

**Jaarverslag
2019**

Coöperatie Koninklijke Cosun U.A.

Van de Reijtstraat 15
4814 NE Breda

Postbus 3411
4800 MG Breda

Tel.: 076 530 32 22
Fax.: 076 530 33 03

www.cosun.nl
info@cosun.com

Ingeschreven in het Handelsregister van de
Kamer van Koophandel onder nummer 20028699

Het jaarverslag 2019 is ook verkrijgbaar in het Engels. In geval van
verschillen tussen de Nederlandse en de Engelse versie heeft de
Nederlandse voorrang. Het jaarverslag is tevens beschikbaar op
www.cosun.nl

This Annual Report is also published in English. In the event of
inconsistencies between the English and the Dutch version the latter
shall prevail. The Annual Report is also available on the internet:
www.cosun.com

2019

Inhoud

Over Cosun

Profiel*	4
Bericht van de voorzitters*	6
Kengetallen	10
Financiële gang van zaken*	12
Vooruitzichten*	15
Verantwoord ondernemen*	17
Verslag coöperatie	20
Overzicht leden en LLB's	22

Cosun in bedrijf

Suiker Unie	23
Aviko	25
Sensus	26
SVZ	27
Duynie Group	28
Cosun Innovation	30

Beheersaspecten

Risicoprofiel*	31
Verslag van de Raad van toezicht	36
Corporate governance*	37
Samenstelling bestuursorganen*	38

Jaarrekening 2019

Geconsolideerde balans	40
Geconsolideerde winst-en-verliesrekening	41
Geconsolideerd kasstroomoverzicht	42
Toelichting op de geconsolideerde jaarrekening	43
Enkelvoudige balans	66
Enkelvoudige winst-en-verliesrekening	67
Toelichting op de enkelvoudige jaarrekening	68

Overige gegevens

Statutaire bepalingen	77
Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	78
Adressen	85
Vestigingen	86

*Dit betreffen de onderdelen die worden gezien als het bestuursverslag zoals in de wet is bepaald onder artikel 2:391 BW.

Profiel

Omzet
€ 2.046
miljoen

Medewerkers
3.744
(fte)

**Productie-
vestigingen**
26
(9 landen)

Leden
8.836

Royal Cosun is een moderne, toekomstgerichte coöperatie, ontstaan in Nederland en met de wereld als werkterrein. Wij werken samen met duizenden telers, zowel leden als leveranciers, kennen de enorme potentie van planten en weten deze om te zetten naar bruikbare oplossingen voor iedere dag. We produceren niet alleen plantaardige ingrediënten en voedingsmiddelen voor mens en dier, maar ook groene, biobased oplossingen en energie.

Sterke businessgroepen

Wij werken vanuit een vijftal sterke businessgroepen: Aviko, Duynie, Sensus, Suiker Unie en SVZ. Onze businessgroepen bieden uiteenlopende producten en diensten, maar opereren vanuit een heldere visie en gedeelde overtuiging. Onze gewassen, zoals aardappelen, suikerbieten en cichoreiwortels, maar ook ons fruit en de reststromen van bijvoorbeeld bieten en bier worden in vele producten gebruikt. Denk aan voedingsmiddelen als frites en stroop en ingrediënten in ontbijtkoek, ijs, vleesvervangers en fruitdranken. Maar ook aan voeding voor dieren, wasmiddelen, behanglijm en cosmetica.

Gepassioneerde professionals

Dagelijks zetten bijna 4.000 medewerkers zich vanuit 26 vestigingen in 9 landen in om echt het verschil te maken. De kern van onze coöperatie wordt gevormd door een kleine 9.000 leden. Daarnaast werken wij samen met duizenden telers in binnen- en buitenland. Met al deze gepassioneerde professionals realiseren we een omzet van circa 2 miljard euro per jaar.

Onze principes

Maatschappelijk verantwoord ondernemen is belangrijk voor ons. We hebben vier principes benoemd die de leidraad vormen voor ons denken en doen. We werken samen. We werken duurzaam. We tonen respect. En we hebben aandacht voor een veilige werkomgeving en een goed product. Onze medewerkers, bestuurders, toezichthouders en ook onze opdrachtgevers en zakenpartners kunnen ons houden aan deze Cosun Principes.

Uitdagingen

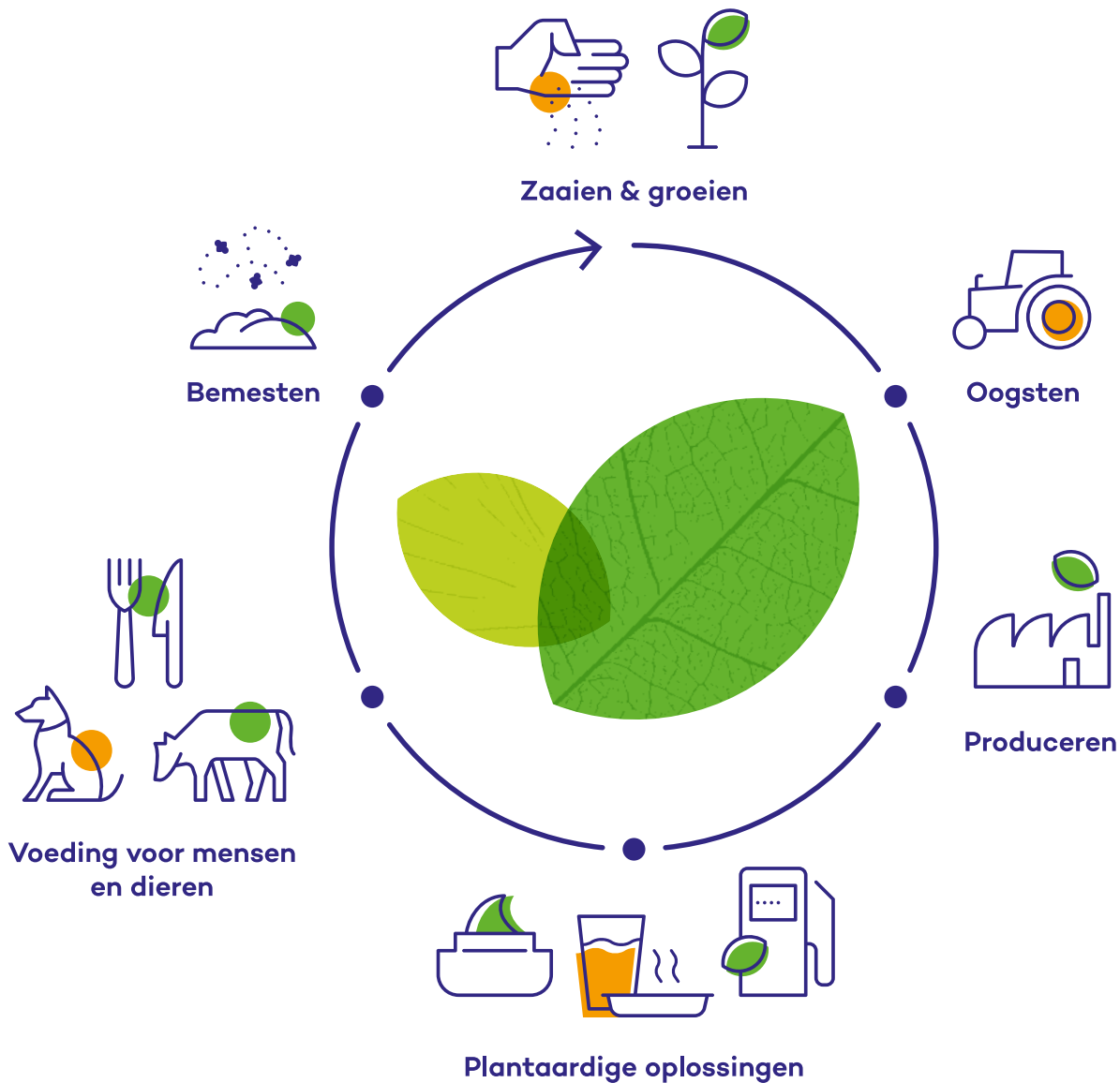
In de ruim 120 jaar van ons bestaan hebben we veel uitdagingen gezien en obstakels overwonnen. Langetermijnvisie, ondernemerschap en samenwerking zitten in ons DNA. We hebben een open geest en zoeken graag de verbinding met de maatschappij. Wij zien grote uitdagingen op het gebied van klimaatverandering en behoud van onze aarde. Maar ook de vraag naar voldoende, gebalanceerde voeding is een belangrijk onderwerp. Dit vraagt om nieuwe oplossingen en wij zijn ervan overtuigd dat we die kunnen bieden. Wij zien de potentie van planten. Planten geven mensen positieve energie en wij laten planten groeien. Er liggen oneindig veel kansen om deze energie samen met de telers in te zetten voor een betere toekomst.

Unieke positie

We hebben een unieke positie in de markt. Samen met onze telers hebben wij alles in huis om planten centraal te stellen op weg naar een betere toekomst. Wij zijn experts in duurzame landbouw en productie en staan garant voor kwaliteit in onze hele keten. Onze telers, medewerkers, leveranciers en afnemers dragen hun steentje bij aan een duurzaam en circulair leven voor mens en dier. Wij streven naar een volledig circulaire productieketen voor al onze producten en diensten. Nu al verwerken we zo'n 12 miljoen ton biomassa per jaar, waarmee onze impact op dit terrein groot is. Met onze innovatiekracht op het gebied van circulariteit ontplooiën wij zoveel mogelijk duurzame initiatieven voor de maatschappij en onze telers.

Heldere ambitie

Cosun heeft een heldere ambitie voor 2030: we worden 100% plantaardig, 100% circulair en 100% transparant. Aan het begin van dat decennium kent men ons als leidend en innovatief merk in de markten waarin wij actief zijn. We willen winstgevend groeien en waarde creëren voor al onze stakeholders. Aan de basis van die ambitie staan de planten, onze helden.

Bedrijfsmodel

We streven naar een volledig circulair bedrijfsmodel. Van het zaaien en laten groeien van gewassen, het oogsten en verwerken, het gebruik van onze ingrediënten in eten, drinken, non-food producten, de basis voor diervoeding en groene energie, tot de consumptie door mens en dier en tenslotte het bemesten van nieuwe gewassen. Wij willen ons onderscheiden door koploper op het gebied van duurzaamheid te zijn.

Groeien doen we samen

We werken samen, als één Cosun. We nemen onze verantwoordelijkheid richting de maatschappij en al onze stakeholders. En we bouwen onze voorsprong uit door onze gewassen optimaal en volledig te benutten.

Cosun Plants Powering People

Bericht van de voorzitters

Cosun heeft in 2019 een beter resultaat geboekt dan in 2018. In diverse opzichten was sprake van een kentering. 2019 was voor de land- en tuinbouw ook een jaar van onrust en onvrede. Machteloosheid kreeg een uitlaadklep in boosheid en protest.

In het algemeen voelen de boeren dat ze onder een vergrootglas liggen op het gebied van de maatregelen van milieu en klimaat. Zo werd de akkerbouw vrij abrupt geconfronteerd met weinig doordachte gedetailleerde verboden op bepaalde gewasbeschermingsmiddelen die jarenlang hadden gezorgd voor een efficiënte bedrijfsvoering en een hoge plantgezondheid. Maar denk ook aan het PFAS-besluit. Dergelijke maatregelen brengen veel onzekerheid. Welke middelen zijn bijvoorbeeld op termijn nog wél toegestaan en kunnen tegelijkertijd bijdragen aan een mooie opbrengst én een nog lagere belasting van gewas en

bodem? De agrarische diensten van onze businessgroepen en het IRS hebben met al hun kennis en deskundigheid de telers bijgestaan bij deze vraagstukken. Ze verrichtten tegelijkertijd veel onderzoek om de akkerbouw toekomstbestendig te houden met nieuwe teelttechnieken. Die toekomst vraagt om nieuwe, gezamenlijk te bereiken oplossingen. Hoe borgen we – bedrijf en coöperatie – samen onze rentabiliteit, terwijl we bijdragen aan een gezond milieu en het klimaat minder belasten? We gaan met onze boeren in gesprek over de antwoorden op deze vragen en er samen onze schouders onder zetten.

“Onze nieuwe visie is een kompas voor de toekomst en speelt in op de sterk veranderende wereld om ons heen.”

Dirk de Lugt (l) en
Albert Markusse (r)

Toekomstvisie

Met een dwarsdoorsnede van onze coöperatieve onderneming, van medewerkers tot telers, van bestuurders tot managers, is in 2019 de nieuwe visie van Cosun tot stand gekomen. Dit kompas voor de toekomst speelt in op de sterk veranderende wereld om ons heen. Met de mondiale bevolkingsgroei die een wissel trekt op de voedingsindustrie. Met de voedingstrend van minder dierlijk naar plantaardig. En met klimaat en milieu die voor bedrijven een dominante succes- of faalfactor vormen.

Deze ontwikkelingen bieden volop kansen als we, samen met onze telers, nieuwe innovatieve, bruikbare en groene oplossingen voor problemen van elke dag ontwikkelen. De kern ervan wordt gevormd door planten. Plants Powering People, is dan ook ons motto.

Van planten maken we niet alleen voedingsmiddelen en petfood, maar ook non-food producten en energie. Cosun heeft alle kennis en kunde in huis om het potentieel van planten te ontsluiten en gaat daar nog meer op inzetten. Van plantaardige ingrediënten tot bio-plastics.

Businessgroepen

2019 betekende in meerdere opzichten een positieve kentering bij onze businessgroepen, met uitzondering van SVZ.

Hoewel nog niet op het gewenste niveau, is daardoor het concernresultaat hoger uitgekomen dan in 2018.

Dat was mede te danken aan een recordomzet van Aviko en haar hoogste bedrijfsresultaat ooit. De businessgroep heeft alert ingespeeld op de magere aardappeloogst in 2018 door voor 2019 voldoende aardappelen in te kopen. Met een mondiale marktgroei van 4% voor bevroren frites en aardappelspecialiteiten, ziet ook 2020 er gunstig uit voor Aviko.

Suiker Unie zag aan het eind van 2019 de suikerprijzen in Europa stabiliseren en langzaam oplopen. Omdat de oogsten in 2018 en 2019 tegenvielen, is er minder suiker beschikbaar in Europa. Dit verklaart, naast de stijgende wereldmarkt, de opwaartse druk op de prijzen.

We verwachten dat de prijstrend doorzet en Suiker Unie in 2020 twee verliesgevende jaren achter zich kan laten.

Duynie Group heeft in 2019 weer een mooi, hoger bedrijfsresultaat dan vorig jaar behaald. Alle Duynie bedrijfsonderdelen zijn gegroeid en hebben hun positie in de markt verstevigd. Ook voor Sensus is de dalende lijn gekeerd. Het bedrijfsonderdeel liet een hogere afzet en licht hoger resultaat zien dan in 2018, met een positieve outlook naar 2020. Alleen SVZ presteerde minder. De businessgroep heeft te kampen met margedruk.

Het enigszins betere resultaat van Cosun heeft zich vertaald in een licht hogere bietenprijs van € 36,05 per ton bieten van gemiddelde kwaliteit (2018: € 35,59).

Bietenteelt

Aanvankelijk was in 2019 sprake van een redelijk normaal groeiseizoen, met een vrij gemiddelde zaaidatum en hoopgevende verwachtingen van 14 ton suiker per hectare. Een droge en warme zomer gooiden echter roet in het eten voor met name het oostelijke deel van Nederland. Dit leverde een tweedeling op met grote verschillen in opbrengst.

Een drijfnapte herfst zorgde vervolgens voor dalende suikergehaltes. De gemiddelde suikeropbrengst kwam uit op 13,7 ton per hectare.

Bovendien waren de oogstomstandigheden door het regenachtige weer bijzonder zwaar. Dankzij een geoliede samenwerking tussen boeren, loonwerkers, transporteurs en agrarische dienst konden de suikerfabrieken steeds voldoende worden bevoorrad.

2019 was ook het eerste jaar zonder de plotsklaps verboden neonicotinoïden in het bietenzaad. Dat leverde veel onzekerheid in de zoektocht naar geschikte alternatieven. Meer plantuitval door bodeminsecten en met name in het zuidwesten meer vergelingsziekte konden niet worden voorkomen. Met lagere opbrengsten en suikergehaltes tot gevolg. Inmiddels heeft onderzoekscentrum IRS het afgelopen seizoen benut om onze telers nog gericht te kunnen adviseren in 2020.

Toekomstverwachting

Bij het opstellen van dit verslag is de Coronacrisis net in Europa uitgebroken. Dit leidt tot zorg met betrekking tot de gezondheid van onze medewerkers, mogelijke onderbreking van onze werkzaamheden en afzet van onze producten. Met name de out-of homemarkt kan hierdoor zwaar geraakt worden. De impact van de Coronacrisis is op dit moment nog moeilijk in te schatten, maar dit kan significante consequenties hebben voor onze verkoopvolumes en winstgevendheid van 2020. Op dit moment is het nog te vroeg meer concrete impact, acties en consequenties te beschrijven.

Op de lange termijn ziet Cosun de toekomst met vertrouwen tegemoet. Dat blijkt ook uit onze groei-investeringen die naadloos passen in onze toekomstvisie. Zo is in 2019 besloten een nieuwe fabriek te bouwen voor Aviko in Poperinge (België) die diepgevroren frites gaat produceren voor West-Europa, Azië en Zuid-Amerika. Het is de grootste investering van Cosun sinds jaren.

Een andere investering voor winstgevende

groei is de overname van de Chinese fritesproducent Hongyuan Louis, die in het eerste deel van 2020 wordt afgerond. De klimaatneutrale fabriek die Duynie Ingredients in Cuijk bouwt, gaat voorzien in de toenemende vraag naar hoogwaardige ingrediënten voor huisdiervoeding.

Verder blijven we op de ingeslagen weg om door innovaties efficiënt, kostenbewust, duurzaam en met zo min mogelijk energie te produceren en nieuwe producten te introduceren. Een deel van de investeringen is dan ook gericht op energiebesparing en CO₂-reductie om te voldoen aan de Nederlandse klimaatdoelstellingen. Dit alles draagt bij om op de langere termijn een faire en aantrekkelijke bietenprijs te blijven garanderen die significant bijdraagt aan het rendement van het boerenbedrijf.

Dirk de Lugt,
Voorzitter
raad van beheer

Albert Markusse,
Voorzitter
concerndirectie

Breda, 19 maart 2020

Kengetallen

Als coöperatie van Nederlandse bietentelers betaalt Cosun de leden een bietenprijs die mede afhankelijk is van de resultaten. De bietenprijs is volledig als kosten grond- en hulpstoffen in de resultatenrekening verantwoord en beïnvloedt daarmee ook het in dit overzicht gepresenteerde bedrijfsresultaat en nettoresultaat.

in miljoenen EUR (tenzij anders vermeld)	2019	2018
FINANCIEEL		
Netto-omzet	2.046	2.046
Brutomarge*	829	797
Bedrijfsresultaat	24	1
EBITDA	141	130
Nettoresultaat	18	0
Kasstroom uit operationele activiteiten	128	24
Investerings in (im-)materiële vaste activa	162	128
Groepsvermogen	1.263	1.246
Groepsvermogen in procenten van balanstotaal	68	69
Gemiddelde hectareopbrengst bietenteelt in Nederland (in EUR)	2.930	2.667
Quotumbietenprijs (in EUR)**	36,05	35,59
Ledentoeslag	39	14
SOCIAAL		
Gemiddelde personeelsbezetting***	3.744	3.848
Ziekteverzuim (in procenten)	4,5	4,2
Aantal verzuimongevallen (per 1.000 medewerkers)	22	17
OMGEVING****		
CO ₂ -emissie (in ton, per ton product)	0,22	0,22
Watergebruik (in m ³ , per ton product)	2,4	2,3
Restmateriaal (in ton, per ton product)	0,07	0,06

* Brutomarge betreft de netto-omzet plus de wijziging in voorraden gereed product minus kosten van grond en hulpstoffen; genormaliseerd voor de ledentoeslag.

** Per ton bij gemiddeld suikergehalte en gemiddelde winbaarheid.

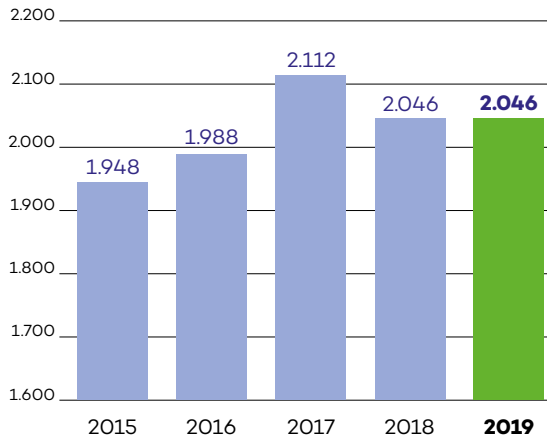
*** Gemiddeld aantal medewerkers in fte.

**** Nadere toelichting zie [verantwoord ondernemen](#).

Grafieken

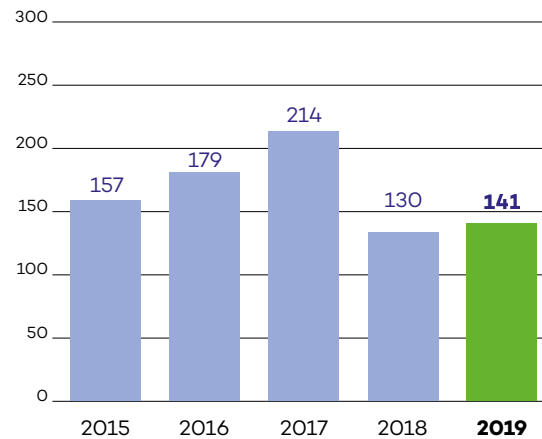
Netto-omzet

in miljoenen EUR

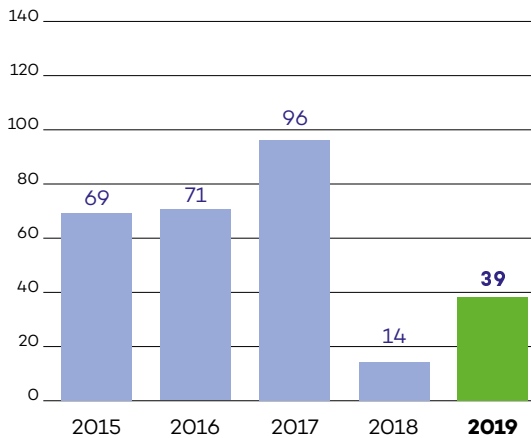
EBITDA

in miljoenen EUR

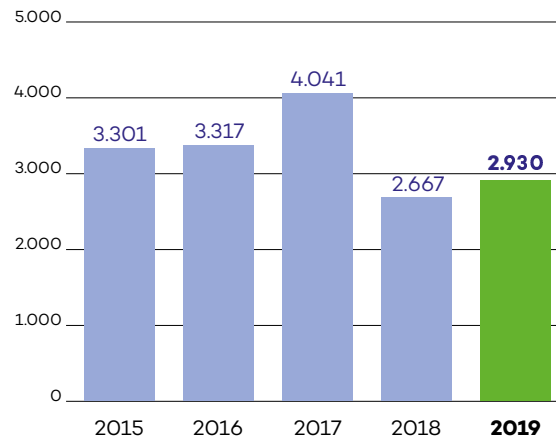
Ledentoeslag

in miljoenen EUR

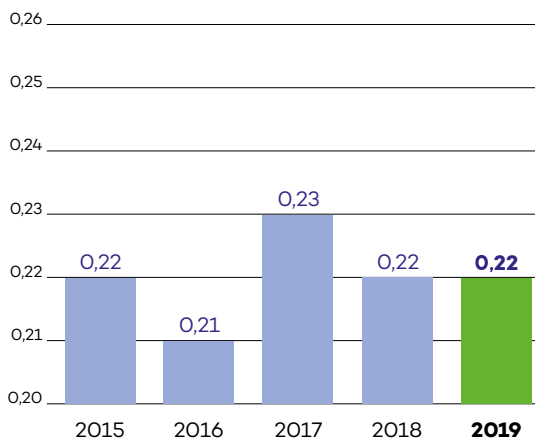
Gemiddelde opbrengst per hectare

in EUR

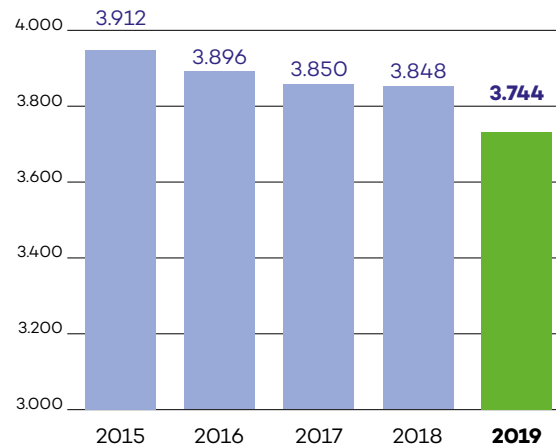
CO₂-emissie

in ton, per ton product

Aantal medewerkers

gemiddeld in FTE

Financiële gang van zaken

Cosun heeft in 2019 een beduidend beter resultaat geboekt dan in 2018. Dat is vooral te danken aan het goede bedrijfsresultaat van Aviko. Ook Suiker Unie behaalde een hoger resultaat, hoewel nog steeds verliesgevend. De suikerprijs lag gedurende 2019 nog op een laag niveau maar liep eind 2019 langzaam op. Dankzij de gunstigere cijfers betaalt Cosun een bietenprijs die hoger is dan vorig jaar en hoger dan begin 2019 verwacht.

Resultaatontwikkeling

Het bedrijfsresultaat inclusief incidentele resultaten en na aftrek van de ledentoeslag kwam uit op EUR 24 miljoen in 2019 (2018: EUR 1 miljoen). De EBITDA (operationeel resultaat voor afschrijving en amortisatie) nam toe van EUR 130 miljoen in 2018 naar EUR 141 miljoen in 2019. De ledentoeslag, die aan de leden van de coöperatie wordt uitbetaald als onderdeel van de bietenprijs, steeg naar EUR 39 miljoen (2018: EUR 14 miljoen). De ledentoeslag is als grondstofkosten verwerkt in het reguliere bedrijfsresultaat. Het nettoresultaat komt hiermee uit op EUR 18 miljoen (2018: EUR 0 miljoen).

Ontwikkeling per businessgroep

Voor Suiker Unie is 2019 evenals voorgaand jaar een verliesgevend jaar geworden. De suikerprijzen bereikten in 2019 een dieptepunt. Op de wereldmarkt ging het om prijzen van circa EUR 200 per ton ruwe suiker en in Europa om EUR 320 per ton geleverde suiker. Vanwege tegenvallende hectareopbrengsten, de lage suikerprijs en daarmee een lage bietenprijs, daalde het areaal voor de oogst 2019/20 in Europa met circa 10% ten opzichte van voorgaand jaar. Mede vanwege droogte tijdens het groeiseizoen in een groot deel van Europa vallen ook dit jaar de opbrengsten weer tegen. Dit leidde ertoe dat de suikerproductie in Europa verder daalde naar een niveau van circa 16,3 miljoen ton. Ter vergelijking: in oogst 2017/18 werd in Europa nog 21,3 miljoen ton geproduceerd. Op dit moment lijkt het tij te keren. Lagere oogstverwachtingen in Brazilië, India en Europa leiden tot een mondiaal suikertekort, waardoor de suikernoteringen eind 2019 al sterk stegen. In 2019 heeft Suiker Unie voor 2020 betere contracten kunnen afsluiten waardoor we verwachten dat Suiker Unie volgend jaar weer zwarte cijfers kan schrijven.

De omzet van Suiker Unie daalde vanwege de lagere suikerprijzen. Door de krappe oogst in 2018/19 is in 2019 ook minder suiker afgezet dan voorgaand jaar. Het resultaat van Suiker Unie nam weliswaar toe maar de suikeractiviteit is nog verliesgevend. Gezien het feit dat de contracten voor verkoop in 2019 al grotendeels in 2018 afgesloten zijn, is hiervoor vorig jaar al voorraad tegen een lagere marktwaarde gewaardeerd en zijn voorzieningen voor verlieslatende contracten getroffen.

Daarbij profiteerde Suiker Unie van een stijging van de suikerprijs eind 2019 en van een ruim hogere bio-ethanol prijs. Hierdoor heeft de Duitse suikeractiviteit per saldo zelfs een positieve resultaatbijdrage gerealiseerd.

Na de slechte opbrengsten van het voorgaande jaar hadden we in het teeltjaar 2019/20 wederom te maken met ongunstige weersomstandigheden. Eerst was er last van droogte en later tijdens de oogst hadden we te maken met veel regenval. Hierdoor lag de kwaliteit van de bieten, met name het suikergehalte, op een lager niveau. De fabrieken verwerkten in Nederland gemiddeld in 134 dagen circa 6,8 miljoen ton bieten. Op beide locaties is daarnaast ruwe rietsuiker verwerkt. In de Duitse fabriek werden 1,6 miljoen ton bieten verwerkt. Hier wordt een deel omgezet in bio-ethanol.

Aviko heeft in 2019 het hoogste bedrijfsresultaat ooit geboekt. Vanwege de krappe aardappel oogst en daardoor hoge dagprijzen van de oogst 2018 lagen de verkoopprijzen voor het seizoen 2018/19 op een hoger niveau. Zowel het fritesbedrijf als de granulaat- en vlokkenactiviteit profiteerden van een hogere aardappeldekking. Ondanks dat het afzetvolume licht daalde, stegen de omzet en het resultaat.

Vooraf in export is volume ingeleverd, dit door een lagere kwaliteit van de aard-appelen. De oogst 2019 laat een normaler beeld zien. De kwaliteit is gemiddeld en de dagprijsnotering van de aardappelprijs ligt meer in de bandbreedte van de contractprijs.

Aviko profiteert van de wereldwijd groeiende vraag naar diepgevroren frites en aardappelproducten. Deze toename bedraagt ca. 4% per jaar, vooral dankzij de stijgende welvaart in de wereld. Aviko Rixona benut de wereldwijd groeiende vraag naar aardappelsnacks. Om aan de vraag te kunnen blijven voldoen, is Aviko in 2019 gestart met de bouw van een nieuwe fabriek in het Belgische Poperinge voor de productie van diepgevroren frites en aardappelvlokken. Een andere investering voor groei is de overname (90%) van de Chinese fritesproducent Hongyuan Louis, waarover begin 2020 overeenstemming is bereikt. Deze overname zal naar verwachting in de eerste helft van 2020 worden afgerond en heeft zodoende geen invloed op de cijfers van 2019.

Ondanks de margedruk door toegenomen concurrentie, liet Sensus een hogere afzet, omzet en een iets beter resultaat zien dan in 2018. De afzet steeg vooral in Azië en in de Verenigde Staten, gedreven door de trends naar gezonde voeding en suiker-ervanging. Het areaal was in 2019 ten opzichte van 2018 sterk uitgebreid, maar door een lagere opbrengst per hectare viel de productie toch tegen. Om aan de groeiende marktverraag te voldoen is de voorraad verder afgebouwd.

In de markten van Sensus is nu meer balans ontstaan tussen vraag en aanbod van inuline. Daardoor kan er ruimte komen voor herstel van prijzen. Dit is een goede uitgangspositie voor de contracten in 2020, zeker met het oog op toenemende kwaliteitseisen en stijgende kosten.

Voor SVZ is 2019 teleurstellend verlopen waardoor het jaar verliesgevend is afgesloten. Het was in Europa een tegenvallend oogstjaar.

Dit leidde met name in het rode fruit tot hogere inkooprijzen, terwijl het prijsniveau op de verkoopmarkt niet meebewoog. Dit ging ten koste van de marges. Voor Europa resulteerde dit in een bijzondere waardevermindering van de activa van EUR 7,5 miljoen. De markt voor groente-producten waaronder wortelconcentraat ontwikkelt zich daarentegen positief. In de VS kampte SVZ met operationele tegenslag waardoor ook dit resultaat tegenviel. Met de ingebruikname van de nieuwe lijn in de VS is SVZ flexibeler geworden en is verdere groei daar mogelijk. In 2020 heeft SVZ de focus op het verbeteren van het bedrijfsresultaat, met oog voor alle aspecten van duurzaamheid in de keten.

Zowel de omzet als het bedrijfsresultaat van Duynie Group waren in 2019 hoger. Alle bedrijfsonderdelen zijn gegroeid en hebben hun positie in de markt verstevigd. De omzet van Duynie Feed nam toe, mede door een nieuw verkoopkantoor in Polen. De markt voor AgriBioSource (ABS), die grondstoffen voor vergisting levert, ontwikkelt zich positief en ABS breidt zich internationaal uit. Novidon profiteerde van hogere prijzen door een tekort aan aardappelzetmeel op de markt. De bijdrage van de nieuwe digitale (online) activiteit is positief. Binnen Duynie Group lopen veel initiatieven op het gebied van innovatie en er is een ambitieuze groeiagenda. Duynie heeft een start gemaakt met advisering op het gebied van bijproducten voor grote internationale leveranciers, zodat zij hieraan meer waarde kunnen toevoegen. In de loop van 2020 neemt Duynie Ingredients in Cuijk de klimaatneutrale fabriek in gebruik. Deze voorziet in de toenemende vraag naar hoogwaardige gedroogde ingrediënten voor (huis) diervoeding. Daardoor krijgt de sterke groei van Duynie Ingredients een extra impuls.

Financiering

We hebben in het afgelopen jaar maar beperkt gebruik gemaakt van externe financiering. De beschikbare capaciteit van EUR 400 miljoen vanuit de Revolving Credit Facility (RCF) is in 2019 niet gebruikt.

Om toekomstige groeiplannen te financieren, is de RCF in 2019 vernieuwd met een looptijd van vijf jaar met mogelijkheid om deze met twee jaar te verlengen. In 2019 is beperkte additionele financiering verkregen uit hoofde van het in 2015 geïntroduceerde 'Cosun-ledenfinancieringsprogramma'. Dit programma geeft de leden van Cosun de mogelijkheid om jaarlijks een deel van de betalingen in het kader van het bietengeld of de UB/BBU-regeling in te leggen in een lening aan de coöperatie met een vaste looptijd variërend van twee tot en met vijf jaar. In totaal is circa EUR 30 miljoen ingelegd.

Kasstroom

Cosun genereerde over 2019 een positieve operationele kasstroom van EUR 128 miljoen (2018: EUR 24 miljoen). Deze is gestegen door het hogere bedrijfsresultaat en daling van het werkkapitaal. In 2018 nam het werkkapitaal sterk toe waardoor de kasstroom over 2018 beduidend lager was. De liquiditeitspositie nam af, voornamelijk als gevolg van hogere investeringen.

Investeringen

De investeringen in vaste activa (inclusief immateriële activa) bedroegen EUR 162 miljoen (2018: EUR 128 miljoen). Investeringen bij Suiker Unie lagen voor 2018 en 2019 op een lager niveau dan de jaren daarvoor omdat het programma om de capaciteit van de fabrieken te vergroten in 2017 is afgerond. In 2019 is geïnvesteerd in uitbreiding van de opslagcapaciteit van melasse op de locatie Vierverlaten om kosten te besparen en in uitbreiding van de sapzuivering in Anklam. Aviko is in 2019 gestart met de bouw van de nieuwe fabriek in Poperinge om te voldoen aan de groeiende vraag naar diepvriesfrites. Ook is op diverse locaties geïnvesteerd in uitbreiding van de productie in specialiteiten en toegevoegde waarde producten. Om te besparen op de externe opslagkosten, is geïnvesteerd in extra vriescapaciteit op de locaties Steenderen en Rain (Duitsland). SVZ heeft in de VS de capaciteit van de fabriek uitgebreid met een tweede lijn.

Duynie bouwt in Cuijk een nieuwe ingrediëntenfabriek om op basis van restwarmte producten te drogen voor met name de petfoodindustrie. De overige investeringen betroffen voornamelijk vervangingsprojecten bij alle onderdelen.

Balans

Het balanstotaal steeg in 2019 tot EUR 1.848 miljoen (2018: EUR 1.811 miljoen). De liquiditeitspositie daalde met EUR 44 miljoen door de negatieve kasstroom. Door het positieve resultaat steeg het groepsvermogen licht tot EUR 1.263 miljoen (2018: EUR 1.245 miljoen). De solvabiliteit (groepsvermogen uitgedrukt in percentage van het balanstotaal) lag eind 2019 op 68% en nam daarmee ten opzichte van het voorgaande jaar iets af. Het groepsvermogen en het balanstotaal namen beide toe. De financieringspositie van het concern blijft onverminderd sterk. Door de geplande investeringen verwachten we dat de liquiditeit in 2020 zal afnemen en een beroep zal moeten worden gedaan op de RCF.

Bietenprijs

De ledentoeslag voor 2019 is vastgesteld op EUR 39 miljoen en wordt uitgekeerd als onderdeel van de quotumbietenprijs. De basisprijs voor quotumbieten is vastgesteld op EUR 32,50 per ton. De ledentoeslag kwam uit op EUR 6,50 per ton. Per saldo is de ledenprijs voor quotumbieten daarmee vastgesteld op EUR 39,00 bij 17% suikergehalte en een winbaarheidsindex van 91. Bij gemiddelde winbaarheid en gemiddeld gehalte komt de ledenprijs voor quotumbieten uit op EUR 36,05. Vorig jaar was dit EUR 35,59. De hoeveelheid quotumbieten steeg met 3% tot 6,4 miljoen ton. Voor surplusbieten boven de toewijzing wordt gemiddeld EUR 23,11 betaald. De gemiddelde suikeropbrengst per hectare lag met 13,7 ton hoger dan in 2018 (13,2 ton). De gemiddelde opbrengsten voor de Nederlandse bietenteler komen uit op EUR 2.930 per hectare. Dat is EUR 263 (10 procent) hoger dan vorig jaar vanwege een hogere hectareopbrengst (meer tonnen bieten per hectare) ondanks een lagere kwaliteitsverrekening.

Quotumbietenprijs*

in € per ton

* Prijs in EUR per ton bij gemiddeld suikergehalte en gemiddelde winbaarheid.

Vooruitzichten

De volatiliteit van prijzen van agrarische producten heeft grote invloed op het resultaat van Cosun.

Voor 2020 zien we weer beter geprijsde contracten voor Suiker Unie. De verwachting is dat de krapte in Europa en op de wereldmarkt positieve impact zal hebben op de prijsvorming. Suiker Unie zag eind 2019 de suikerprijzen in Europa langzaam oplopen. Omdat de oogsten in 2019 wederom tegenvielen, is er minder suiker beschikbaar in Europa. Dit verklaart de opwaartse druk op de prijzen. In combinatie met continue kostenverbetering verwachten we dat Suiker Unie hiermee twee verliesgevende jaren achter zich laat. Onze relatieve concurrentiepositie is nog steeds goed. Door de schaalgrootte van onze fabrieken en de gemiddeld hoge hectareopbrengsten bij onze telers zijn we zeer competitief.

Voor Aviko was het resultaat in 2019 exceptioneel hoog. Daarom verwachten we voor Aviko in 2020 een meer genormaliseerd resultaat. Een verdere stap in de toekomstige resultaatontwikkeling verwachten we na de ingebruikname van de nieuwe fabriek in Poperinge, de verdere uitbreiding van de capaciteit bij Rixona en na de overname van de Chinese fritesfabrikant Hongyuan Louis, welke voor later in 2020 gepland staat.

Voor de overige activiteiten verwachten we een lichte toename. SVZ legt na een teleurstellend 2019 de focus op het verbeteren van het bedrijfsresultaat. Voor Sensus wordt een geleidelijke groei van het resultaat verwacht en voor Duynie verwachten we eveneens een groei van het resultaat na de afronding van de geplande uitbreidingsinvesteringen.

Naast de volatiliteit van prijzen hebben ook externe ontwikkelingen invloed op het resultaat van Cosun, zoals de afnemende economische groei en de ontwikkelingen omtrent de Brexit. De uitbraak van het Coronavirus geeft extra onzekerheid voor wat betreft de economische ontwikkeling in 2020. Er is intern een risicoanalyse opgesteld van de impact van het Coronavirus. Bij het opmaken van deze jaarrekening is de impact voor de mensen, de bedrijfsvoering, resultaten en waardering van activa moeilijk in te schatten.

Gedurende 2020 zal er continu aandacht zijn voor de gevolgen van het Coronavirus op de onderneming en haar mensen. Gelet op de gezonde solvabiliteit en liquiditeit zoals blijkt uit de jaarrekening en binnen de beïnvloedingsfeer van Cosun is de continuïteit van de onderneming naar de mening van de raad van beheer en conserndirectie gewaarborgd.

Al met al verwachten we voor 2020 en daarna dat de stijgende lijn van de resultaten zal doorzetten. Enerzijds door het herstel van de suikerprijzen en anderzijds door de positieve bijdrage die onze nieuwe visie, de autonome groei van onze activiteiten en de strategische acquisities zullen gaan brengen.

Onze financiële uitgangspositie is gezond. Cosun blijft ook het komend jaar investeren in versterking van de marktpositie in de verschillende segmenten. Dit doen we deels door investeringen in autonome groei, waaronder in efficiencyverbeteringen en innovatie, en waar mogelijk ook door strategische acquisities. We verwachten een geleidelijke toename van het personeelsbestand als gevolg van capaciteitsuitbreidingen door de autonome groei en acquisities.

Verantwoord ondernemen

Cosun is verantwoordelijk voor alles wat er binnen onze bedrijven gebeurt. Hoe veilig wordt er gewerkt? Hoe wordt er omgesprongen met grondstoffen, energie en water? Maar we voelen ons evenzeer verantwoordelijk voor hoe onze grondstoffen worden geteeld en overlast voor omwonenden van onze fabrieken gaan we zoveel mogelijk tegen.

Een onderneming voorziet in behoeften van klanten en schept waarde voor verschillende stakeholders. Onderstaande figuur laat zien hoe de waarde die Cosun heeft gecreëerd in 2019 is aangewend.

De leden ontvangen biotengeld inclusief ledentoeslag, de medewerkers salaris en aan de overheid worden belastingen afgedragen. Een deel van het resultaat wordt weer geïnvesteerd in de verdere groei en ontwikkeling van Cosun.

Toegevoegde waarde overzicht (In miljoenen EUR)	2019	2018
Netto-omzet en wijzigingen in de voorraad	2.067	2.071
Overige opbrengsten	21	23
Bijdrage aan leveranciers van grondstoffen*	- 1.043	- 1.019
Bijdrage aan andere dienstverleners**	- 407	- 433
Toegevoegde waarde die gecreëerd is	638	642
Personeel (loon)	274	264
Leden (bieteninkopen en ledentoeslag)*	234	269
Financiers (rente)	4	1
Overheid (belasting)	1	-
Waardeverdeling naar stakeholders	513	534
Ingehouden winst	18	-
Afschrijvingen	107	108
Waarde ten behoeve van herinvestering	125	108

* Deze beide posten vormen samen de kosten van grond en hulpstoffen volgens de jaarrekening.

** Deze post bestaat uit kosten uitbesteed werk en andere externe kosten, andere waardeverminderingen op immateriële en materiële vaste activa, overige bedrijfskosten en aandeel deren in resultaat.

Prioriteiten

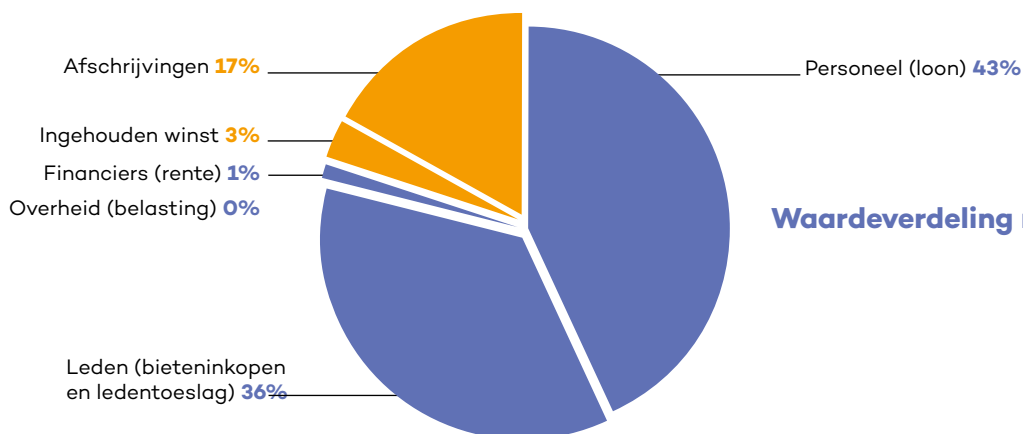
Naast het scheppen van waarde voor onze stakeholders, de leden van de coöperatie voorop, richten we onze inspanningen op vier gebieden waarop we invloed kunnen en willen uitoefenen:

- teeltoptimalisatie als verantwoordelijkheid voor telers en milieu;
- optimalisatie van productieprocessen met het oog op grondstofgebruik en milieu;
- investering in de bekwaamheid van medewerkers en in een veilige werkomgeving;
- rekening houden met overige belanghebbenden en verantwoording afleggen.

Teeltoptimalisatie

Duurzaam telen betekent onder meer met zo weinig mogelijk input streven naar een zo hoog mogelijke opbrengst per hectare. Dankzij nieuwe rassen en moderne bewerkingstechnieken wordt de bodem ontzien en de biodiversiteit beter beschermd. Het behoud hiervan is van belang voor de voedselvoorziening, juist op de langere termijn. Daarom investeren wij, samen met onze telers, veel in het verder verbeteren, optimaliseren en verduurzamen van de teelt. Cosun is aangesloten bij tal van initiatieven zoals het SAI Platform (voor duurzame landbouw) en Cool Farm Alliance.

Waarde ten behoeve van herinvestering 2019

Waardeverdeling naar stakeholders 2019

De agrarische diensten en agronomen bij onze bedrijven trekken samen op met telers en leveranciers van onze grondstoffen om de teelt te verbeteren. Teeltregistratie helpt bij het verbeteren van de teeltprestatie en draagt bij aan transparantie in de productieketens.

Alle suikerbietentelers zijn verplicht hun teeltgegevens vast te leggen in het teeltregistratieprogramma Unitip van Suiker Unie. Sensus heeft een vergelijkbaar systeem, Cimone. Binnen SVZ wordt gewerkt met een agro-tool om teeltgegevens vast te leggen. Ook Aviko investeert in dit soort registratieprogramma's. Hoe meer op contract bij telers wordt ingekocht, hoe beter dit te organiseren is.

Optimalisatie productieprocessen

In onze fabrieken is energie nodig om de grondstoffen te verwerken tot producten en halffabricaten. Cosun heeft zich in 2010 ten doel gesteld om tot eind 2020 per jaar 2% minder energie te gebruiken. Hoewel we goede vorderingen maken, is deze doelstelling nog niet volledig bereikt.

Het energiegebruik per ton productie is een gradimeter voor de efficiency van onze productieprocessen: hoe lager, hoe beter. In 2019 is de emissie enkel ver achter de komma gedaald.

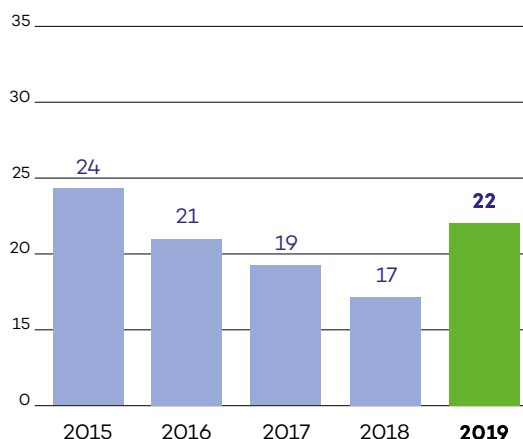
Net als in 2018 is de emissie in 2019 0,22 ton CO₂ per ton product. Het Parijs-akkoord en de vertaling hiervan door de Nederlandse regering betekent voor bedrijven, en dus ook voor Cosun, dat zij in 2050 CO₂-neutraal moeten zijn. Cosun gaat deze uitdaging aan en is daartoe in 2018 gestart met onderzoek naar de wijze waarop en technologieën waarmee dit voor onze businessgroepen te realiseren is. Het zogenaamde programma SCO₂RE (strategische CO₂ reductie). De kosten en consequenties zullen zeer substantieel zijn, net als de additionele heffingen die de Nederlandse overheid aan het voorbereiden is voor de ETS-bedrijven. De omvang van het watergebruik en afgevoerde organische restanten zijn in 2019 een fractie hoger dan in 2018, per ton product. Hetgeen te verklaren is door het lagere productievolume.

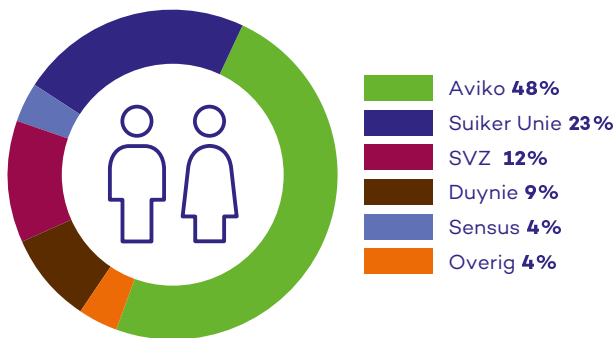
Medewerkers

Cosun zet zich in om alle medewerkers een veilige werkomgeving te bieden en mogelijkheden om zich verder te bekwamen en ontplooiën. Ook een goede werksfeer is van belang voor zowel het welzijn van de medewerkers als hun functioneren. Veiligheid in de werkomgeving blijft een prioriteit. Over de afgelopen jaren was een dalende trend zichtbaar in het aantal verzuimongevallen.

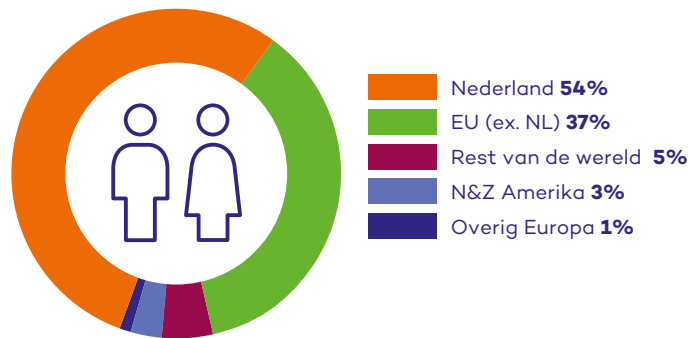
Helaas is het aantal ongevallen in 2019 voor het eerst in jaren toegenomen – uitgedrukt per 1.000 fte – 22 in 2019 tegen 17 in 2018.

Ongevallen met verzuim per 1.000 FTE

Aantal medewerkers per businessgroep
in procenten

Aantal medewerkers per regio
in procenten

Een direct aanwijsbare oorzaak hiervoor ontbreekt. Cosun spant zich in om in 2020 en verder de veiligheid te verbeteren. Analyse van bijna-ongevallen, incidenten en onveilige situaties is essentieel, alsmede het nadenken over verbeteringen gebruikmakend van onze TPM-methodes. De inspanning op dit punt heeft in 2020 de hoogste prioriteit. Het ziekteverzuim steeg licht naar 4,5% en blijft onder het gemiddelde voor industriële bedrijven zoals vastgesteld door het CBS.

Gemeten in voltijdbanen is het aantal medewerkers bij Cosun licht gedaald, van 3.848 fte in 2018 naar 3.744 fte in 2019. Deze daling wordt met name veroorzaakt door de beëindiging van de activiteiten in Amberger (Duitsland) en van de joint venture in Snow Valley in China (beide einde 2018). In de totale populatie is het aantal mannen sinds jaar en dag veel groter dan het aantal vrouwen. In 2019 was het aandeel vrouwen 22% en dat van mannen 78%, dezelfde verhouding als het jaar ervoor.

Medewerkers blijven vaak lang in dienst en bouwen veel kennis en ervaring op. Het is dan ook belangrijk dat zij hun kennis en vaardigheden blijven ontwikkelen. Daarom investeren wij in onze medewerkers door hen opleidingen en trainingen aan te bieden. In 2018 was het gemiddeld aantal opleidingsdagen 3 per medewerker, dat is in 2019 gestegen naar 3,4.

In 2019 heeft Cosun in Nederland ruim 149 (2017: 140, 2018: 170) jonge mensen een stageplaats of een afstudeerproject aangeboden: 90 studenten van een hbo-instelling of universiteit en 59 op mbo-niveau.

Cosun biedt stageplaatsen aan om jonge mensen relevante werkervaring te laten opdoen vanuit maatschappelijke betrokkenheid. Ervaren medewerkers treden op als begeleider en coach. Dat kost uiteraard tijd, maar levert ook het nodige op.

Met jonge mensen komt actuele kennis en extra capaciteit beschikbaar voor Cosun, plus dynamiek in de organisatie. Cosun richt zich ook meer en meer op het aantrekken van schoolverlaters. In 2020 wordt een nieuw opleidingsprogramma voor deze doelgroep geïntroduceerd.

Verantwoording

Ondernemingen kijken bij de keuze voor hun leveranciers steeds vaker naar arbeidsomstandigheden en sociaal beleid. Ook de grote, internationale afnemers van Cosun stellen hoge eisen. Ze willen bovendien vastgesteld zien dat de Cosun-bedrijven hieraan voldoen. Zo zijn Sensus, Suiker Unie en SVZ aangesloten bij Sedex, en Aviko en Suiker Unie bij de RSPO (organisatie voor duurzame palmolie). Dit houdt onder andere in dat zij zich laten auditeren en dat de resultaten daarvan worden geregistreerd bij deze organisaties, waar bijvoorbeeld afnemers ze kunnen raadplegen. Daarnaast heeft Cosun voor bestuurders, managers en medewerkers een gedragscode, de Cosun Principes, waarin is beschreven hoe wij ons gedragen en waarop wij aanspreekbaar zijn. Ten opzichte van elkaar, maar ook ten opzichte van onze opdrachtgevers, zakenpartners en de samenleving waarvan wij deel uitmaken. De Cosun Principes zijn te raadplegen op onze website www.cosun.nl - over Cosun - corporate governance.

Verslag coöperatie

Na de grote prijsdaling van suiker in het jaar 2018, onder meer als gevolg van het afschaffen van de EU-marktordening, zijn de suikerprijzen in het verslagjaar 2019 weer enigszins aangetrokken. Dit heeft geleid tot een verbetering van het resultaat van Cosun ten opzichte van de verwachtingen in 2018/2019. Hierdoor valt de bietenprijs die de coöperatie aan haar leden betaalt, ook beter uit dan verwacht.

In 2019 is de ledenraad driemaal bijeengekomen voor een reguliere vergadering. Onderwerpen die aan de orde zijn geweest, betroffen onder andere de Betacalregeling, Akkerbouwvisie 2027, de evaluatie bietentoerisme, het reglement ledenfinanciering en de methodiek van de surplus bietenprijs. Deze prijs kent een minimum van 20 euro, waarbij de teler voor de helft deelt in de marge tot een maximum surplus bietenprijs van 30 euro per ton. De algemene ontwikkelingen van de bedrijven en de marktontwikkelingen van met name Suiker Unie en Aviko zijn een agendapunt van de ledenraad geweest. Het beleid met betrekking tot bietentoerisme is geëvalueerd en met de ledenraad besproken in de februari 2019 bijeenkomst. De conclusie is om meer ruimte te geven in de regeling om zo beter te kunnen inspelen op praktijksituaties. De norm ten aanzien van de uitzaai werd daartoe voor 2019 op 95% van de toewijzing gelegd. Daarnaast worden samenwerkingsverbanden beter gefaciliteerd. De informatie over het uitgezaaide en uit te zaaien areaal om mee te mogen doen aan de regeling is voor telers terug te vinden op het ledenportaal. In juni is een extra bijeenkomst belegd om de Akkerbouwvisie 2027 te bespreken. In de ledenraad van 4 december is de nieuwe Cosun visie gepresenteerd en besproken.

Bestuurszaken

Cosun heeft tijdens de jaarvergadering 2019 afscheid genomen van Greet Prins, lid van de raad van beheer. Zij heeft zich vele jaren ingezet als externe bestuurder binnen de coöperatie waarvoor haar alle lof is toegezwaid. Freek Rijna is haar opgevolgd als lid van de raad van beheer. De secretaris van de raad van beheer Jan Willem van Roessel, is per 1 juni benoemd tot directeur van de stichting IRS, het onderzoekscentrum voor de bietenteelt.

Maarten Boudesteijn, tot 1 juni 2019 werkzaam als Hoofd Fiscale Zaken en Subsidies binnen Cosun, heeft hem opgevolgd als secretaris van de raad van beheer.

In 2020 zouden zowel de voorzitter van de raad van toezicht, Jakob Bartelds, als de secretaris, Wim Blijdorp, statutair aftredend zijn. Om een goede overgang in de functie van voorzitter en secretaris van de raad van toezicht te faciliteren, heeft Wim Blijdorp besloten in 2019 terug te treden. Tijdens de ledenraadvergadering in december heeft Cosun daarom afscheid genomen van Wim Blijdorp. Hij heeft zich vele jaren ingezet als toezichthouder van en verbinder binnen de coöperatie waarvoor hij uitgebreid bedankt is. Theo Koekkoek en Pieter van Maldegem zijn tijdens deze vergadering benoemd als leden van de raad van toezicht. Tot de jaarvergadering van 2020 functioneert de raad van toezicht nu met zeven leden.

Jongerenraad

In navolging van 2018 zijn in samenwerking met de Cosun-jongerenraad drie regionale bijeenkomsten georganiseerd voor jonge bietentelers. Tijdens deze kleinschalige bijeenkomsten werd met de jongeren gesproken over de toekomst van de bietenteelt en de rol van de coöperatie daarin. De bijeenkomsten werden als waardevol ervaren. Ook in 2020 zal Cosun daarom opnieuw een serie schuurbijeenkomsten organiseren.

Suikersysteem

Het vaststellen van de toewijzing 2020 is nadrukkelijk aan de orde geweest in de vergadering van december. In de zomer van 2019 is besloten de toewijzing vast te stellen op 105%.

We hebben met de toewijzing van 105% in teeltjaar 2020 niet de intentie om de markt uit te breiden of te bewerken.

Streven is om voldoende suiker te produceren om onze vaste klanten ook in 2021 te kunnen bedienen. We willen rietsuiker vervangen door bietsuiker. Dit geeft een betere optimalisatie van de fabrieken. De suikermarkt trekt aan en de verwachting is dat prijzen dit jaar en volgend jaar op een winstgevend niveau blijven. Vanuit de positie van de teler is dit toewijzingspercentage interessant, want ondanks de verwatering (meer bieten) kan dit leiden tot een additionele ledentoeslag in verkoopjaar 2021. De telers worden aan hun leveringsplicht van tenminste 85% gehouden. Lukt het ondanks alles niet om hieraan te voldoen, dan moeten ze tijdig ontheffing aanvragen en kunnen aantonen voldoende areaal te hebben ingezaaid. Wordt niet aan de gestelde voorwaarden voldaan, dan kan de raad van beheer een boete opleggen. In 2019 is aan een gering aantal telers een boete opgelegd. Sinds campagne 2018 is deelname aan Unitip verplicht. Veruit de meeste telers voeren de gegevens tijdig in het systeem in. Uiteindelijk hebben alle telers voldaan aan de Unitip verplichting van campagne 2018. Telers die niet tijdig of onvolledig voldoen, krijgen de eindafrekening voor de geleverde bieten niet uitbetaald.

Gewasbescherming

In 2018 is het toepassen van neonicotinoïden, gewasbeschermingsmiddelen die gebruikt worden om schadelijke insecten te bestrijden, verboden. Met ingang van het teeltseizoen 2019 zijn deze middelen in de Nederlandse bietenteelt niet meer ingezet. Cosun heeft zich in 2018 sterk gemaakt om een tijdelijke en eventueel gedeeltelijke ontheffing te krijgen, maar dat heeft niet geresulteerd in een positieve uitspraak van het ministerie. Omdat er geen afdoende alternatieven voorhanden zijn, heeft dit verbod geleid tot lagere opbrengsten in 2019. Cosun zal de uiteindelijke effecten bespreken met het ministerie van LNV. Daarnaast is Cosun samen met partners en belangenbehartigers op vele gebieden actief om vergelijkbare situaties voor de toekomst te voorkomen of voor te zijn.

Cosun visie

In 2019 is binnen de Cosun organisatie hard gewerkt aan een nieuwe visie. We staan aan de vooravond van grote transities op het gebied van energie, klimaat, en kringlooplandbouw. De wereld is aan het veranderen en we moeten hier als coöperatie op inspelen. De bestuursorganen van Cosun zijn bij de totstandkoming van deze visie nauw betrokken geweest.

Overzicht leden en LLB's

AFDELING / KRING	per 31-12-2019		per 31-12-2018	
	Aantal leden	Aantal LLB's	Aantal leden	Aantal LLB's
Zeeuwsch-Vlaanderen	708	389.203	722	389.184
Zeeland-Midden	607	342.681	618	342.949
Zeeland-Noord	328	206.675	334	207.919
Goeree-Overflakkee	191	154.189	195	154.396
West-Brabant	761	438.155	779	437.114
Zuid-Hollandse Eilanden	316	228.106	322	229.128
Holland-Midden	220	156.041	234	158.171
Kop van Noord-Holland	417	311.996	419	313.059
Oostelijk Flevoland	335	365.359	343	372.263
Noordoostpolder	579	371.563	590	379.013
Zuidelijk Flevoland	140	187.708	144	193.198
Friesland	251	210.993	259	212.342
Groningen	1.015	971.275	1.027	956.530
Drenthe / Overijssel-Noord	931	1.070.401	946	1.061.828
Overijssel-Zuid / Gelderland	306	167.107	306	164.574
Maas&Meierij / Limburg-Noord	479	232.319	490	232.416
De Kempen	332	193.560	338	192.215
Limburg-Midden / De Peel	423	242.312	444	245.102
Limburg-Zuid	497	305.726	505	303.968
Nederland	8.836	6.545.369	9.015	6.545.369

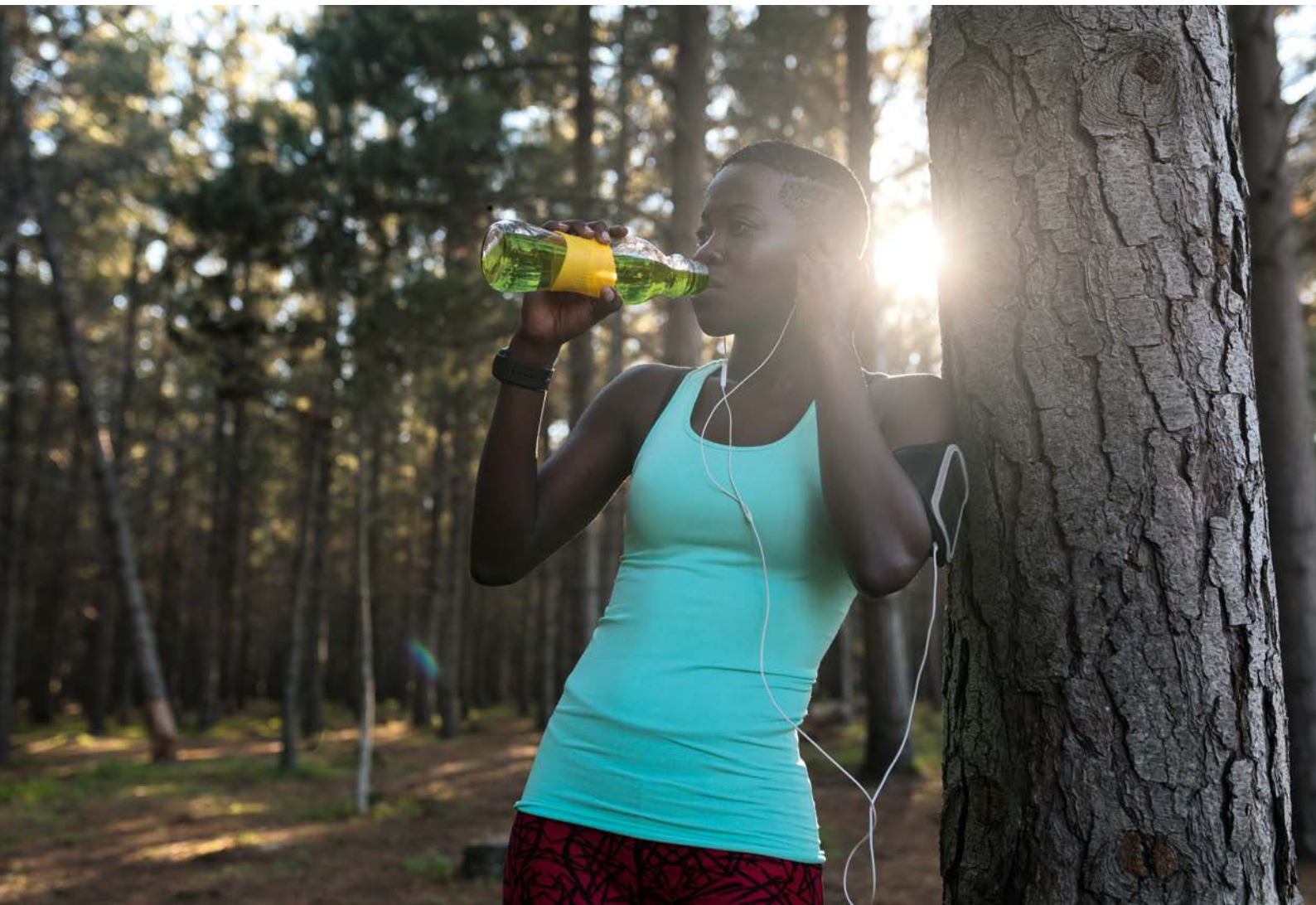
Cosun in bedrijf

SUIKER UNIE

Zoals verwacht, is 2019 voor Suiker Unie een licht verliesgevend jaar geworden. Met als oorzaak de lage suikerprijzen op zowel de Europese en als wereldmarkt. Op de wereldmarkt ging het om circa € 200 per ton ruw suiker en in Europa om € 320 per ton afgeleverde witsuiker.

De Europese suikerindustrie noteerde rode cijfers. De marktontwikkelingen leidden in Europa tot de aankondiging van fabriekssluitingen. Met name in Brazilië gingen suikerbedrijven failliet en staan tientallen fabrieken onder surseance van betaling. Wereldwijd nam het investeringsniveau in de sector drastisch af en was de animo voor overnames gering.

In de tweede helft van 2019 vertoonden de prijzen echter tekenen van herstel. Lagere oogstverwachtingen en voorspellingen van een mondiaal suikertekort, zorgden wereldwijd voor opwaartse prijsvorming, ondanks de nog omvangrijke suikervoorraden. Zo passeerden de Europese spotprijzen de grens van € 400 per ton.

Green Protein
Demo Plant in
Nieuw Prinsenland

Dat heeft Suiker Unie geholpen tijdens de onderhandelingen over de contracten voor 2020, die winstgevend zijn afgesloten. In combinatie met continue kostenbeheersing leidt dit er naar verwachting toe dat volgend jaar weer zwarte cijfers worden geschreven.

Kosten en energie

Ondanks de marktsituatie is Suiker Unie blijven investeren in de verdere optimalisatie van haar productieprocessen om kosten en energie te besparen. Zo is in 2019 de bouw begonnen van de derde diksaptank bij de locatie Vierverlaten. Daar wordt ook geïnvesteerd in een uitbreiding van de verdamping met een achtste trap. Dit gaat een stevige energiebesparing opleveren. Suiker Unie is de grootste groengasproducent van Nederland. Met een te bouwen zonnepark van netto 16 ha in Puttershoek gaat Suiker Unie ook op grote schaal groene elektriciteit produceren. Naar verwachting wordt het park in 2020 gerealiseerd. Dankzij het zonnepark kan de nabijgelegen specialiteitenfabriek geheel energieneutraal produceren. Na 106 jaar is Vierverlaten, en daarmee Suiker Unie, definitief gestopt met het drogen van perspulp. Dit betekent een significante verlaging van het energieverbruik. De locatie Dinteloord gaat investeren in de ammoniakreductie en daarmee haar milieuprestatie verder verbeteren.

Innovatie

Suiker Unie heeft 10 oktober 2019 de Green Protein Demo Plant op Nieuw Prinsenland officieel in gebruik genomen. De demoplant produceert RuBisCo eiwit uit bietenblad. Het eiwit is toe te passen in onder meer melkvrij ijs, vleesvervangers en schuimgebak. De voedingsmiddelenindustrie heeft veel interesse in het eiwit. De productie ervan past geheel in de visie van Cosun: Plants Powering People.

In 2019 is het Europese biobased samenwerkingsproject Pulp2Value afgerond. Cosun was daarvan de trekker. Bij Suiker Unie heeft het project geleid tot de demoplant voor Betafib in Roosendaal. Daar wordt een micro-cellulosevezel uit suikerbietenpulp gewonnen. Deze houdt de homogeniteit in stand in vloeistoffen als verven en vloeibare wasmiddelen. De belangstelling voor Betafib is groot. Het komend jaar moet blijken of de business-case is rond te maken. Zo ja, dan gaat Suiker Unie investeren in een grotere fabriek.

Teelt

Voor de bietenteelt in een groot deel van Europa was het weer in 2019 te droog. Bovendien is in de meeste teeltgebieden te laat veel regen gevallen. Dat bemoeilijkt de oogst, zorgde voor dalende suikergehaltes en voor veel tarra. De kwaliteit van de bieten was niet optimaal. Dat beeld geldt ook voor de omringende landen, België en Duitsland in het bijzonder. Uiteindelijk was de opbrengst 13,7 ton suiker per hectare in Nederland en 12,3 ton in Duitsland. Er zijn 6,8 miljoen ton bieten verwerkt in Dinteloord en Vierverlaten. Daaruit is 1,1 miljoen ton bietsuiker gemaakt. Daarnaast hebben beide locaties nog ruwe rietsuiker geraffineerd.

Anklam verwerkte 1,6 miljoen ton bieten tot suiker en bio-ethanol. Een groot deel van de campagne-output is opgeslagen als diksap. Er moet nog beslist worden over de exacte hoeveelheden bietsuiker en bio-ethanol.

AVIKO

Aviko heeft in 2019 een recordomzet geboekt. De businessgroep profiteert van de wereldwijd groeiende vraag naar diepgevroren frites en aardappelproducten. Deze toename houdt aan met zo'n 4% per jaar, vooral dankzij de stijgende welvaart in de wereld. Aviko Rixona benut de wereldwijd groeiende vraag naar snacks, zoals chips. Aviko ziet 2020 dan ook met vertrouwen tegemoet.

Om aan de vraag te kunnen blijven voldoen, gaat Aviko een nieuwe fabriek bouwen in het Belgische Poperinge voor de productie van diepgevroren frites en aardappelvlokken. Het gaat om een grote investering voor Aviko en Cosun. De fabriek is naar verwachting september 2021 operationeel. Er ontstaan synergievoordelen met de nabijgelegen specialiteitenfabriek in Proven. De investering past geheel in Aviko's strategie van winstgevendende groei. Van de reeds ingezette investeringen, is het vrieshuis in het Zuid-Duitse Rain am Lech volledig in gebruik genomen. De bouw van het vrieshuis in Steenderen is eind 2019 afgerond.

Overgangsjaar

Aviko ziet 2019 ook als een overgangsjaar. De aandelen in de beëindigde Chinese joint venture zijn eind 2018 verkocht. Voorlopig worden de Chinese klanten voor diepgevroren aardappelproducten geheel vanuit Europa beleverd. Daarnaast heeft Aviko interesse in lokale productie om de opgebouwde commerciële positie te versterken. Deze hybride beleving – export naar en productie in China – heeft risicospreiding als bijkomend voordeel. Kleine Europese aardappeloogsten, zoals in 2018, kunnen dan worden gecompenseerd in China, zodat verlies aan marktaandeel kan worden voorkomen.

Topstructuur

In 2019 heeft Aviko het voornemen de topstructuur van haar organisatie te vereenvoudigen. In de directie is voortaan één lid verantwoordelijk voor de vraagkant (demand), met innovatie, marketing, verkoop en alle klantcontacten.

Een ander directielid neemt de demand fulfillment voor zijn rekening, met de inkoop van aardappelen en andere materialen, de grondstoflogistiek, alle productielocaties en de supply chain, inclusief vrieshuizen en transport. Daardoor is er een betere afstemming tussen marktvrage en productie. De deelnemingen zitten voortaan ook in deze functionele structuur, waar ze voorheen meer in een financiële holding zaten.

Nieuwe fabriek in Poperinge (B)

Innovatie

De innovatie bij Aviko is voor een groot deel geconcentreerd op het toevoegen van waarde voor klanten/eindafnemers, zoals cateraars en restaurantketens in de foodservice. Daartoe zit Aviko dicht op hun productieproces, de ovens en andere keukenapparatuur, om daar oplossingen te ontwikkelen voor een hogere productkwaliteit. Daarmee onderscheidt Aviko zich van veel concurrenten.

Overall is de trend dat de traditionele frituur langzamerhand verdwijnt. Er komen steeds meer – gezondere – oplossingen met ovens en airfryers. Aviko maakt dan ook in toenemende mate producten die zijn afgestemd op dergelijke apparatuur. Een andere trend is de home- en officedelivery. Deze stelt extra eisen aan de krokantheid en het warmtebehoud van producten. SuperCrunch, frites met een krokant laagje er omheen, zorgt daarvoor.

Duurzaamheid en milieu

Aviko investeert doorlopend om het energieverbruik te verlagen. Zo is het nieuwe diepvrieshuis in Steenderen zo energiezuinig mogelijk gebouwd, met onder meer zonnepanelen op het dak. Bovendien worden de mogelijkheden onderzocht van elektrisch transport tussen de fabriek en het vrieshuis.

Ook in Poperinge komt een state-of-the-art vrieshuis. Beide vrieshuizen voldoen aan de BREEAM-standaard. Dit is een prestigieuze beoordelingsmethode voor de duurzaamheid van gebouwen.

SENSUS

Ondanks de margedruk door toenemende concurrentie, laat Sensus over 2019 een licht beter resultaat zien dan over 2018.

Ook de afzet was iets hoger dan het voorgaande jaar. Deze groei zat met name in Azië en Verenigde Staten. In Europa bleef het volume stabiel.

In deze markt blijft bij klanten suikerverlaging in voeding dé trend. Azië, China in het bijzonder, kent een aanhoudende vraag naar babyvoeding. Ook voedingssupplementen met onder meer inuline blijven populair.

Nieuwe groei in de VS zit voornamelijk in producten die minder of geen suiker bevatten, de gezondheid van de darmen bevorderen (prebiotisch) en voorzien zijn van clean labels (begrijpelijke etiketten). Wat dat laatste betreft: Sensus is voor haar producten gekwalificeerd volgens ISO 19657 (verified natural). Deze nieuwe en strikte norm kwalificeert de inuline- en oligo-fructose-ingrediënten als natuurlijk.

Daarmee onderscheidt Sensus zich in de markt. Een verifieerbare natuurlijke en plantaardige herkomst van voedings- ingrediënten wordt steeds belangrijker. In de markten van Sensus is meer balans ontstaan tussen de vraag en het aanbod van inuline. Daardoor kan er ruimte komen voor hogere prijzen. Dit is een goede uitgangspositie voor de contracten in 2020, zeker met het oog op toenemende kwaliteitseisen en daarmee stijgende kosten.

Tegenvallende oogst

Ook Sensus heeft, mede door een kleiner cichoreiareaal in 2018, haar voorraadpositie in 2019 verder afgebouwd. Zodoende werd met een krappe voorraad aan de wortelcampagne in september begonnen. Het gewas kende in het voorjaar een gunstig groeiseizoen. De relatief warme en droge zomer en een nat en somber najaar met ontzettend veel neerslag, leidden echter tot een tegenvallende oogst. Het inulinegetal was iets lager dan gemiddeld. De hoeveelheid tarra was aan de hoge kant ondanks reiniging bij verlading. De oogstomstandigheden waren lastig. Er waren wél meer hectares cichorei onder contract, maar er is onvoldoende product om aan de stijgende vraag van de markt te kunnen voldoen.

TPM consistency award

In 2019 heeft Sensus veel tijd en energie gestoken in een roadmap die moet leiden tot een CO₂-reductie conform het Klimaatakkoord. Voor 2030 betekent dat een afname van 50% ten opzichte van 1990, voor 2050 van 100%. Voor de twee fabrieken is een blauwdruk gemaakt die onder meer aangeeft welke investeringen nodig zijn om deze – ambitieuze – doelstellingen te halen.

De markt toont steeds meer interesse voor biologische inuline. Daarom heeft Sensus, samen met Cosun Innovation, een innovatief productieconcept ontwikkeld waarmee in deze behoefte kan worden voorzien. Tijdens de afgelopen campagne zijn proeven gedaan om het concept op kleine schaal te bewijzen.

De fabrieken in Roosendaal en Zwolle hebben zich in 2019 gekwalificeerd voor de TPM Consistency Award. Een lange en zware weg, met veel werk en voorbereiding, is aan deze strenge erkenning voorafgegaan. Met deze bijzondere kwalificatie loopt Sensus ten opzichte van haar concurrenten voorop in efficiency, het voorkomen van verliezen en kostenbeheersing.

SVZ

SVZ heeft 2019 verliesgevend afgesloten. Het was een tegenvallend oogstjaar, met hogere inkooprijzen als gevolg, terwijl het prijsniveau op de verkoopmarkt niet meebewoog. Dit ging ten koste van de marges. Daarnaast neemt de marktdruk toe door steeds meer nieuwe lokale concurrenten vanuit Oost-Europa. Voorheen waren ze vaak leverancier van SVZ. In de loop der tijd hebben ze zich, mede dankzij nationale subsidies, kunnen professionaliseren en leveren ze rechtstreeks aan klanten. Een andere belangrijke oorzaak is versneld geïmplementeerde Europese wetgeving tegen bepaalde gewasbeschermingsmiddelen in de fruitteelt. Daardoor heeft SVZ geen grondstoffen meer gekocht uit de grote goedkope voorraden van 2018 waarin deze middelen zaten. In plaats daarvan heeft SVZ in 2019 uitsluitend duurdere vers geogste grondstoffen ingekocht.

Met haar klanten ontwikkelt SVZ nieuwe concepten en producten om te voldoen aan de moderne marktbehoefte. In 2020 zullen de ingezette innovaties en productlanceringen verder verbetering laten zien. Voor het groentesegment was 2019 een mooi oogstjaar hetgeen een veelbelovende start betekent voor 2020.

Areaal uitgebreid

In Polen wordt de capaciteit geoptimaliseerd en uitgebreid om meer aardbeienproduct te kunnen maken voor een premium ijsfabrikant waarmee SVZ al langjarig samenwerkt. Daartoe worden tevens nieuwe telers gecontracteerd en het areaal met aardbeigewas uitgebreid.

SVZ intensificeert de samenwerking met telers om onder meer hun opbrengst per hectare te verhogen, het watermanagement te verbeteren en het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen te verlagen. Eén en ander past naadloos in het duurzaamheidsraamwerk van Cosun. Net als het maken van een energie-transitieplan om de CO₂-uitstoot te verminderen, in lijn met het internationale Akkoord van Parijs.

Verenigde Staten

De tweede thuismarkt de Verenigde Staten heeft zich conform verwachting positief ontwikkeld. Door complicaties in het productieproces heeft SVZ extra product gekocht om aan de klantverplichtingen te voldoen. Dit zette de resultaten onder druk. De capaciteitsuitbreiding van de fabriek, in het noordwesten van de VS, is eind 2019 voltooid en operationeel geworden. Dit maakt SVZ flexibeler in de productie en biedt de opmaat tot verdere groei.

DUYNIE GROUP

Duynie Group heeft ook in 2019 weer een mooi bedrijfsresultaat behaald. Alle bedrijfsonderdelen zijn gegroeid en hebben hun positie in de markt verstevigd. Zo wist Duynie Feed het totaalvolume aan veevoer verder te verhogen. In Polen ontwikkelde het marktaandeel mede dankzij de opening van het nieuwe verkoopkantoor in het zuidwesten van het land. AgriBioSource (ABS) is, na een gedegen marktanalyse, gestart met de levering van grondstoffen voor vergisting voor energieproductie in Denemarken.

Duynie Ingredients maakte een zeer sterke groei door. Met de klimaatneutrale fabriek die in Cuijk wordt gebouwd, krijgt deze groei een extra impuls. De fabriek, die in de loop van 2020 in gebruik wordt genomen en volledig draait op restwarmte van een naastgelegen bio-energiecentrale, gaat voorzien in de toenemende vraag naar hoogwaardige ingrediënten voor huisdiervoeding die op verantwoorde wijze wordt geproduceerd.

Op termijn kan de fabriek ook grondstoffen verwerken tot foodingrediënten.

Nieuwe producten

Novidon heeft het afgelopen jaar veel tijd en energie gestoken in de ontwikkeling van nieuwe hoogwaardigere toepassingen op basis van sidestream starch. In 2020 brengt Novidon deze verder naar de markt. Het gaat hier om gemodificeerde zetmelen voor verschillende industriële toepassingen. Daarnaast is Novidon begonnen zetmeelproducten te maken die in voedingsmiddelen mogen worden toegepast. Aan dit foodgrade zetmeel worden hoge eisen gesteld. Zo moet de toelevering van co-producten door de leverancier voldoen aan strenge controles, waarna ze vervolgens in de fabriek gescheiden worden verwerkt.

Betaalde consultancy

Als nieuwe activiteit is Duynie Group gestart met betaald advies (consultancy). Vooral grote internationale ondernemingen huren Duynie Group in, zodat ze hun processen kunnen optimaliseren en meer waarde kunnen toevoegen aan hun co-producten. Duynie Group was al gestart met een online platform voor de handel in co-producten en andere diervoedergrondstoffen. Begin 2019 heeft ze de krachten gebundeld met MijnVoer.nl, dat zich richt op mengvoer. Hierdoor is een uniek platform ontstaan waar veehouders rantsoenen transparant kunnen samen (laten) stellen. Bovendien kunnen zij eenvoudig bij meerdere aanbieders van onder meer mengvoer, co-producten en ruwvoer prijzen opvragen en direct bestellen.

Nieuwbouw klimaat-neutrale fabriek in Cuijk

Twee demofabrieken

Duynie Group heeft een warmtepomp ontwikkeld die laagwaardige restwarmte opwaardeert zodat deze kan worden hergebruikt in bijvoorbeeld bakovens bij chips- en frietfabrikanten. In 2019 zijn de nodige aanpassingen doorgevoerd aan de warmtepomp. In 2020 wordt de pomp geïnstalleerd bij Aviko om deze in de praktijk te testen. In het kader van de winning van eiwit uit plantaardige grondstoffen, bouwt Duynie twee demofabrieken. De eerste in Nijmegen is ontworpen voor de extractie van eiwitten en vezels uit bierbostel. De tweede proef-fabriek komt in het Cosun Democentrum INICIO op Nieuw Prinsenland en is gericht op de productie van aardappeleiwit.

COSUN INNOVATIE

In haar toekomstvisie heeft Cosun onder meer als ambitie: leading in plantbased innovations. Daartoe heeft Cosun Innovation, ontstaan uit Cosun New Business en Cosun R&D, in 2019 een meerjarenplan opgesteld en is de afdeling verder uitgebreid. Met als rode draad het ontwikkelen van nieuwe (duurzame) toepassingen van plantaardige grondstoffen.

In 2019 zijn vier Cosun-brede innovatiethema's opgesteld. Daarin werkt Cosun Innovation nauw samen met de businessgroepen. Elke businessgroep heeft een eigen innovatieprogramma. Waar deze, binnen één van de vier innovatiethema's een overlap en een gemeenschappelijk doel hebben, wordt de samenwerking geïntensiveerd. Daardoor kunnen de businessgroepen meer van elkaar leren, gezamenlijke kennis opbouwen en vinden innovaties sneller plaats.

De vier strategische thema's zijn:

1. Plantbased Proteins

de transitie van dierlijk naar plantaardig eiwit. Dit programma haakt in op de trend naar meer plantaardig eiwit in voeding.

2. Total Use

van oudsher gebruiken de businessgroepen alle componenten van de gewassen. In dit programma worden verdere innovatieve stappen gezet om deze componenten nog beter te verwaarden. Bijvoorbeeld door plantaardige olie te maken.

3. Sustainable & Smart Production

innovaties zoals sensortechnieken en Internet of Things zorgen voor duurzamere productietechnieken.

4. Future Food

op basis van planten worden gezondere voedingsmiddelen(ingrediënten) ontwikkeld.

Externe samenwerking

Cosun werkt steeds meer samen met externe partijen, zoals universiteiten en hogescholen. Ook participeert Cosun Innovation in samenwerkingsverbanden, zoals het Dutch Biorefinery Cluster (DBC), Biobased Delta, het Sustainable Food Initiative (SFI), het Carbohydrate Competence Center (CCC) en het Institute for Sustainable Process Technology (ISPT).

Verder is in 2019 het Cosun Democentrum INICIO geopend op Nieuw Prinsenland. Binnen INICIO wordt een open innovatiecentrum ontwikkeld voor plantaardige eiwitten. Daar kunnen bedrijven en kennisinstellingen doelgericht innovaties ontwikkelen, testen en implementeren. Naast het eigen programma Plantbased Proteins ontstaan in dit 'fieldlab', waarin tevens de Green Protein Demo Plant is gehuisvest, allerlei vormen van samenwerking. Eén en ander moet een vliegwieleffect opleveren voor nieuwe plantaardige eiwitproducten.

Participatie en partnership

Cosun heeft in 2019 geparticipeerd in Icos Capital. Dit venture capital fonds investeert in startups en scale-ups in onder meer de agro-food. Zij hebben vooral sterke innovatieve proposities in de opschalingsfase. Door coöperatie kan veel tijdswinst worden geboekt in de ontwikkeling van nieuwe producten en diensten.

Cosun is ook in 2019 corporate partner geworden van de stichting Startlife. Deze stichting in Wageningen ondersteunt jonge ondernemers in de agro-food bij het opzetten van hun bedrijf. Dankzij dit partnership komt Cosun in contact met nieuwe frisse ideeën van 'early startups'. Deze zitten in de allereerste fase van hun bestaan.

Risicoprofiel

Cosun is actief in de agro-food sector op diverse markten in verschillende landen. Daarbij zijn er strategische, operationele, financiële en compliance risico's die inherent zijn aan deze activiteiten. Onze strategie is gericht op verdere groei in en volledige verwaarding van onze plantaardige grondstoffen. Dit doen we door een gerichte product-markt aanpak, het ontwikkelen van nieuwe product-markt combinaties door innovatieve projecten en een duurzame teelt en verwerking. Ook een sterk accent op samenwerking maakt hiervan deel uit: samenwerking in de keten met telers, klanten en leveranciers, tussen de Cosun-bedrijven onderling en met verschillende kennis- en opleidingsinstituten. Hierbij proberen we de risico's waar mogelijk te beperken, maar ook waar mogelijk de kansen te benutten.

Risico-inventarisatie

Cosun onderkent dat risicomangement van belang is om de relevante risico's in een vroegtijdig stadium te identificeren en zodoende waar mogelijk en gewenst te beheersen. Daarom inventariseren, analyseren en evalueren alle bedrijfsonderdelen periodiek de mogelijke (materiële) risico's, zowel wat betreft kans als impact. Het risicomangement is een continu proces wat op diverse momenten extra aandacht krijgt, waaronder bij belangrijke besluiten en tijdens de budgetcyclus. Hierbij worden de belangrijkste risico's gekwantificeerd en beoordeeld. De uitkomsten van deze analyses vormen de basis voor acties die - daar waar mogelijk - de belangrijkste risico's beogen te mitigeren.

Aanpak van risicomangement

Ons intern beheerssysteem is gericht op:

- de beheersing van risico's die met de bedrijfsactiviteiten samenhangen;

- een tijdige identificering van risico's die voorheen niet als risico's werden onderkend dan wel als niet-materieel werden beschouwd;
- het opstellen van actieplannen per risico indien het gewenst en mogelijk is om het risico verder te beheersen en/of te beperken;
- de bewaking van de effectiviteit en efficiency van bedrijfsprocessen, waaronder de administratieve processen.

Verbeteringen in het systeem van risicomangement

Veiligheid en veilig werken heeft binnen Cosun een hoge prioriteit. Desondanks zien we dat er nog steeds te veel incidenten plaatsvinden. Het vraagt continue aandacht en maatregelen om dit verder terug te brengen. We blijven ons inspannen om de (brand)veiligheid van onze fabrieken te verhogen. Waar nodig nemen we hierop passende aanvullende maatregelen. Zo investeren we nadrukkelijk in de fabrieken in preventie.

RISICOCATEGORIE	STRATEGISCHE PIJLER	RISICOBEREIDHEID EN VERWACHT RENDEMENT
Strategisch	Winstgevende groei	<ul style="list-style-type: none"> • Middel/hoog: juiste balans tussen risico en rendement. • Middel: omvang investeringen in manufacturing footprint ten opzichte van verwacht rendement en terugverdiëntijd.
Tactisch/operationeel	Operational excellence / kostenbeheersing	<ul style="list-style-type: none"> • Laag met betrekking tot veiligheidskwesaties. • Gematigd op het vlak van positiemangement met sturing op inzicht in potentiële risico's. • Middel op andere vlakken/onderwerpen, met afstemming van doelstellingen en daarmee samenhangende kosten en duidelijke aandacht voor winstgevendheid.
Financiële beheersing & Compliance		<ul style="list-style-type: none"> • Laag met betrekking tot financiering-, rente- en valutarisico. • Laag met betrekking tot product- en voedselveiligheid. • Laag met betrekking tot volledige naleving van lokale wet- en regelgeving.

Risicobereidheid

Met ons risicomanagement en interne controlesysteem zoeken we het juiste evenwicht tussen ondernemerschap en het risicoprofiel dat we als onderneming wensen te accepteren.

Primaire verantwoordelijkheid

De primaire verantwoordelijkheid voor het beheerssysteem ligt bij de directie van de businessgroepen. De eindverantwoordelijkheid voor het risicomanagement en het interne controlesysteem van Cosun ligt bij de concerndirectie en raad van beheer. De raad van toezicht is belast met het toezicht op de effectiviteit van het risicomanagement en het interne controlesystemen en de integriteit en kwaliteit van de financiële verslaggeving.

Inrichting

Binnen Cosun hanteren we de Cosun Principes. Deze principes geven richting aan ons handelen en worden periodiek extra onder de aandacht van onze medewerkers gebracht. Daarnaast is er een interne klokkenluidersregeling en de Cosun Speak Up-lijn, die het mogelijk maakt om gevallen van potentieel strijdig handelen met de Cosun Principes te melden, desgewenst anoniem. Cosun kent accounting principes en heeft Finance & Control instructies waarin onder andere richtlijnen op het gebied van financiële rapportage en administratieve organisatie in detail zijn beschreven. Het financiële management van de businessgroepen rapporteert functioneel aan de CFO van Cosun.

Besturing

- Alle businessgroepen stellen jaarlijks operationele plannen op voor een periode van drie jaar. Het signaleren van en (proactief) reageren op risico's en kansen maakt deel uit van de operationeel planprocedure en komt terug in de maand- en kwartaalrapportages. Hierover vindt elke maand overleg plaats op concerndirectieniveau en eens per kwartaal op het niveau van de raad van beheer en de raad van toezicht.

- Risicomanagement maakt integraal onderdeel uit van de operationele plannen en budgettering, en de interne maandelijkse management- (en financiële) rapportage.

Monitoring

- De general managers en finance managers van alle juridische entiteiten waarin Cosun een meerderheidsbelang heeft, ondertekenen jaarlijks een letter of representation voor de entiteiten waarvoor zij verantwoordelijkheid dragen. Daarin verklaren zij te handelen in overeenstemming met de diverse interne richtlijnen en met de regels die voortvloeien uit wet- en regelgeving.
- Aanbevelingen uit externe controlewerkzaamheden op elk niveau worden gerapporteerd aan en opgevolgd door de concerndirectie. De concerndirectie rapporteert hierover aan de raad van beheer en de raad van toezicht. De raad van toezicht houdt toezicht op de opvolging van de aanbevelingen.

Risico's

De prijsontwikkeling van suiker binnen de EU en op de wereldmarkt heeft veel invloed op de resultaten van Cosun.

De suikerprijs lag in 2019 binnen Europa op een zeer laag niveau, waardoor onze suikeractiviteit in 2019 nog verlieslatend was. Ook voor de toekomst zal volatiliteit op onze agrarische grondstofmarkten (aardappels, fruit, groenten) en de prijsontwikkeling op de afzetmarkten van suiker, aardappelproducten en groenten- en fruitproducten een significante impact (kunnen) hebben op de resultaatontwikkeling van Cosun in enig jaar.

Nu de Brexit een feit is, hangt het af van welke handelsafspraken er in 2020 gesloten worden. Het risico op een harde Brexit en daarmee op mogelijke importheffingen voor onze producten is daarmee nog steeds aanwezig. Gezien het belang van deze afzetmarkt voor Cosun hebben we scenario's uitgewerkt en voorbereidende maatregelen getroffen en volgen we de ontwikkelingen op de voet.

De uitbraak van het Coronavirus geeft extra onzekerheid voor wat betreft de economische ontwikkeling in 2020. Cosun heeft intern een risicoanalyse opgesteld van de impact van het Coronavirus, waarbij we gezien de spreiding van onze activiteiten naar verwachting niet overal even hard geraakt worden. Cosun zal gedurende 2020 continue aandacht hebben voor de gevolgen van het Coronavirus op de onderneming en haar mensen en naar bevind van zaken handelen.

Als onderdeel van de bedrijfscontinuïteit zien we een toenemend risico op verstoring van onze processen door cybercriminaliteit. Cosun heeft diverse maatregelen genomen om dit risico te beheersen. Zo is het IT shared service center in 2019 ISO 27001 gecertificeerd.

Op het vlak van wet- en regelgeving zien we dat het risico toeneemt. We zien een trend dat in toenemende mate onze grondstofketens en bedrijfsvoeringen hierdoor geraakt worden.

Dit betreft onder meer een tendens dat het beschikbare middelenpakket in de teelt afgebouwd wordt. Vanuit onze nieuwe visie willen we hier meer pro-actief op handelen en vraagt dit een actievere dialoog met de overheid.

In dit kader maken wij ons tevens zorgen over onze relatieve concurrentiepositie in Nederland ten opzichte van andere landen. Dit kan bijvoorbeeld spelen wanneer Nederland als enig land in Europa een opslag duurzame energie (ODE) oplegt of andere heffingen invoert.

Onderstaande tabel toont de belangrijkste risico's die van invloed zijn op de realisatie van onze strategie en de maatregelen die we hebben genomen om deze risico's - voor zover economisch haalbaar - te beheersen.

Strategische risico's	Impact		
	L	M	H
Prijswontwikkeling suiker			X
Onvoldoende groei kunnen realiseren		X	
Geopolitiek / Handelsbarrières		X	
Consumentengedrag		X	

Financiële beheersing	Impact		
	L	M	H
Mismatch inkoop- en verkooppositie	X		
Financierings- en renterisico	X		
Valuta risico	X		

Tactisch operationeel	Impact		
	L	M	H
Veiligheid medewerkers / producten	X		
Volatiliteit (agrarische) grondstoffen			X
Weersinvloed op beschikbaarheid grondstoffen		X	
Bedrijfscontinuïteit / calamiteit fabriek / cybercriminaliteit		X	

Compliance	Impact		
	L	M	H
Wet- en regelgeving		X	
Belastingen	X		

RISICOCATEGORIE: STRATEGISCH

RISICO	BEHEERSMAATREGELEN
<ul style="list-style-type: none"> • Sterke prijsfluctuaties / daling suikerprijs. 	<ul style="list-style-type: none"> • Cosun bestaat uit een aantal businessgroepen (portfolio), waardoor spreiding van de activiteiten naar verschillende grondstoffen en afzetmarkten bestaat. • Versterken van alle activiteiten in het portfolio, inclusief innovatie. • Sterke kostenpositie door grootschalige verwerking en blijvende aandacht voor verdere versterking hiervan. • Continue aandacht voor verbetering van de teelt van suikerbieten.
<ul style="list-style-type: none"> • Onvoldoende realiseren verdere groei, belangrijkste groeimogelijkheden. • Lagere groei wereldbevolking en economische groei, ook in opkomende markten. • Verdere ontwikkeling van biobased economy. • Beperkte acquisitiemogelijkheden. 	<ul style="list-style-type: none"> • Spreiding van afzet naar verschillende geografische markten en specifieke afzet gericht op groeimarkten. • Samenwerking met partners, kenniscentra en in strategische allianties om nieuwe productmarkt combinaties te ontwikkelen gebaseerd op agrarische grondstoffen die binnen de Cosun businessgroepen worden verwerkt. • Corporate development gericht op scouting van potentiële acquisitie-kandidaten en interne programma's gericht op een snelle integratie van overgenomen bedrijven binnen de bestaande businessgroepen.
<ul style="list-style-type: none"> • Handelsbarrières (harde Brexit). 	<ul style="list-style-type: none"> • Brexit scenario's zijn uitgewerkt en voorbereidingen zijn getroffen. • Monitoring van voortgang in de te maken handelsafspraken en waar nodig bijsturen van de voorbereidingen.
<ul style="list-style-type: none"> • Veranderend consumentengedrag (gezondheid, duurzaamheid) ten aanzien van voeding. Imago van suiker. 	<ul style="list-style-type: none"> • Transparante en heldere voorlichting over de voedingswaarde en duurzaamheid van Cosun-producten. • Vanuit onze nieuwe Cosun visie gaan we ons positieve duurzame plantaardige en circulaire verhaal meer en beter delen. • Verdere ontwikkeling van innovatieve voedingsingrediënten die een functionele meerwaarde hebben en die smakelijk en veilig zijn. • Initiatieven voor voedselveiligheid in de keten in samenwerking met klanten en leveranciers.
<ul style="list-style-type: none"> • Energietransitie. • Ongelijk speelveld 	<ul style="list-style-type: none"> • Gevolgen overheidsmaatregelen (o.a. klimaatakkoord van Parijs) voor onze activiteiten zijn groot. In 2030 moet de CO₂ uitstoot van onze activiteiten (in NL) met 49% zijn afgenomen ten opzichte van 1990. Gedurende 2020 zullen we voor de grotere locaties (in NL) een reductieplan opstellen. • Het is van belang dat er geen ongelijk speelveld ontstaat door hoge belastingen zoals bijvoorbeeld een opslag duurzame energie (ODE) of lokale klimaatheffingen. Dit vraagt om een actieve dialoog met de overheid.

RISICOCATEGORIE: TACTISCH/OPERATIONEEL

RISICO	BEHEERSMAATREGELEN
<ul style="list-style-type: none"> • Veiligheid van medewerkers en producten. 	<ul style="list-style-type: none"> • Focus op een veilige werkomgeving en veilig werken d.m.v. trainingen, fysieke maatregelen, procedures, doelstellingen en rapportages. • Certificering, track- and tracesystemen en HACCP-procedures.
<ul style="list-style-type: none"> • Volatiliteit (agrarische) grondstoffen- en energieprijzen. 	<ul style="list-style-type: none"> • Dit risico is inherent aan de campagne gerelateerde activiteiten van Cosun. Door middel van positiemanagement worden risico's adequaat beheerst. • Doorlopende aandacht voor kostenefficiënte productie, gericht op vermindering van het energieverbruik, inclusief transport en het verbruik van verpakkingsmaterialen, gecombineerd met maken van langlopende prijs- en volumeafspraken.
<ul style="list-style-type: none"> • Weersinvloed op beschikbaarheid en kwaliteit van grondstoffen (oogstrisico's). 	<ul style="list-style-type: none"> • Spreiding in grondstofverwerking in meerdere teeltgebieden (ook binnen een land) voor suikerbieten, aardappels, cichoreiwortels, groenten en fruit. • Productieorganisaties zijn ingespeeld op het aanpassen van processen aan de variatie in kwaliteit van de te verwerken grondstoffen. • Teeltbegeleiding vanuit de onderneming en vanuit brancheorganisaties gericht op specifieke teelt- en weersomstandigheden (bijvoorbeeld spuit- en rooi-adviezen voor telers).
<ul style="list-style-type: none"> • Bedrijfscontinuïteit / calamiteit in de fabriek / cybercriminaliteit. 	<ul style="list-style-type: none"> • Specifieke risicoprogramma's, investeringen, inspecties en onderhoud gericht op het voorkomen van calamiteiten. • Verzekeringen: Cosun heeft een aantal mondiale groepsprogramma's onder meer ter afdekking van het risico op (product) aansprakelijkheid en brand- en bedrijfsschade. Bij dit laatste programma zijn de activa verzekerd tegen een getaxeerde waarde met een daaraan gekoppelde adequate, op maat gesneden, dekking van bedrijfsschaderisico's. De financiële soliditeit van de verzekeraars wordt periodiek beoordeeld. Afhankelijk van de omvang van het risico is dekking bij meerdere verzekeraars afgesloten. • Cybercriminaliteit: Het IT shared service center is in 2019 ISO 27001 gecertificeerd en er lopen continu programma's om onze weerbaarheid hiertegen te verhogen.

RISICOCATEGORIE: FINANCIËLE BEHEERSING

RISICO	BEHEERSMAATREGELEN
<ul style="list-style-type: none"> • Mismatch tussen inkoop- en verkooppositie van grondstoffen en eindproducten. 	<ul style="list-style-type: none"> • Frequente monitoring van inkoop- en verkoopposities op directieniveau van de business groepen.
<ul style="list-style-type: none"> • Financierings- en renterisico. 	<ul style="list-style-type: none"> • De financiële positie van Cosun is zeer gezond. Ultimo 2019 heeft het concern per saldo geen schuldpositie. In 2019 heeft Cosun een gesyndiceerde bankfinanciering (RCF) afgesloten met een looptijd van vijf jaar, waarbij tijdens de looptijd tweemaal de mogelijkheid bestaat tot verlenging met één jaar. • Cosun kent een centrale, als in house bank georganiseerde, treasuryorganisatie. De financiering van dochtervennootschappen, met uitzondering van joint ventures, en het beheer van liquiditeiten, vindt op groepsniveau plaats. • Uitzettingen van financiële middelen worden zo veel mogelijk gespreid over een selecte groep van tegenpartijen met een korte termijn rating van minimaal A2 of gelijkwaardig. Alle Cosun-bedrijven rapporteren maandelijks een liquiditeitsprognose voor de komende twaalf maanden om het risico op onvoorziene liquiditeitschaarste te verminderen.
<ul style="list-style-type: none"> • Valutarisico. 	<ul style="list-style-type: none"> • Het grootste deel van de omzet wordt gehaald in de Euroregio. De belangrijkste valutarisico's concentreren zich rond de Amerikaanse dollar, de Poolse zloty en het Britse pond. Interne policy is om de uit operationele en financieringsactiviteiten voortvloeiende valutarisico's zoveel mogelijk af te dekken.

RISICOCATEGORIE: COMPLIANCE

RISICO	BEHEERSMAATREGELEN
<ul style="list-style-type: none"> • Wet- en regelgeving. 	<ul style="list-style-type: none"> • Het hebben van Cosun Principes voor alle medewerkers. • Klokkenluidersregeling en mogelijkheid tot externe melding van gevallen die in strijd handelen met de Cosun Principes via de Cosun Speak Up lijn (met actieve opvolging van gedane meldingen). • Het volgen van de corporate governance code voor coöperatieve ondernemingen (NCR-code). • Jaarlijks ondertekening van interne Letter of Representation waarin wordt verklaard dat is gehandeld in overeenstemming met de diverse interne richtlijnen en met de regels die voortvloeien uit wet- en regelgeving. • De wet- en regelgeving rondom gewasbeschermingsmiddelen is aan grote veranderingen onderhevig. Dit vraagt een actieve dialoog.
<ul style="list-style-type: none"> • Belastingrisico's. 	<ul style="list-style-type: none"> • Cosun is actief in veel landen. Daarbij streeft de onderneming naar een transparante relatie met de betreffende belastingautoriteiten. Cosun heeft het Horizontaal toezicht convenant met de Nederlandse fiscus getekend. • Bij het structureren van activiteiten is sprake van een centrale coördinatie op het gebied van vennootschapsbelasting. De verantwoordelijkheden betreffende onder meer btw, loonbelasting en sociale verzekeringen berusten bij de individuele entiteiten. Periodiek wordt specifieke aandacht gericht op het gevoerde beleid en de beheersingsprocedures rondom deze processen.

Verslag van de raad van toezicht

De raad van toezicht oefent toezicht uit op het beleid van Cosun. Onafhankelijk geeft de raad gevraagd en ongevraagd advies aan de raad van beheer en de ledenraad. Daartoe is de raad van toezicht in 2019 acht keer bijeen geweest en driemaal met de raad van beheer. Belangrijkste nieuwe onderwerpen waren het besluit om een Aviko-fabriek in Poperinge (België) te gaan bouwen en de aanloop naar de overname van de Chinese fritesproducent Hongyuan Louis.

Op de agenda stonden verder alle grote ontwikkelingen bij de businessgroepen. Zoals de bouw door Duynie van een energieneutrale fabriek voor (huis)diervoeding in Cuijk, het afronden van de beëindiging van de Chinese joint-venture Aviko Snow Valley én van de sluiting van de specialiteitenfabriek in Amberger, en de dynamiek op de suikermarkt en hoe Suiker Unie daarop het beste kan inspelen. Daarnaast is de raad betrokken geweest bij de totstandkoming van de nieuwe toekomstvisie van Cosun: Plants Powering People. Deze wordt de komende jaren uitgewerkt tot een bedrijfsstrategie en -filosofie. Bij alle majeure investeringen en veranderingen is altijd sprake van een proces. De raad toetst of dit proces op de juiste wijze is gevolgd en daarin de belangen van onze coöperatie en haar leden zijn gewaarborgd. Dat is in 2019 wat ons betreft gebeurd.

De raad van toezicht heeft verder de financiële jaarcyclus gevolgd en besproken. De raad wordt hierin bijgestaan door Ernst & Young Accountants (EY). Gezien de tevredenheid over EY en de vele ontwikkelingen waarbij stabiliteit in het externe toezicht is gewenst, heeft Cosun het contract met EY met twee jaar verlengd voor de controle van de jaarrekening 2019 en 2020..

Samenstelling

In december 2019 zijn twee nieuwe leden van de raad van toezicht benoemd. Daarmee is geanticipeerd op het statutair aftreden in juni 2020 van twee leden, onder wie de voorzitter. Hierdoor hebben de nieuwe leden ruim voldoende tijd om te worden ingewerkt. Na de jaarvergadering in juni 2020 wordt de nieuwe voorzitter gekozen uit het midden van de leden van de raad.

In de zomer van 2019 is de raad van toezicht op bezoek geweest bij de Poolse vestiging van SVZ. Door dergelijke vestigingen te bezoeken, houdt de raad extra voeling met de gang van zaken in de bedrijven.

Financieel

De twee grootste businessgroepen, Suiker Unie en Aviko, hebben het beter gedaan dan een jaar eerder verwacht, ondanks dat de eerste nog geen zwarte cijfers kon noteren. Dankzij de opgaande trend, in combinatie met licht betere resultaten van Duynie Group en Sensus, presteerde ook Cosun boven verwachting. De raad van toezicht is hier blij mee. Er bestaan wel zorgen over de resultaatontwikkeling bij SVZ. Ook Sensus zal zich moeten inspannen om het positieve resultaat vast te houden.

EY heeft de jaarrekening 2019 gecontroleerd, het accountantsverslag en de controleverklaring toegelicht en met de raad van toezicht besproken. Tevens is de opvolging van de managementletter aan de orde geweest, met vaste punten zoals functiescheiding, de stroomlijning van orders in contracten en de waardering van voorraden. De controle is vlot verlopen, opnieuw mede dankzij de goede kwaliteit van de interne verslaglegging. De raad heeft een betrouwbaar beeld gekregen van het financiële reilen en zeilen van Cosun. De raad biedt de ledenraad het jaarverslag 2019 dan ook met een positief advies aan.

De geplande grote investeringen betekenen in 2020 en 2021 dat de kosten voor de baten uitgaan. Dat zal zich vertalen in de financiële resultaten van Cosun, in de verwachting dat het concern na 2021 volop van de investeringen gaat profiteren. De raad van toezicht heeft alle vertrouwen in de leden, in het concern en zijn medewerkers en is hun zeer erkentelijk voor de geleverde prestaties. We zien een toekomst met volop kansen, onder meer in plantaardige eiwitten.

Namens de raad van toezicht,
Jakob Bartelds Edwin Michiels
Voorzitter Secretaris
Breda, 19 maart 2020

Corporate governance

Voor Cosun betekent corporate governance de wijze waarop de relaties tussen de leden van de coöperatie, de raad van beheer, de raad van toezicht, de concerndirectie en de medewerkers zijn geregeld. Goed ondernemerschap, integer handelen, respect, toezicht, transparante verslaglegging en het afleggen van verantwoording vormen de belangrijkste elementen van het corporate-governancebeleid van Cosun. Cosun onderschrijft en volgt de NCR Code voor coöperatieve ondernemingen.

Bestuursmodel

Cosun hanteert het zogenoemde traditionele bestuursmodel. Dit betekent dat de zeggenschap binnen de coöperatie berust bij de leden, onder meer via het door hen gekozen bestuur dat wordt aangeduid als raad van beheer. Op grond van de overweging dat de ledenstem de doorslag hoort te geven, zijn de meeste leden van deze raad lid van de coöperatie. Vanuit dezelfde redenering zijn ook in de raad van toezicht de leden van de coöperatie in de meerderheid. De externe leden van de raad van beheer en de raad van toezicht zijn gevraagd en benoemd op basis van hun expertise en externe netwerk. Het dagelijks management heeft de raad van beheer gedelegeerd aan de voorzitter van de concerndirectie.

Raad van beheer

De raad van beheer heeft als primaire taak de coöperatie te besturen en is eindverantwoordelijk voor de ontwikkeling en implementatie van het beleid voor zowel de coöperatie zelf als de ondernemingen die tot Cosun behoren. De raad bestaat uit negen leden: zes leden die lid zijn van de coöperatie en drie externe leden.

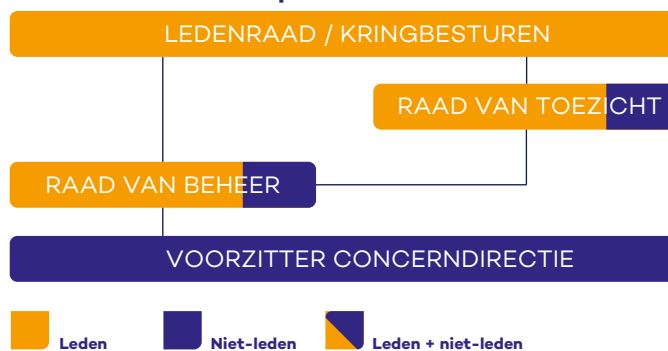
Raad van toezicht

De raad van toezicht houdt toezicht op het beleid van Cosun en de algemene zaken in de coöperatie. Vanuit een onafhankelijke positie geeft de raad gevraagd en ongevroegd advies aan de raad van beheer en de ledenraad. De raad onderzoekt de jaarrekening van de coöperatie en brengt verslag uit van zijn bevindingen. Er zijn zeven leden: vijf leden die lid zijn van de coöperatie en twee externe leden.

Ledenraad

De leden van Cosun kiezen het bestuur van de kring/afdeling waarin hun bedrijf is gevestigd. Alle kringbesturen van Cosun samen vormen de ledenraad.

Bestuursstructuur coöperatie

Dit orgaan benoemt, op voordracht van de raad van beheer, de leden van de raad van beheer. Ook benoemt de ledenraad, op voordracht van de raad van toezicht, de leden van de raad van toezicht. De ledenraad stelt op voorstel van de raad van beheer de jaarstukken, de statuten en de reglementen vast. Daarnaast is de ledenraad een klankbord voor de raad van beheer. De ledenraad telt ruim 60 leden die allen lid zijn van de coöperatie.

Jongerenraad

De jongerenraad bestaat uit 15 leden en is de kweekvijver voor bestuurlijk talent binnen de coöperatie. De jongerenraad geeft een belangrijke stem aan de jongeren binnen onze coöperatie en zij functioneren ook als klankbord. De leden van deze raad vertegenwoordigen de aspirant-leden en de jonge leden. De raad voorziet zelf in de opvolging als dat aan de orde is. Dit gebeurt in overleg met de lokale kring- of afdelingsbestuurders.

Op de website www.cosun.nl is onder de kop Corporate governance meer informatie te vinden over deze onderwerpen. De inhoud van de corporate governance code van de NCR is gepubliceerd op www.cooperatie.nl, onder 'Coöperatie Code 2019'.

Namens de raad van beheer,
Dirk de Lugt Arwin Bos
Voorzitter Vicevoorzitter

Breda, 19 maart 2020

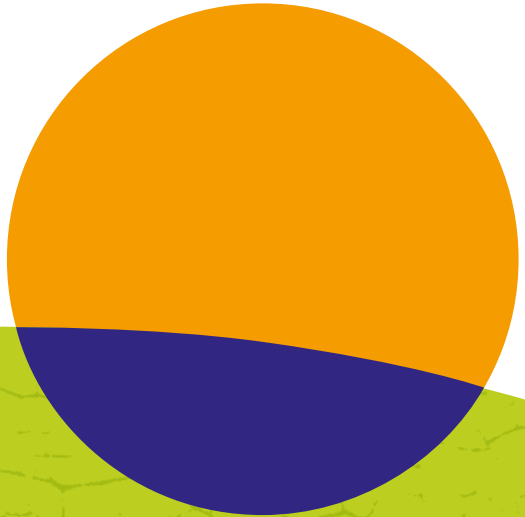
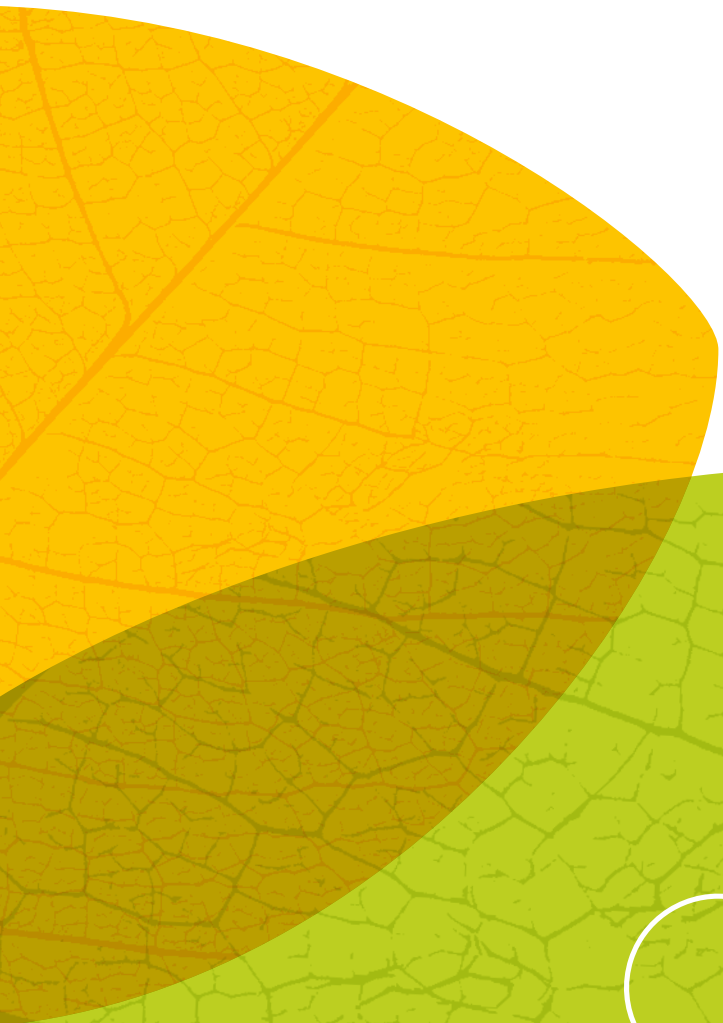
Samenstelling bestuursorganen

per 31 december 2019

	Raad van beheer	
Voorzitter	Dirk de Lugt	De Cocksdorp
Vicevoorzitter	Arwin Bos	Zwanenburg
Plv. vicevoorzitter	Ben van Doesburgh	Loenen a/d Vecht
Leden	Adrie Bossers	Langeweg
	Ger Evenhuis	Schoonoord
	Marianne van den Hoek	Dreischor
	Freek Rijna	Den Dolder
	Jan Voncken	Eys
	Sander Wijkstra	Zeist
Secretaris	Maarten Boudesteijn	
	Raad van toezicht	
Voorzitter	Jakob Bartelds	Tweede Exloërmond
Vice-voorzitter	Johan van Driel	Nieuw-Beijerland
Secretaris	Edwin Michiels	Horst
Leden	Hans Huistra	Amsterdam
	Theo Koekkoek	Almkerk
	Pieter van Maldegem	Vierhuizen
	Jacqueline Rijdsdijk	Leiderdorp
	Concerndirectie	
Voorzitter	Albert Markusse	directeur Sensus
Leden	Iwan Blankers	directeur Aviko a.i.
	Ton Christiaanse	directeur Duynie Group
	Richard Corsmit	directeur SVZ
	Anouk ter Laak	directeur Suiker Unie
	Paul Mesters	directeur Innovation
	Frank van Noord	directeur Finance & Control
	Hans Schuil	directeur Corporate Development
Secretaris	Maaïke van den Maagdenberg	
	Centrale ondernemingsraad	
Voorzitter	John Stooopen	Cosun R&D
Secretaris	Manuel Bogers	SVZ
Leden	Henk Flipsen	Suiker Unie
	Ayhan Kayabasi	Aviko
	Chris Kooiman	Duynie
	Servan Lohschelder	Aviko
	Emile Meijer	Sensus
	Fouad Ouled Ali	Cosun
	Nico Krikken	Suiker Unie
	Chris Wijma	Suiker Unie
	Jeanet Wubs	Aviko

Meer informatie vindt u op www.cosun.nl onder de rubriek Over Cosun – Corporate Governance.

U vindt hier relevante persoonlijke gegevens, hoofd- en nevenfuncties en - indien van toepassing - datum benoeming, zittingstermijn, al dan niet herkiesbaar, enz.

**Jaarrekening
2019**

Geconsolideerde balans

(na resultaatbestemming; in miljoenen EUR)

	Toelichting	31-12-2019	31-12-2018
ACTIVA			
Vaste activa			
Immateriële vaste activa	(1)	78,5	87,4
Materiële vaste activa	(2)	735,7	685,2
Financiële vaste activa	(3)	34,5	34,3
		848,7	806,9
Vlottende activa			
Voorraden	(4)	572,8	544,7
Vorderingen en overlopende activa	(5)	313,6	302,4
Liquide middelen	(6)	112,9	156,9
		999,3	1.004,0
Totaal activa		1.848,0	1.810,9
PASSIVA			
Groepsvermogen			
Eigen vermogen	(7)	1.247,5	1.230,0
Minderheidsbelang derden	(8)	15,8	15,8
		1.263,3	1.245,8
Voorzieningen	(9)	57,5	74,2
Langlopende schulden	(10)	32,9	42,1
Kortlopende schulden	(11)		
Kredietinstellingen en schulden met een financieringskarakter		8,3	10,2
Overige schulden en overlopende passiva		486,0	438,6
		494,3	448,8
Totaal passiva		1.848,0	1.810,9

Geconsolideerde winst-en-verliesrekening

(in miljoenen EUR)

OVER HET JAAR	Toelichting	2019	2018
Netto-omzet	(14)	2.045,8	2.046,4
Wijziging in voorraden gereed product		21,7	25,1
Overige bedrijfsopbrengsten	(15)	20,6	23,1
Som der bedrijfsopbrengsten		2.088,1	2.094,6
Kosten van grond- en hulpstoffen	(16)	1.277,2	1.288,3
Kosten uitbesteed werk en andere externe kosten	(17)	393,5	404,2
Lonen en salarissen		205,4	201,2
Sociale lasten	(18)	68,8	62,4
Afschrijvingen op immateriële en materiële vaste activa		106,9	107,5
Andere waardeveranderingen op immateriële en materiële vaste activa	(19)	10,1	21,1
Overige bedrijfskosten		2,2	8,7
Som der bedrijfslasten		2.064,1	2.093,4
Bedrijfsresultaat		24,0	1,2
Rentebaten en soortgelijke opbrengsten		0,6	6,7
Rentelasten en soortgelijke kosten		- 4,8	- 6,0
Totaal financiële baten en lasten	(20)	- 4,2	0,7
Resultaat uit gewone bedrijfsuitoefening vóór belastingen		19,8	1,9
Belastingen resultaat uit gewone bedrijfsuitoefening	(21)	- 0,7	- 0,3
Resultaat deelnemingen		0,4	0,2
Resultaat uit gewone bedrijfsuitoefening na belastingen		19,5	1,8
Aandeel derden in resultaat		- 1,3	- 1,8
Nettoresultaat		18,2	0,0

Geconsolideerd kasstroomoverzicht

(in miljoenen EUR)

OVER HET JAAR	Toelichting	2019	2018
Bedrijfsresultaat		24,0	1,2
Afschrijvingen op (im)materiële vaste activa		106,9	107,5
Andere waardeveranderingen		10,1	21,1
Boekwinst/verlies afstoting (im)materiële en financiële vaste activa		- 1,4	- 3,0
Vrijval negatieve goodwill		- 1,7	- 2,8
Mutatie voorzieningen	(23)	- 13,7	6,5
Mutatie werkkapitaal (exclusief liquide middelen en kortlopend bankkrediet)	(23)	13,6	- 77,5
Kasstroom uit bedrijfsoperaties		137,8	53,0
Ontvangen (betaalde) rente		- 3,2	1,5
Betaalde winstbelasting		- 5,7	- 27,8
Overige mutaties		- 0,7	- 2,3
		- 9,6	- 28,6
Kasstroom uit operationele activiteiten		128,2	24,4
Investerings in (im)materiële vaste activa		- 162,0	- 128,1
Ontvangsten uit desinvesteringen (im)materiële vaste activa		10,0	5,5
Investerings deelnemingen		- 5,1	- 1,6
Desinvesteringen deelnemingen		-	38,5
Kasstroom uit investeringsactiviteiten		- 157,1	- 85,7
Bruto uitkering i.v.m. uitkeringsregeling bietenleveringen en bedrijfsbeëindigingsregeling	(30)	- 2,7	- 2,5
Mutatie langlopende vorderingen		- 3,0	- 0,2
Mutatie langlopende schulden	(23)	- 7,5	2,3
Mutatie kortlopende schulden kredietinstellingen en schulden met een financieringskarakter		- 1,9	- 32,8
Kasstroom uit financieringsactiviteiten		- 15,1	- 33,2
Mutatie liquide middelen		- 44,0	- 94,5
Liquide middelen aan het begin van het jaar		156,9	251,5
Koers- en omrekeningsverschillen op liquide middelen		-	- 0,1
Liquide middelen aan het eind van het jaar		112,9	156,9

Toelichting op de geconsolideerde jaarrekening

(in miljoenen EUR)

Algemeen

Coöperatie Koninklijke Cosun U.A. (hierna: Cosun), gevestigd in Breda en geregistreerd onder kamer van koophandel nummer 20028699, bewerkt en verwerkt grondstoffen van veelal agrarische oorsprong tot producten voor de internationale voedingsmiddelenindustrie en foodservice (horeca en groothandel) of tot eindproducten die via de detailhandel naar de consument gaan. Daarnaast verwerkt het concern organische reststromen tot bijvoorbeeld non-food toepassingen, diervoeding en bio-energie.

De activiteiten kunnen als volgt worden ingedeeld:

- Suikeractiviteiten: Suiker en bio-energie uit reststromen (Suiker Unie).
- Aardappelactiviteiten: Aardappelproducten, zoals gekoelde, diepgevroren, gedroogde aardappelproducten en aardappelspecialiteiten (Aviko en Rixona).
- Overige activiteiten: Fruit- en groenteproducten (SVZ), inuline (Sensus), diervoeding en zetmeel (Duynie Group).

Toegepaste standaarden

De jaarrekening is opgesteld volgens de wettelijke bepalingen van Titel 9 Boek 2 BW. Bij het weergeven van de enkelvoudige winst-en-verliesrekening is gebruik gemaakt van de vrijstellingen van artikel 402 Boek 2 BW.

Grondslagen voor consolidatie

In de geconsolideerde jaarrekening worden de financiële gegevens opgenomen van Cosun en van de groepsmaatschappijen waarop overheersende zeggenschap kan worden uitgeoefend. Geacquireerde groepsmaatschappijen worden in de consolidatie betrokken vanaf het moment dat overheersende zeggenschap op het zakelijke en het financiële beleid kan worden uitgeoefend. De resultaten van verkochte groepsmaatschappijen worden verwerkt tot het moment van beëindiging van overheersende zeggenschap. In de geconsolideerde jaarrekening zijn de onderlinge vorderingen, schulden en transacties geëlimineerd, evenals de daarop binnen Cosun geboekte maar nog niet gerealiseerde winsten. De groepsmaatschappijen zijn integraal geconsolideerd, waarbij het minderheidsbelang van derden afzonderlijk tot uitdrukking is gebracht. Joint ventures worden proportioneel geconsolideerd.

Lijst van kapitaalbelangen

Bij de Kamer van Koophandel is een tot de jaarrekening behorende lijst met gegevens over groepsmaatschappijen en overige belangen neergelegd, conform artikelen 379 en 414 Boek 2 BW.

Acquisities en desinvesteringen

Op 14 februari 2019 heeft de acquisitie plaatsgevonden van MijnVoer.nl B.V. door Duynie Holding B.V., hiermee is 100% van de aandelen verworven. De acquisitie is volgens de purchase price accounting methode in de jaarrekening verwerkt. Vanaf datum acquisitie zijn de cijfers meegeconsolideerd. Daarnaast is het belang in Rain Biomasse Wärmegesellschaft GmbH, Rain am Lech, Duitsland vergroot met 5% tot 35,1%. Verder hebben er in 2019 geen belangrijke investeringen plaatsgevonden.

In 2018 heeft de acquisitie plaatsgevonden van GreenProtein B.V., hiermee is 100% van de aandelen verworven. Daarnaast is een participatie aangegaan in de commanditaire vennootschap ICF III Collaborative Venture Fund. Voor deze participatie is geen sprake van invloed van betekenis.

In 2018 is het 51% belang van Aviko SnowValley Food (Heibei) Co., Ltd verkocht.

In 2019 heeft liquidatie plaatsgevonden van Martin Amberger Kartoffelverarbeitung Dolli-Werk GmbH & Co. KG. Verder hebben in 2019 geen desinvesteringen plaatsgevonden.

Grondslagen voor de waardering van activa en passiva en de resultaatbepaling

Algemeen

De grondslagen die worden toegepast voor de waardering van activa en passiva en de resultaatbepaling zijn gebaseerd op historische kosten. Tenzij anders is vermeld, worden activa en passiva opgenomen tegen nominale waarde. Een actief wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar de onderneming zullen toevloeien en de waarde daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld. Een verplichting wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen en de omvang van het bedrag daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld. De opbrengsten en kosten worden toegerekend aan de periode waarop zij betrekking hebben. De jaarrekening is opgemaakt op 19 maart 2020.

Grondslagen voor de omrekening van vreemde valuta's

De rapporteringvaluta, die gelijk is aan de functionele valuta, van de jaarrekening van Cosun is de euro (EUR). De uit transacties in vreemde valuta's voortvloeiende kosten en opbrengsten, respectievelijk monetaire vorderingen en schulden, worden omgerekend tegen de functionele valutakoers op transactiedatum, respectievelijk de koers op balansdatum. De hierbij optredende koersverschillen worden ten gunste respectievelijk ten laste van de winst-en-verliesrekening gebracht. De netto-investering in buitenlandse deelnemingen worden omgerekend tegen de koers per balansdatum. De in vreemde valuta's uitgedrukte posten in de winst-en-verliesrekening van buitenlandse deelnemingen worden omgerekend tegen de gemiddelde koers. Koersresultaten voortkomend uit deze omrekeningen worden rechtstreeks ten gunste of ten laste van de wettelijke reserve koersverschillen als onderdeel van het eigen vermogen van Cosun gebracht, indien van toepassing onder aftrek van belastingeffecten. Als een buitenlandse activiteit geheel of gedeeltelijk wordt verkocht, wordt het betreffende bedrag uit de wettelijke reserve koersverschillen overgeboekt naar de overige reserves. Koersresultaten op lange termijn financiering en op financiële instrumenten die zijn aangegaan ter afdekking van koersrisico's inzake buitenlandse deelnemingen, worden op overeenkomstige wijze behandeld.

Salderen

Een actief en een post van het vreemd vermogen worden gesaldeerd in de jaarrekening opgenomen uitsluitend indien en voor zover:

- een deugdelijk juridisch instrument beschikbaar is om het actief en de post van het vreemd vermogen gesaldeerd en simultaan af te wikkelen; en
- het stellige voornemen bestaat om het saldo als zodanig of beide posten simultaan af te wikkelen.

Financiële instrumenten

In de jaarrekening zijn de volgende categorieën primaire financiële instrumenten opgenomen: verstrekte leningen, handels- en overige vorderingen, liquide middelen, aangetrokken leningen, overige financiële verplichtingen, handelsschulden en overige te betalen posten. Daarnaast zijn in de jaarrekening tevens afgeleide financiële instrumenten (derivaten) opgenomen.

Primaire financiële instrumenten

Primaire financiële instrumenten worden tijdens de eerste opname verwerkt tegen reële waarde. Hierbij worden de direct toerekenbare transactiekosten in de eerste opname meegenomen. Na eerste opname worden de primaire financiële instrumenten gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs op basis van de effectieve-rentemethode. Door de toepassing van de effectieve-rentemethode worden transactiekosten als onderdeel van de effectieve rente in de winst-en-verliesrekening verwerkt. Verstrekte leningen en overige vorderingen worden gecorrigeerd indien er een objectieve aanwijzing bestaat voor een bijzonder waardeverminderverslies. Bij de liquide middelen is de reële waarde gelijk aan de nominale waarde en de liquide middelen staan, tenzij anders vermeld, ter vrije beschikking van Cosun.

Afgeleide financiële instrumenten (derivaten)

Valutaderivaten, rentederivaten en goederentermijncontracten

Cosun gebruikt derivaten om de prijs-, valuta- en renterisico's van zowel balansposities als zeer waarschijnlijk geachte toekomstige in- en verkopen af te dekken. Ter afdekking van deze risico's worden valutatermijncontracten, renteswaps, goederentermijncontracten en andere derivaten afgesloten. Derivaten worden bij eerste opname gewaardeerd tegen reële waarde, en vervolgens verantwoord tegen kostprijs of lagere marktwaarde tenzij kostprijs hedge accounting wordt toegepast. De kostprijs is gelijk aan de reële waarde op het moment van het afsluiten van het derivaat. Cosun past kostprijs hedge accounting toe om de resultaten uit waardeveranderingen van de derivaten en de afgedekte posities en transacties gelijktijdig in de winst-en-verliesrekening te verwerken.

Als derivaten kwalificeren voor kostprijs hedge accounting dan worden deze als volgt verantwoord:

- Zolang de afgedekte post nog niet in de balans is verwerkt, wordt ook het derivaat niet verwerkt.
- Indien de afgedekte positie leidt tot een primair financieel instrument, dan worden de daarmee verbonden nog niet in het resultaat verwerkte resultaten van het derivaat in de winst-en-verliesrekening verwerkt. Deze resultaten worden verantwoord in dezelfde periode(n) als waarin het primair financieel instrument van invloed is op resultaat.
- Cosun toetst periodiek de effectiviteit van de hedge relaties. Resultaten uit het niet-effectieve deel van de hedgerelatie worden direct in de winst-en-verliesrekening opgenomen.
- Indien de verwachte transactie niet meer plaats vindt, waardoor het derivaat niet langer voldoet aan de voorwaarden voor kostprijs hedge accounting, of wordt verkocht, wordt de cumulatieve winst of het cumulatieve verlies verantwoord in de winst-en-verliesrekening.
- Verantwoorde resultaten als gevolg van valutaomrekening van primaire financiële instrumenten worden gecompenseerd door waardewijzigingen van de valutatermijncontracten. De waarde van een valutatermijncontract betreft het verschil tussen de koers op balansdatum en de termijnkoers.
- De waarde van het valutatermijncontract als gevolg van een afwijking tussen de koers op de afsluitdatum van het valutatermijncontract en de contractuele termijnkoers wordt via de winst-en-verliesrekening geamortiseerd over de looptijd van het valutatermijncontract.

Immateriële vaste activa

Goodwill is het positieve verschil tussen de verkrijgingsprijs en de reële waarde van de identificeerbare activa en passiva van de overgenomen partij op overnamedatum. Goodwill betaald bij de acquisitie van buitenlandse groepsmaatschappijen en deelnemingen wordt omgerekend tegen de koers op moment van verkrijging. De geactiveerde goodwill wordt lineair afgeschreven over de geschatte economische levensduur, over het algemeen tussen de 2 en 20 jaar.

Overige immateriële vaste activa (exclusief CO₂-emissierechten) worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs verminderd met de cumulatieve afschrijvingen en andere waardeverminderingen. Afschrijving geschiedt lineair op basis van de geschatte economische levensduur van de overige immateriële activa, over het algemeen tussen de 3 en 5 jaar. Cosun heeft 'om niet' CO₂-emissierechten verkregen. Het overschot van de om niet verkregen rechten per jaareinde is niet gewaardeerd. In het geval van een voorzien tekort worden rechten aangeschaft. Deze aangekochte rechten worden gewaardeerd tegen verkrijgingprijs en worden op het moment van gebruik ten laste van het resultaat gebracht.

Materiële vaste activa

De bedrijfsgebouwen en -terreinen, machines en installaties en andere vaste bedrijfsmiddelen worden gewaardeerd tegen verkrijgings- of vervaardigingsprijs verminderd met de cumulatieve afschrijvingen en andere waardeverminderingen. Subsidies en investeringspremies worden in mindering gebracht op de verkrijgingsprijs van de activa waarop deze betrekking hebben.

De afschrijvingen worden berekend als een percentage over de verkrijgings- of vervaardigingsprijs volgens de lineaire methode op basis van de economische levensduur. Op bedrijfsterreinen en materiële vaste bedrijfsactiva in uitvoering en vooruitbetaald wordt niet afgeschreven.

Kosten van groot onderhoud worden geactiveerd en afgeschreven volgens de componentenbenadering. Alle overige onderhoudskosten worden direct in de winst-en-verliesrekening verwerkt.

Financiële vaste activa

Deelnemingen waarin de groep invloed van betekenis uitoefent op het zakelijke en financiële beleid worden tegen de vermogensmutatiemethode gewaardeerd. Overeenkomstig de vermogensmutatiemethode worden de deelnemingen in de balans opgenomen tegen het aandeel van de groep in de nettovermogenswaarde vermeerderd met haar aandeel in de resultaten van de deelnemingen en haar aandeel in de directe mutaties in het eigen vermogen van de deelnemingen vanaf het moment van verwerving, bepaald volgens de grondslagen zoals vermeld in deze jaarrekening, verminderd met haar aandeel in de dividenduitkeringen van de deelnemingen. In de winst-en-verliesrekening wordt het aandeel van de groep in het resultaat van de deelnemingen opgenomen.

Indien en voor zover de vennootschap niet zonder beperking uitkering van de positieve resultaten aan haar kan bewerkstelligen, worden de resultaten in een wettelijke reserve opgenomen.

Indien de waarde van de deelneming volgens de vermogensmutatiemethode nihil is geworden, wordt deze methode niet langer toegepast en blijft de deelneming bij ongewijzigde omstandigheden op nihil gewaardeerd. Hierbij worden andere langlopende belangen in de deelneming die feitelijk worden aangemerkt als een onderdeel van de netto-investering, ook meegenomen. Indien en voor zover geheel of ten dele voor de schulden van de deelneming wordt ingestaan respectievelijk een feitelijke verplichting bestaat de deelneming tot betaling van haar schulden in staat te stellen, wordt een voorziening opgenomen.

Een vervolgens verkregen aandeel in de winst van de deelneming wordt pas weer verwerkt indien en voor zover het cumulatief niet-verwerkte aandeel in het verlies is ingelopen.

Na toepassing van de vermogensmutatiemethode bepaalt de groep of het noodzakelijk is om voor de deelneming een verlies wegens bijzondere waardevermindering op te nemen. De groep bepaalt op elke verslagdatum of er objectieve aanwijzingen zijn dat de deelneming een bijzondere waardevermindering heeft ondergaan. Als dat het geval is, berekent de groep het bedrag aan bijzondere waardevermindering als zijnde het verschil tussen de realiseerbare waarde van de deelneming en de boekwaarde en verantwoordt zij het bedrag in de winst-en-verliesrekening.

Deelnemingen waarin geen invloed van betekenis op het zakelijke en financiële beleid wordt uitgeoefend, worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs minus eventuele bijzondere waardeverminderingen.

Overige langlopende vorderingen worden gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs onder aftrek van een noodzakelijk geachte voorziening voor oninbaarheid.

Waardeverminderingen of waardeveranderingen vaste activa

Cosun verantwoordt immateriële, materiële en financiële vaste activa in overeenstemming met in Nederland algemeen aanvaarde grondslagen voor financiële verslaggeving. Volgens deze grondslagen dienen activa met een lange levensduur te worden beoordeeld op waardeverminderingen wanneer wijzigingen of omstandigheden zich voordoen die doen vermoeden dat de boekwaarde van een actief niet terugverdiend zal worden. De terugverdienmogelijkheid van activa die in gebruik zijn, wordt bepaald door de boekwaarde van een actief te vergelijken met de contante waarde van de toekomstige netto kasstromen die het actief naar verwachting zal genereren. Bij een hogere boekwaarde wordt het verschil ten laste van het resultaat afgeboekt. Voor verkoop beschikbare activa worden gewaardeerd tegen boekwaarde of lagere marktwaarde, onder aftrek van verkoopkosten.

Voorraden

Grond- en hulpstoffen worden gewaardeerd tegen aanschafprijs op basis van de 'first-in, first-out' (FIFO) methode. Gereed product wordt gewaardeerd tegen vervaardigingsprijs, waarin worden opgenomen de aanschafkosten van gebruikte grond- en hulpstoffen en de overige kosten die rechtstreeks aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend. Voorts wordt een deel van de indirecte kosten over het tijdvak van vervaardiging aan de vervaardigingsprijs toegerekend. De ledentoeslag maakt geen onderdeel uit van de voorraadwaardering. Handelsgoederen worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs. De verkrijgingsprijs omvat de inkoopprijs en bijkomende kosten. Terreinen worden in geval van projectontwikkeling gewaardeerd tegen de stichtingskosten. Dit zijn de historische aanschaffingskosten van de grond en de overige kosten, welke rechtstreeks aan de ontwikkeling kunnen worden toegerekend.

Bij de waardering van de voorraden wordt rekening gehouden met de op balansdatum opgetreden waardeverminderingen waaronder indien van toepassing lagere opbrengstwaarde.

Vorderingen

Vorderingen met een korte looptijd en waar niet expliciet rente wordt berekend worden bij eerste verwerking gewaardeerd tegen reële waarde. Vervolgwaardering vindt plaats tegen geamortiseerde kostprijs. Waardering vindt plaats onder aftrek van een noodzakelijk geachte voorziening voor oninbaarheid. Voorzieningen worden bepaald op basis van individuele beoordeling van de inbaarheid van vorderingen.

Reële waarde

Onder reële waarde wordt verstaan het bedrag waarvoor een actief kan worden verhandeld of een verplichting kan worden afgewikkeld tussen ter zake goed geïnformeerde partijen, die tot een transactie bereid en onafhankelijk van elkaar zijn.

Geamortiseerde kostprijs

De geamortiseerde kostprijs is het bedrag waarvoor een financieel actief of financiële verplichting bij de eerste verwerking in de balans wordt opgenomen verminderd met aflossingen op de hoofdsom, vermeerderd of verminderd met de via de effectieve-rentemethode bepaalde cumulatieve amortisatie van het verschil tussen dat eerste bedrag en het aflossingsbedrag en verminderd met eventuele afboekingen (direct, dan wel door het vormen van een voorziening) wegens bijzondere waardeverminderingen of oninbaarheid.

Eigen vermogen

Op grond van de Richtlijn voor de Jaarverslaggeving 620 wordt in de geconsolideerde jaarrekening het direct door leden opeisbare deel (2%) van het gestort kapitaal als vreemd vermogen geclassificeerd. Derhalve ontstaat er een verschil tussen het eigen vermogen in de geconsolideerde en enkelvoudige jaarrekening.

Voor zover leden aanspraken hebben uit hoofde van de Uitkeringsregeling Bietenleveringen worden deze op het moment van uitkering ten laste van het vermogen gebracht.

Indien een lid ledenleveringsbewijzen verkrijgt geldt een standaard betalingsregeling. De contante waarde van het nog te betalen deel is als vordering verantwoord.

Minderheidsbelang derden

Het minderheidsbelang derden wordt gewaardeerd op het aandeel van derden in de nettovermogenswaarde.

Voorzieningen

Een voorziening wordt gevormd indien:

- Er een (in rechte afdwingbare of feitelijke) verplichting is, op grond van een gebeurtenis uit het verleden.
- Er een betrouwbare schatting kan worden gemaakt.
- Het waarschijnlijk is dat voor de afwikkeling van die verplichting een uitstroom van middelen noodzakelijk is.

Voorzieningen worden gewaardeerd tegen de contante waarde van die uitgaven.

Pensioenen en andere uitgestelde personeelsbeloningen

Nederlandse pensioenregelingen

Uitgangspunt is dat de in de verslagperiode te verwerken pensioenlast gelijk is aan de over die periode aan het pensioenfonds verschuldigde pensioenpremies. Voor zover de verschuldigde premies op balansdatum nog niet zijn voldaan, wordt hiervoor een verplichting opgenomen. Als de op balansdatum reeds betaalde premies de verschuldigde premies overtreffen, wordt een overlopende actiefpost opgenomen voor zover sprake zal zijn van terugbetaling door het fonds of van verrekening met in de toekomst verschuldigde premies.

Verder wordt op balansdatum een voorziening opgenomen voor bestaande additionele verplichtingen ten opzichte van het fonds en de werknemers, indien het waarschijnlijk is dat voor de afwikkeling van die verplichtingen een uitstroom van middelen zal plaatsvinden en de omvang van de verplichtingen betrouwbaar kan worden geschat. Het al dan niet bestaan van additionele verplichtingen wordt beoordeeld aan de hand van de uitvoeringsovereenkomst met het fonds, de pensioenovereenkomst met de werknemers en andere toezeggingen aan de werknemers. De voorziening wordt gewaardeerd tegen de beste schatting van de contante waarde van de bedragen die noodzakelijk zijn om de verplichtingen op balansdatum af te wikkelen. Voor een op balansdatum bestaand overschot bij het pensioenfonds wordt een vordering opgenomen als de onderneming de beschikkingsmacht heeft over dit overschot, het waarschijnlijk is dat het overschot naar de onderneming zal toevloeien en de vordering betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Buitenlandse pensioenregelingen

Pensioenregelingen die vergelijkbaar ingericht zijn en functioneren op de wijze waarop het Nederlandse pensioenstelsel is ingericht en functioneert, met een strikte scheiding tussen de verantwoordelijkheden van en een risicodeling tussen de betrokken partijen (onderneming, fonds en deelnemers), worden verwerkt en gewaardeerd conform Nederlandse pensioenregelingen. Voor buitenlandse regelingen die niet vergelijkbaar zijn met de wijze waarop het Nederlandse pensioenstelsel is ingericht en functioneert, wordt een beste schatting gemaakt van de op balansdatum bestaande verplichting. Deze verplichting wordt vervolgens gewaardeerd op basis van een in Nederland algemeen aanvaardbaar geachte actuariële waarderingsmethodiek.

Andere uitgestelde personeelsbeloningen

Voor andere uitgestelde personeelsbeloningen (zoals jubileumuitkeringen) worden voorzieningen opgenomen. Deze voorziening is opgenomen tegen contante waarde en de berekening is gebaseerd op gedane toezeggingen, blijfkans en leeftijd.

Negatieve goodwill

Negatieve goodwill wordt gezien het langlopende karakter verantwoord onder de langlopende schulden. Voor zover de negatieve goodwill betrekking heeft op verwachte toekomstige verliezen en lasten, waarmee rekening is gehouden in het overnameplan, en die betrouwbaar kunnen worden vastgesteld, wordt dit gedeelte van de negatieve goodwill ten gunste van het resultaat gebracht naarmate deze verliezen zich voordoen. Voor zover de negatieve goodwill geen betrekking heeft op de verwachte toekomstige verliezen geschiedt de vrijval ten gunste van het resultaat naar rato van het gewogen gemiddelde van de resterende levensduur van de verworven afschrijfbaar activa.

Langlopende leaseverplichtingen

De beoordeling of een overeenkomst een lease bevat, vindt plaats op grond van de economische realiteit op het tijdstip van het aangaan van het contract.

In geval van financiële leasing (waarbij de voor- en nadelen verbonden aan de eigendom van het lease-object geheel of nagenoeg geheel door de lessee worden gedragen) worden het lease-object en de daarmee samenhangende schuld bij het aangaan van de overeenkomst in de balans verwerkt tegen de reële waarde van het lease-object op het moment van het aangaan van de leaseovereenkomst of, indien dit lager is, tegen de contante waarde van de minimale leasebetalingen. De initiële directe kosten van de lessee worden opgenomen in de eerste verwerking van het actief. De leasebetalingen worden gesplitst in rentelasten en aflossing van de uitstaande verplichting, waarmee een constante rentevoet wordt bereikt over de resterende netto-verplichting.

Het geactiveerde lease-object wordt afgeschreven over de kortste termijn van de leaseperiode of de gebruiksduur van het object, in geval er geen redelijke zekerheid is dat de lessee aan het einde van de leaseperiode eigenaar wordt.

In geval van operationele leasing worden de leasebetalingen lineair over de leaseperiode ten laste van de winst- en-verliesrekening gebracht.

Bepaling van het resultaat

Opbrengsten

Netto-omzet betreft de opbrengst van aan derden geleverde goederen en diensten onder aftrek van aan afnemers verleende kortingen en exclusief omzetbelasting. Omzet wordt alleen verantwoord als er een redelijke zekerheid bestaat dat toekomstige voordelen naar de onderneming zullen toevloeien en dat deze voordelen betrouwbaar kunnen worden geschat. Opbrengsten worden verantwoord wanneer de significante risico's en de rechten van eigendom zijn overgedragen aan de koper, ontvangst van de tegenprestatie waarschijnlijk is en de kosten en mogelijke retouren van goederen betrouwbaar kunnen worden ingeschat en er geen sprake van aanhoudende betrokkenheid van de rechtspersoon bij de goederen is.

Kosten

De kosten worden bepaald met inachtneming van de hiervoor reeds vermelde grondslagen van waardering en toegerekend aan het verslagjaar waarop zij betrekking hebben. (Voorzienbare) verplichtingen en mogelijke verliezen die hun oorsprong vinden voor het einde van het boekjaar worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden en wordt voldaan aan de voorwaarden voor het opnemen van voorzieningen. Leden ontvangen uit hoofde van geleverde bieten een ledentoeslag welke als kosten van grond- en hulpstoffen is verwerkt in de jaarrekening.

Lonen, salarissen en sociale lasten worden op grond van de arbeidsvoorwaarden verwerkt in de winst-en-verliesrekening voor zover ze verschuldigd zijn aan werknemers respectievelijk de belastingautoriteit. Een verplichting wordt opgenomen op als er een aantoonbare of onvoorwaardelijke verbinding bestaat om een ontslag- of transitievergoeding te betalen. Als het ontslag onderdeel is van een reorganisatie worden de kosten van een ontslag- of transitievergoeding opgenomen in een voorziening reorganisatiekosten.

Rente wordt toegerekend aan de opeenvolgende verslagperioden naar rato van de resterende hoofdsom. Periodieke rentelasten en soortgelijke lasten komen ten laste van het jaar waarover zij verschuldigd worden.

Het aandeel in het resultaat van ondernemingen waarin wordt deelgenomen omvat het aandeel van Cosun in de resultaten van deze deelnemingen (indien de deelneming wordt gewaardeerd op basis van nettovermogenswaarde) dan wel het ontvangen dividend of overige waarde correctie (indien de deelneming wordt gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs).

Belastingen

De belastingen over de resultaten omvatten zowel de op korte termijn verschuldigde en verrekenbare belastingen als de latente belastingen, rekening houdend met fiscale faciliteiten en niet-aftrekbare kosten. Op winsten worden geen belastingen in mindering gebracht, indien en voor zover compensatie van deze winsten met in voorgaande jaren geleden verliezen mogelijk is en geen latente belastingvordering was gewaardeerd. Op verliezen worden belastingen in mindering gebracht, indien compensatie met in voorgaande jaren behaalde winsten mogelijk is. Tevens worden belastingen in mindering gebracht indien redelijkerwijs mag worden aangenomen dat compensatie van verliezen met toekomstige winsten mogelijk is.

Latente belastingvorderingen, waaronder die uit hoofde van te verrekenen fiscale verliezen, worden gewaardeerd voor zover waarschijnlijk wordt geacht dat deze in de toekomst realiseerbaar zijn, berekend tegen het belastingpercentage op het verwachte moment van realisatie.

Voor zover fiscale waarderingen afwijken van de vermelde waarderingsgrondslagen en daar uitgestelde belastingverplichtingen uit voortvloeien, wordt voor deze verplichtingen een voorziening voor latente belastingen getroffen, berekend tegen het belastingpercentage op het verwachte moment van belasting betaling.

Gebruik van oordelen, schattingen en onzekerheden

Bij het opstellen van de jaarrekening wordt, in overeenstemming met algemeen geldende grondslagen, gebruik gemaakt van schattingen en veronderstellingen die medebepalend zijn voor de opgenomen bedragen. De feitelijke resultaten kunnen van deze schattingen afwijken. Een significante schatting betreft de impairment op de (im)materiële vaste activa bij SVZ (zie noot 2). Verder is geen sprake van significante oordelen, schattingen en onzekerheden.

Kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld op basis van de indirecte methode. Kasstromen in buitenlandse valuta's zijn omgerekend tegen de gemiddelde koers. Ontvangsten en uitgaven uit hoofde van interest, ontvangen dividenden en winstbelastingen zijn opgenomen onder de kasstroom uit operationele activiteiten.

De aankoopprijs van verworven en de verkoopprijs van verkochte groepsmaatschappijen zijn opgenomen onder de kasstroom uit investeringsactiviteiten. De in deze groepsmaatschappijen aanwezige geldmiddelen zijn op de aankoopprijs respectievelijk de verkoopprijs in aftrek gebracht.

Toelichting op de geconsolideerde jaarrekening

(in miljoenen EUR)

(1) IMMATERIËLE VASTE ACTIVA

Het verloop van de immateriële vaste activa is als volgt weer te geven:

	GOODWILL	OVERIGE IMMATERIËLE VASTE ACTIVA	TOTAAL
Cumulatieve aanschafwaarde per 1 januari 2019	245,2	31,5	276,7
Cumulatieve afschrijvingen en andere waardeveranderingen per 1 januari 2019	164,5	24,8	189,3
BOEKWAARDE PER 1 JANUARI 2019	80,7	6,7	87,4
Mutaties:			
- Investerings	-	1,1	1,1
- Desinvesterings	-	- 0,1	- 0,1
- Acquisities	5,3	-	5,3
- Afschrijvingen	- 13,5	- 1,5	- 15,0
- Overige waardeveranderingen	- 0,2	-	- 0,2
BOEKWAARDE PER 31 DECEMBER 2019	72,3	6,2	78,5
Cumulatieve aanschafwaarde per 31 december 2019	250,5	32,5	283,0
Cumulatieve afschrijvingen en andere waardeveranderingen per 31 december 2019	178,2	26,3	204,5

Goodwill

De goodwill verband houdend met acquisities, wordt in minimaal 2 en maximaal 20 jaar afgeschreven. Een termijn van 20 jaar geldt voor investeringen die een strategisch karakter hebben en een verwachte economische levensduur van minimaal 20 jaar.

Overige immateriële vaste activa

De overige posten onder de immateriële vaste activa, waaronder begrepen software en licentie-uitgaven, worden afgeschreven over een periode van 3 tot 5 jaar.

(2) MATERIËLE VASTE ACTIVA

Het verloop van de materiële vaste activa is als volgt weer te geven:

	BEDRIJFS- GEBOUWEN EN TERREINEN	MACHINES EN INSTALLATIES	ANDERE VASTE BEDRIJFS- MIDDELEN	IN UIT- VOERING EN VOORUIT- BETAALD	NIET AAN DE BEDRIJFS- UITOEFENING DIENSTBAAR	TOTAAL
Cumulatieve aanschafwaarde per 1 januari 2019	420,2	1.262,6	87,7	50,1	34,7	1.855,3
Cumulatieve afschrijvingen en andere waardeveranderingen per 1 januari 2019	230,4	852,5	67,0	-	20,2	1.170,1
BOEKWAARDE PER 1 JANUARI 2019	189,8	410,1	20,7	50,1	14,5	685,2
Mutaties:						
- Investerings	23,6	60,8	13,0	62,2	1,2	160,8
- Desinvesteringen	- 1,8	- 0,7	- 0,2	- 0,3	- 5,5	- 8,5
- Overboeking	2,2	17,9	8,0	- 25,5	- 2,6	-
- Afschrijvingen	- 12,0	- 70,8	- 9,1	-	-	- 91,9
- Overige waardeveranderingen	- 2,4	- 7,5	-	-	-	- 9,9
- Koersverschillen	- 0,5	0,3	0,1	0,1	-	-
BOEKWAARDE PER 31 DECEMBER 2019	198,9	410,1	32,5	86,6	7,6	735,7
Cumulatieve aanschafwaarde per 31 december 2019	443,7	1.340,9	108,6	86,6	27,8	2.007,6
Cumulatieve afschrijvingen en andere waardeveranderingen per 31 december 2019	244,8	930,8	76,1	-	20,2	1.271,9
	BEDRIJFS- GEBOUWEN EN TERREINEN	MACHINES EN INSTALLATIES	ANDERE VASTE BEDRIJFS- MIDDELEN	IN UIT- VOERING EN VOORUIT- BETAALD	NIET AAN DE BEDRIJFS- UITOEFENING DIENSTBAAR	TOTAAL
Cumulatieve aanschafwaarde per 1 januari 2018	415,4	1.266,9	82,7	28,6	8,9	1.802,5
Cumulatieve afschrijvingen en andere waardeveranderingen per 1 januari 2018	211,4	818,9	61,1	-	-	1.091,4
BOEKWAARDE PER 1 JANUARI 2018	204,0	448,0	21,6	28,6	8,9	711,1
Mutaties:						
- Investerings	12,9	42,7	13,2	54,6	2,3	125,7
- Desinvesteringen	- 0,9	- 3,5	- 0,4	- 0,1	-	- 4,9
- Consolidaties en deconsolidaties	- 4,6	- 5,8	- 0,3	- 20,3	-	- 31,0
- Overboeking	4,6	7,8	- 3,0	- 12,8	3,4	-
- Afschrijvingen	- 13,0	- 71,2	- 9,4	-	-	- 93,6
- Overige waardeveranderingen	- 12,8	- 7,3	- 1,0	-	-	- 21,1
- Koersverschillen	- 0,4	- 0,6	-	0,1	- 0,1	- 1,0
BOEKWAARDE PER 31 DECEMBER 2018	189,8	410,1	20,7	50,1	14,5	685,2
Cumulatieve aanschafwaarde per 31 december 2018	420,2	1.262,6	87,7	50,1	34,7	1.855,3
Cumulatieve afschrijvingen en andere waardeveranderingen per 31 december 2018	230,4	852,5	67,0	-	20,2	1.170,1

De verwachte economische levensduur en de daarop gebaseerde afschrijvingstermijn zijn voor bedrijfsgebouwen 10 tot 40 jaar, voor machines en installaties 10 tot 20 jaar en voor andere vaste bedrijfsmiddelen gemiddeld 4 jaar. De verzekerde waarde van gebouwen, machines en installaties en inventaris bedraagt EUR 3,1 miljard (2018: EUR 3,5 miljard).

Van de gebouwen met een boekwaarde van EUR 9,8 miljoen (2018: EUR 10,5 miljoen) en van de machines en installaties met een boekwaarde van EUR 1,9 miljoen (2018: EUR 2,1 miljoen) is de groep geen juridisch, maar wel economisch eigenaar door middel van financiële leasecontracten.

In 2019 heeft een bijzondere waardevermindering plaatsgevonden voor de machines en installaties van SVZ in Europa. Aanleiding hiervoor is het tegenvallende resultaat van het afgelopen jaar. Dit is enerzijds het gevolg van oogstgerelateerde omstandigheden, maar deels ook door toegenomen concurrentie en druk op de marges. De realiseerbare waarde is gebaseerd op de kasstroomprognoses over de periode 2020 – 2023. De gehanteerde disconteringsvoet voor belastingen bedraagt 8,7%. Uitgangspunt bij de bepaling van de bedrijfswaarde is herstel van het resultaat, met name door groei in volume en hiermee omzet. Als indicatie voor de schattingonzekerheid geldt dat structureel EUR 0,1 miljoen meer of minder resultaat een effect heeft van circa EUR 1 miljoen op de waarde van de activa.

(3) FINANCIËLE VASTE ACTIVA

Het verloop van de financiële vaste activa is als volgt weer te geven:

	DEEL- NEMINGEN	VORDERINGEN OP DEEL- NEMINGEN	VORDERINGEN OP LEDEN	LATENTE BELASTING- VORDERINGEN	OVERIGE VORDERINGEN	TOTAAL
Stand per 1 januari 2019	4,6	0,3	11,9	16,4	1,1	34,3
Mutaties:						
- Toevoegingen en verstrekkingen	1,2	-	1,2	15,3	1,5	19,2
- Aflossingen en onttrekkingen	-	- 0,3	- 0,4	- 1,2	- 0,8	- 2,7
- Mutaties ten gunste/laste van het resultaat	-	-	0,3	- 14,2	1,5	- 12,4
- Aandeel in resultaat deelnemingen en ontvangen dividend	0,1	-	-	-	-	0,1
- Reclassificatie naar kortlopende vorderingen	-	-	- 4,0	-	-	- 4,0
BOEKWAARDE PER 31 DECEMBER 2019	5,9	0,0	9,0	16,3	3,3	34,5

	DEEL- NEMINGEN	VORDERINGEN OP DEEL- NEMINGEN	VORDERINGEN OP LEDEN	LATENTE BELASTING- VORDERINGEN	OVERIGE VORDERINGEN	TOTAAL
Stand per 1 januari 2018	3,6	0,8	15,2	4,0	1,1	24,7
Mutaties:						
- Toevoegingen en verstrekkingen	1,5	-	1,2	13,5	-	16,2
- Aflossingen en onttrekkingen	-	- 0,5	- 0,5	- 0,2	- 0,1	- 1,3
- Mutaties ten gunste/laste van het resultaat	-	-	- 0,1	- 0,9	0,1	- 0,9
- Aandeel in resultaat deelnemingen en ontvangen dividend	- 0,5	-	-	-	-	- 0,5
- Reclassificatie naar kortlopende vorderingen	-	-	- 3,9	-	-	- 3,9
BOEKWAARDE PER 31 DECEMBER 2018	4,6	0,3	11,9	16,4	1,1	34,3

Deelnemingen

De post deelnemingen heeft onder meer betrekking op het niet-geconsolideerde belang in Aviko Kloosterboer Verpakkingen B.V., het Spaanse aardappelspecialiteitenbedrijf Eurofrits S.A. Aangezien op deze belangen invloed van betekenis kan worden uitgeoefend worden ze gewaardeerd op basis van de nettovermogenswaarde. In de post deelnemingen is tevens een participatie begrepen in een start up fonds (een 'collaborative venture fund') voor een bedrag van EUR 2,7 miljoen). Aangezien op dit belang geen invloed van betekenis kan worden uitgeoefend wordt deze gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs minus eventuele bijzondere waardeverminderingen.

Vorderingen op leden

De niet rentedragende vorderingen op leden (EUR 9,0 miljoen) betreft de netto-contante waarde van het lange termijn deel van de nog te storten bedragen op uitgegeven ledenleveringsbewijzen (2018: EUR 11,9 miljoen).

Latente belastingvorderingen

De post latente belastingvorderingen betreft de waardering van beschikbare verliescompensatie en tijdelijke verschillen tussen de fiscale en commerciële waardering. Van de latente belastingvorderingen is EUR 5,0 miljoen (2018: EUR 11,7 miljoen) naar verwachting verrekenbaar binnen één jaar.

Het bedrag aan voorwaartse verliescompensatie, voor zover niet in de balans opgenomen onder de latente belastingvorderingen, bedraagt bruto EUR 6,4 miljoen (2018: EUR 2,8 miljoen).

Overige vorderingen

De overige vorderingen betreffen onder andere geactiveerde kosten verband houdend met de afsluiting van een financieringsovereenkomst met een looptijd tot maart 2024.

(4) VOORRADEN

	31-12-2019	31-12-2018
Terreinen	9,3	9,9
Grond- en hulpstoffen	71,8	65,3
Gereed product en handelsgoederen	491,7	469,5
	572,8	544,7

Van de voorraden is EUR 8,2 miljoen (2018: EUR 35,5 miljoen) gewaardeerd tegen lagere opbrengstwaarde. De voorziening voor incourantheid bedraagt EUR 4,6 miljoen (2018: EUR 5,2 miljoen). De voorraad terreinen betreft grond die ontwikkeld wordt in het kader van het bedrijventerrein AFC Nieuw Prinsenland bij Dinteloord.

Op de voorraden rust voor EUR 5,7 miljoen (2018: EUR 5,2 miljoen) een pandrecht ten behoeve van de bank.

(5) VORDERINGEN EN OVERLOPENDE ACTIVA

	31-12-2019	31-12-2018
Vorderingen op handelsdebiteuren	233,3	219,8
Vorderingen op maatschappijen waarin wordt deelgenomen	5,2	5,7
Vorderingen op leden	4,0	3,9
Terug te vorderen winstbelasting	4,7	3,2
Overige belastingvorderingen	36,1	34,3
Overige vorderingen en overlopende activa	30,3	35,5
	313,6	302,4

Overige vorderingen en overlopende activa

Dit betreft nog te ontvangen bedragen EUR 29,9 miljoen (2018: EUR 30,7 miljoen) en vooruitbetaalde kosten EUR 9,1 miljoen (2018: EUR 4,9 miljoen).

(6) LIQUIDE MIDDELEN

Een bedrag van EUR 1,3 miljoen (2018: EUR 38,3 miljoen) staat niet ter vrije beschikking.

(7) EIGEN VERMOGEN

Voor een specificatie van het eigen vermogen wordt verwezen naar de toelichting op de enkelvoudige jaarrekening.

Het geconsolideerde overzicht van het totaalresultaat ziet er als volgt uit:

	2019	2018
Nettoresultaat	18,2	0,0
Omrekeningsverschillen buitenlandse deelnemingen	1,4	- 1,1
Totaalresultaat van Cosun	19,6	- 1,1

(8) MINDERHEIDSBELANG DERDEN

	2019	2018
Stand per 1 januari	15,8	17,0
Mutaties:		
- Aandeel in resultaten	1,3	1,8
- Kapitaalmutaties en wijziging in consolidatie	- 0,2	- 0,9
- Dividend en liquidatie-uitkeringen	- 1,1	- 2,0
- Koersverschillen en overige mutaties	-	- 0,1
STAND PER 31 DECEMBER	15,8	15,8

Het minderheidsbelang derden bestaat voornamelijk uit het aandeel van derden in de Sloveense suikerfabriek Tovarna Sladkorja Ormoz Dd in liquidatie, de aardappelverwerkende fabriek Gansu Aviko Potato Processing Co. Ltd., Rain Biomasse Wärme GmbH, de handelonderneming Limako B.V., Agri Bio Source Europe B.V. en Eemshaven Sugar Terminal C.V.

(9) VOORZIENINGEN

	31-12-2019	31-12-2018
Latente belastingverplichtingen	18,4	22,7
Herstructurering en reorganisatie	1,0	2,4
Pensioenen en overige uitgestelde personeelsbeloningen	18,8	15,8
Verlieslatende contracten	1,0	18,2
Overige voorzieningen	18,3	15,1
	57,5	74,2

De voorzieningen hebben voor EUR 42,8 miljoen (2018: EUR 52,8 miljoen) een langlopend karakter.

Het verloop van de voorzieningen kan als volgt worden weergegeven:

	LATENTE BELASTING- VERPLICHTINGEN	HERSTRUCTU- RERING EN REORGANISATIE	PENSIOENEN EN ANDERE UITGESTELDE PERSONEELS- BELONINGEN	VERLIESLATENDE CONTRACTEN	OVERIGE VOORZIENINGEN	TOTAAL
Stand per 1 januari 2019	22,7	2,4	15,8	18,2	15,1	74,2
Mutaties:						
- Toevoegingen	0,4	0,2	5,7	0,7	7,7	14,7
- Onttrekkingen	- 5,3	- 1,3	- 1,0	- 15,8	- 4,0	- 27,4
- Mutatie ten gunste/laste van het resultaat	0,6	- 0,3	- 1,7	- 2,1	- 0,5	- 4,0
STAND PER 31 DECEMBER 2019	18,4	1,0	18,8	1,0	18,3	57,5

Latente belastingverplichtingen

De voorziening voor latente belastingverplichtingen is een voorziening voor uitgestelde belastingbetalingen die voortvloeien uit tijdelijke verschillen tussen de fiscale en commerciële winstbepaling. De latente belastingverplichtingen hebben voor EUR 15,5 miljoen (2018: EUR 21,6 miljoen) een langlopend karakter.

Pensioenen en andere uitgestelde personeelsbeloningen

Binnen Cosun zijn diverse pensioenregelingen en andere uitgestelde personeelsbeloningen van toepassing. De regelingen voor levenslang pensioen voor de medewerkers van Cosun Holding B.V., Coöperatie Cosun (waaronder Suiker Unie) en Sensus B.V. worden uitgevoerd binnen het ondernemingspensioenfonds Cosun.

ONDERNEMINGSPENSIOENFONDS	GESCHATTE DEKKINGSGRAAD PER 31-12-2019	BASIS KENMERK PENSIOENREGELING 31-12-2019
Pensioenfonds Cosun	116,8	Middelloonregeling

De beleidsdekkingsgraad bedraagt 114,2%.

Het ondernemingspensioenfonds kent een voorwaardelijke indexatie voor inactieven.

De pensioenregeling is op basis van een vaste premiebijdrage en een middelloon met een voorwaardelijke indexatie. Voor de deelnemers van Pensioenfonds Cosun heeft de werkgever een garantie afgegeven tot en met 2023 voor de opbouw en de indexatie van de actieven voor zover deze niet uit de premie kan worden gefinancierd. Deze garantie betreft 1,2% voor de periode tot en met 2023. Per 1-1-2020 is hieruit een additionele verplichting ten aanzien van de toegezegde indexatie van actieven van toepassing. Onder de Nederlandse verslaggevingsrichtlijnen bestaat de keuzemogelijkheid voor het opnemen van een voorziening voor toekomstige jaren. Hierbij is gekozen om voor de jaren waarvoor nog geen toezegging is, geen voorziening op te nemen.

Ook wordt een aantal regelingen uitgevoerd binnen een bedrijfstakpensioenfonds of in eigen beheer (jubileum- en overlijdensregelingen) van de betreffende onderneming. Bij de uitvoering van de diverse regelingen worden de reglementen uitgevoerd als omschreven in de arbeidsvoorwaarden en wordt rekening gehouden met de lokale wettelijke kaders.

De voornaamste actuariële veronderstellingen welke gehanteerd worden betreffen:

	2019	2018
Disconteringsvoet	1,5 %	2,5 %
Algemene salarisstijgingen	2,0 %	2,0 %

Door pensioenfonds Cosun wordt de prognosetafel AG2018 (2018: prognosetafel AG2018), gecorrigeerd voor inkomensklasse Hoog, gehanteerd als overlevingstafel.

Verlieslatende contracten

De voorziening verlieslatende contracten heeft betrekking op verkoopcontracten waarbij de kostprijs hoger is dan de verkoopprijs en het nakomen van de verkoopcontracten onvermijdbaar is.

Overige voorzieningen

De overige voorzieningen zijn met name gevormd voor risico's ten aanzien van milieu (waaronder voor sloop van activa, verplichtingen voor de afvoer van tarragrond en overige risico's) voor een bedrag van EUR 18,1 miljoen (2018: EUR 14,9 miljoen). De voorzieningen voor contractrisico's, claims en boetes per jaareinde zijn nihil (2018: EUR 0,2 miljoen).

Als disconteringsvoet voor het contant maken van de toekomstige bedragen is gerekend met 0,5% tot 1,5% afhankelijk van de termijnen (2018: 1,0% tot 2,5% afhankelijk van de termijnen).

(10) LANGLOPENDE SCHULDEN

	31-12-2019	EFFECTIEVE RENTE	31-12-2018	EFFECTIEVE RENTE
Schulden aan kredietinstellingen	0,4	3,0 %	1,1	3,0 %
Schulden aan leden	18,1	2,5 %	24,3	2,4 %
Negatieve goodwill	2,8	-	4,5	-
Leaseverplichtingen	11,6	7,5 %	12,2	7,5 %
	32,9		42,1	

Schulden aan kredietinstellingen

De langlopende schulden aan kredietinstellingen hebben een resterende looptijd van 1 tot 5 jaar. Geen van de langlopende schulden is variabel rentend.

Schulden aan leden

De schulden aan leden betreffen leningen op grond van het in 2015 geïntroduceerde 'ledenfinancieringsprogramma'. Leden van Cosun hebben daarbij de mogelijkheid een deel van de hiervoor in aanmerking komende betalingen in te leggen in een lening die een vast rentepercentage geeft tijdens de looptijd. De leden kunnen kiezen tussen leningen met een looptijd van 2 tot 5 jaar. Deze leningen zijn achtergesteld ten opzichte van andere crediteuren.

Negatieve goodwill

De negatieve goodwill, verband houdend met acquisities, valt vrij ten gunste van het resultaat naar rato van de gewogen gemiddelde resterende levensduur van de verworven afschrijfbaar activa.

Leaseverplichtingen

Dit betreffen hoofdzakelijk leaseverplichtingen in verband met een distributiecentrum en een grondwater-zuiveringsinstallatie.

(11) KORTLOPENDE SCHULDEN

	31-12-2019	31-12-2018
Schulden aan kredietinstellingen	8,1	10,0
Schulden met een financieringskarakter	0,2	0,2
Totaal kredietinstellingen en schulden met een financieringskarakter	8,3	10,2
Schulden aan leden	106,1	89,2
Schulden aan leveranciers en handelskredieten	236,8	213,6
Schulden aan maatschappijen waarin wordt deelgenomen	1,7	1,6
Te betalen winstbelasting	-	-
Te betalen overige belastingen en premies sociale verzekeringen	12,4	10,8
Overige schulden en overlopende passiva	129,0	123,4
Totaal overige schulden en overlopende passiva	486,0	438,6

Schulden aan kredietinstellingen

In maart 2019 is het vijfjarig financieringsarrangement van EUR 400 miljoen met een bankensyndicaat hernieuwd. De hernieuwde overeenkomst loopt tot maart 2024, met de mogelijkheid om deze in de toekomst 2 maal te verlengen met 1 jaar. Ultimo 2018 en 2019 wordt van deze financiering geen gebruik gemaakt. Aan al de voorwaarden onder de convenanten is voldaan.

Overige schulden en overlopende passiva

De overige schulden en overlopende passiva betreffen nog te betalen rente, vakantierechten, bonussen en overige nog te betalen kosten.

(12) AFGELEIDE FINANCIËLE INSTRUMENTEN

Algemeen

Het beleid van Cosun is er op gericht valuta- en renterisico's zo volledig mogelijk in te dekken. Het valutarisico uit hoofde van financieringscontracten in vreemde valuta met betrekking tot groepsmaatschappijen wordt afgedekt door middel van valutaswaps. Cosun houdt geen derivaten aan voor handelsdoeleinden en geeft deze ook niet uit.

Valutarisico en liquiditeitsrisico

Periodiek worden liquiditeitsbegrotingen opgesteld. Door tussentijdse monitoring en eventuele bijsturing worden liquiditeitsrisico's beheerst. Tevens loopt de groep valutarisico door (ver)kooptransacties die in een andere valuta plaatsvinden dan de rapporteringsvaluta van de groep. Om dit valutarisico af te dekken heeft de groep het beleid valutatermijncontracten af te sluiten.

Het onderstaande overzicht geeft inzicht in de contractvolumes en reële waarde van de uitstaande contracten per 31 december 2019 die alle zijn afgesloten met financiële instellingen met een korte termijn rating van minimaal A2 of gelijkwaardig.

	CONTRACT VOLUME 31-12-2019	BOEK- WAARDE 31-12-2019	REËLE WAARDE 31-12-2019	CONTRACT VOLUME 31-12-2018	BOEK- WAARDE 31-12-2018	REËLE WAARDE 31-12-2018
Valutatermijncontracten en valutaswaps:						
US dollar	- 141,5	0,1	2,5	-147,4	0,3	-
Britse pond	- 84,1	- 0,4	- 3,2	- 73,7	0,4	0,1
Chinese yen	- 37,7	-	0,5	- 38,8	- 0,1	- 0,1
Poolse zloty	- 14,2	0,2	0,2	- 10,7	-	-
Zweedse kroon	- 5,7	-	- 0,1	- 6,4	-	-
Australische dollar	- 3,2	-	-	- 3,5	0,1	0,1
Canadese dollar	- 0,8	-	-	- 1,1	-	-
TOTAAL	- 287,2	- 0,2	- 0,1	- 281,6	0,7	0,1

Het contractvolume is het product van contracten en de koers per balansdatum. De boekwaarde betreft het gedeelte van het contractvolume, waarvan de afgedekte positie heeft geleid tot een financieel actief of financiële verplichting, en wordt gewaardeerd tegen het verschil tussen de koers per balansdatum en ingedekte koers. De reële waarde heeft betrekking op het totale contractvolume.

Evenals vorig jaar hebben de valutatermijncontracten en valutaswaps veelal een looptijd korter dan één jaar. Het contractvolume met een looptijd langer dan één jaar bedraagt EUR 23,1 miljoen (2018: EUR 12,7 miljoen).

Prijzrisico

	BOEKWAARDE 31-12-2019	REËLE WAARDE 31-12-2019	BOEKWAARDE 31-12-2018	REËLE WAARDE 31-12-2018
Goederentermijn-contracten	-	- 0,1	-	3,9
Beursgenoteerde future contracten	-	0,2	-	0,9
Emissierechten	-	0,1	-	2,1

Evenals vorig jaar hebben de goederentermijn-contracten veelal een looptijd korter dan één jaar. Een deel van deze contracten is per eind 2019 nog niet ingegaan. Voor de afgesloten beursgenoteerde future contracten zijn voor - EUR 0,1 miljoen aan margin verplichtingen van toepassing (2018: EUR 0,9 miljoen).

Kredietrisico

Kredietrisico's lopen uiteen per land en individuele contractpartij en worden beheerst door middel van een beleid van kredietlimieten per tegenpartij. Het tegenpartijrisico met betrekking tot (afgeleide) financiële instrumenten wordt beheerst door contracten af te sluiten met financiële instellingen en tegenpartijen met een rating van minimaal A voor de lange termijn en met een rating van minimaal A2 of gelijkwaardig voor de korte termijn. Binnen de groep zijn geen belangrijke concentraties van kredietrisico's.

(13) NIET IN DE BALANS OPGENOMEN REGELINGEN EN VERPLICHTINGEN

Gestelde zekerheden

In financieringsovereenkomsten zijn negatieve pledge verklaringen met pari-passu-clausules opgenomen. Door een aantal groepsmaatschappijen zijn zekerheden gesteld aan kredietinstellingen en belastingautoriteiten in de vorm van bezitloos pandrecht op voorraden, machines en bedrijfsinventaris, stille verpanding van vorderingen en hypotheke op een aantal onroerende zaken.

Claims

Tegen Cosun en/of groepsmaatschappijen zijn diverse claims ingediend die samenhangen met de normale bedrijfsvoering. Hoewel de afloop van deze geschillen niet met zekerheid kan worden voorspeld, wordt ingeschat – mede op grond van ingewonnen juridisch advies – dat het totaal vanuit deze geschillen voortvloeiende verplichtingen niet van materiële betekenis is voor de geconsolideerde financiële positie. Voorzieningen zijn getroffen voor alle claims van derden waarvan toewijzing aannemelijk is en waarvan de omvang redelijkerwijs is in te schatten.

Garanties

Cosun heeft zich ten opzichte van derden garant gesteld tot een bedrag van EUR 12,7 miljoen (2018: EUR 16,7 miljoen).

Meerjarige financiële verplichtingen

Er zijn langlopende onvoorwaardelijke verplichtingen aangegaan ter zake van huur en operationele leasing. De verplichtingen die hieruit voortvloeien bedragen EUR 23,6 miljoen (2018: EUR 22,1 miljoen). De in het komende jaar vervallende huur- en leaseverplichtingen bedragen EUR 8,1 miljoen (2018: EUR 9,2 miljoen). De na 5 jaar vervallende termijnen bedragen EUR 0,1 miljoen (2018: EUR 0,7 miljoen). De investeringsverplichtingen bedragen EUR 72,4 miljoen (2018: EUR 51,7 miljoen).

(14) NETTO-OMZET

De netto-omzet kan als volgt worden gespecificeerd naar productgroep:

	2019	%	2018	%
Suikeractiviteiten	636,7	31,1	719,6	35,2
Aardappelactiviteiten	930,3	45,5	863,7	42,2
Overige activiteiten	478,8	23,4	463,1	22,6
TOTAAL	2.045,8	100,0	2.046,4	100,0

De netto-omzet naar geografisch gebied is:

	2019	%	2018	%
Nederland	555,3	27,1	562,7	27,5
EU-landen excl. Nederland	1.124,4	55,0	1.107,2	54,1
Overig Europa	57,5	2,8	51,5	2,5
Noord- en Zuid-Amerika	136,8	6,7	129,6	6,3
Rest van de wereld	171,8	8,4	195,4	9,6
TOTAAL	2.045,8	100,0	2.046,4	100,0

(15) OVERIGE BEDRIJFSOPBRENGSTEN

De overige bedrijfsopbrengsten betreffen onder andere de boekwinsten op verkochte activa, ontvangen verzekeringsuitkeringen, subsidies, ontvangen vergoedingen voor diensten aan derden en huuropbrengsten.

(16) KOSTEN VAN GROND- EN HULPSTOFFEN

Hieronder zijn opgenomen de kosten van grond- en hulpstoffen, ingekocht gereed product en aan de productie gerelateerde energiekosten. De bieteninkopen van leden betreffen EUR 234,0 miljoen (2018: EUR 268,8 miljoen). Dit is inclusief EUR 38,5 miljoen aan ledentoeslag (2018: EUR 15,8 miljoen).

(17) KOSTEN UITBESTEED WERK EN ANDERE EXTERNE KOSTEN

Onder deze kostensoort worden onder andere huurkosten, researchkosten, reparatie- en onderhoudskosten, indirecte energiekosten, transportkosten, kantoorkosten, verkoopkosten, kosten van verzekeringen en automatiseringskosten verantwoord, voor zover deze kosten in rekening zijn gebracht door derden.

De totale research & development kosten, inclusief eigen personeelskosten, bedragen EUR 20,8 miljoen (2018: EUR 21,0 miljoen).

(18) SOCIALE LASTEN

	2019	2018
Sociale lasten	36,4	35,2
Pensioenlasten	32,4	27,2
	68,8	62,4

Personeelsbestand

Gedurende het boekjaar 2019 bedroeg het gemiddeld aantal werknemers bij Cosun, omgerekend naar volledig dienstverband, 3.744 personen (2018: 3.848 personen). Deze personeelsomvang is als volgt onder te verdelen naar de productgroepen:

	2019	2018
Suikeractiviteiten	847	860
Aardappelactiviteiten	1.820	2.005
Overige activiteiten	1.077	983
TOTAAL	3.744	3.848
Waarvan werkzaam in het buitenland	1.694	1.851

(19) ANDERE WAARDEVERANDERINGEN OP IMMATERIËLE EN MATERIËLE VASTE ACTIVA

In 2019 bedraagt de andere waardevermindering op de immateriële en materiële vaste activa EUR 10,1 miljoen. De waardeverandering in 2018 bedroeg EUR 21,1 miljoen. Zie voor nadere informatie de toelichting onder noot 2.

(20) FINANCIËLE BATEN EN LASTEN

Onder de financiële baten en lasten zijn begrepen de interest op rentedragende vorderingen en schulden.

(21) BELASTINGEN RESULTAAT UIT GEWONE BEDRIJFSUITOEFENING

De verantwoorde vennootschapsbelasting in de winst-en-verliesrekening betreft een last van EUR 0,7 miljoen (2018: EUR 0,3 miljoen) bij een resultaat voor belastingen van EUR 19,8 miljoen (2018: EUR 1,9 miljoen). De effectieve belastingdruk bedraagt 3,5% (2018: 15,1%). De afwijking van het toepasselijke lokale belastingtarief kan als volgt worden verklaard:

	2019	%	2018	%
Resultaat voor belastingen	19,8		1,9	
Winstbelasting op basis van het Nederlandse belastingtarief	5,0	25,0	0,5	25,0
Effect van afwijkende / buitenlandse belastingtarieven	- 0,6	- 2,9	- 1,2	- 62,0
Niet-aftrekbare bedragen / permanente verschillen	- 2,2	- 11,3	4,0	206,4
Effect van wijziging in waardering van verliezen, tegoeden of tijdelijke verschillen	1,0	5,2	0,7	36,7
Correctie voorgaande jaren	- 3,0	- 15,0	- 4,8	- 249,9
Overige	0,5	2,4	1,1	58,9
TOTALE BELASTINGDRUK	0,7	3,5	0,3	15,1

Het effect van (wijziging in) waardering van verliezen in 2019 (en 2018) komt grotendeels door het niet waarden van verliezen in buitenlandse entiteiten. De niet-aftrekbare bedragen / permanente verschillen hebben voornamelijk betrekking op deelnemingsvrijstelling (2019) en niet aftrekbare ledentoeslag (2018).

De correcties op voorgaande jaren hebben betrekking op aanpassingen naar aanleiding van de definitieve aangiftes uit voorgaande jaren. Hierin mede begrepen de verwerkte aftrekbaarheid van de ledentoeslag over 2018 in verband met een aangepaste afspraak hieromtrent. Daarnaast zijn de in de berekeningen gehanteerde tarieven voor de vennootschapsbelasting aangepast als gevolg van de aangekondigde wijziging van de tarieven vanaf 2019, waartoe in 2018 door de overheid is besloten.

(22) HONORARIA VAN DE ACCOUNTANT

De volgende honoraria van Ernst & Young Accountants LLP zijn ten laste gebracht van de onderneming, haar dochtermaatschappijen en andere maatschappijen die zij consolideert, een en ander zoals bedoeld in artikel 2:382a lid 1 en 2 BW.

In 2019 zijn de volgende honoraria ten laste gebracht van de onderneming:

	ERNST & YOUNG ACCOUNTANTS LLP	OVERIG ERNST & YOUNG NETWERK	TOTAAL ERNST & YOUNG
Onderzoek van de jaarrekening	0,7	0,3	1,0
Adviesdiensten op fiscaal terrein	-	0,5	0,5
Andere niet-controlediensten	-	0,1	0,1
TOTAAL	0,7	0,9	1,6

In 2018 zijn de volgende honoraria ten laste gebracht van de onderneming:

	ERNST & YOUNG ACCOUNTANTS LLP	OVERIG ERNST & YOUNG NETWERK	TOTAAL ERNST & YOUNG
Onderzoek van de jaarrekening	0,5	0,3	0,8
Adviesdiensten op fiscaal terrein	-	0,5	0,5
Andere niet-controlediensten	0,1	-	0,1
TOTAAL	0,6	0,8	1,4

De totale honoraria voor het onderzoek van de jaarrekening is gebaseerd op de totale honoraria voor het onderzoek van de jaarrekening over het boekjaar waarop de jaarrekening betrekking heeft, ongeacht of de werkzaamheden door de externe accountant en de accountantsorganisatie reeds gedurende dat boekjaar zijn verricht.

(23) KASSTROOMOVERZICHT

De mutaties in het kasstroomoverzicht kunnen grotendeels worden ontleend aan de mutatieoverzichten van de betreffende balansposten. Voor een aantal balansposten volgt hierna de aansluiting tussen de balansmutatie en de mutatie volgens het kasstroomoverzicht:

	WERKKAPITAAL	VOORZIENINGEN
Stand per 1 januari 2019	408,5	- 74,2
Stand per 31 december 2019	400,4	- 57,5
Balansmutatie	8,1	- 16,7
Aanpassingen voor:		
- Wijzigingen in winstbelastingposities	1,5	4,3
- Investerings en desinvesteringen deelnemingen	-	- 1,3
- Reclassificatie naar kortlopende vorderingen vanuit financiële vaste activa	4,0	-
KASSTROOM	13,6	- 13,7

(24) GEBEURTENISSEN NA BALANSDATUM

Begin 2020 heeft Aviko, groepsmaatschappij van Royal Cosun, overeenstemming bereikt met Hongyuan Agriculture om 90% van haar aandelen in Hongyuan Louis te verwerven. De verwachting is dat deze overname, afhankelijk van de afronding van een aantal voorwaarden, in de loop van 2020 gerealiseerd wordt.

De uitbraak van het Coronavirus geeft extra onzekerheid voor wat betreft de economische ontwikkeling in 2020. Bij het opmaken van deze jaarrekening is de impact voor de mensen en waardering van activa van Cosun moeilijk in te schatten.

Gelet op de gezonde solvabiliteit en liquiditeit van Cosun zoals blijkt uit de jaarrekening en binnen de beïnvloedingssfeer van Cosun is de continuïteit van de onderneming naar de mening van de raad van beheer en conserndirectie gewaarborgd.

Enkelvoudige balans

(na resultaatbestemming; in miljoenen EUR)

	Toelichting	31-12-2019	31-12-2018
ACTIVA			
Vaste activa			
Immateriële vaste activa	(25)	46,6	54,3
Materiële vaste activa	(26)	251,9	269,3
Financiële vaste activa	(27)	313,7	696,7
		612,2	1.020,3
Vlottende activa			
Vorraden	(28)	266,3	256,8
Vorderingen en overlopende activa	(29)	601,0	188,0
Liquide middelen		82,6	88,5
		949,9	533,3
Totaal activa		1.562,1	1.553,6
PASSIVA			
Eigen vermogen (30)			
Gestort en opgevraagd aandelenkapitaal		36,0	36,0
Agioreserve		32,2	32,3
Reserve deelnemingen		6,2	4,5
Reserve koersverschillen		0,2	- 1,2
Overige reserves		1.173,6	1.159,1
		1.248,2	1.230,7
Voorzieningen	(31)	28,9	44,4
Langlopende schulden	(32)	28,1	34,6
Kortlopende schulden	(33)		
Kredietinstellingen en schulden met een financieringskarakter		-	49,4
Overige schulden en overlopende passiva		256,9	194,5
		256,9	243,9
Totaal passiva		1.562,1	1.553,6

Enkelvoudige winst-en-verliesrekening

(in miljoenen EUR)

OVER HET JAAR	2019	2018
Coöperatief resultaat na belastingen	- 42,6	- 20,2
Resultaat deelnemingen na belastingen	60,7	20,3
NETTORESULTAAT	18,1	0,1
WINSTVERDELING CONFORM DEFINITIES ART. 1 VAN DE UITKERINGSREGELING BIETENLEVERINGEN		
Resultaat deelnemingen onder aftrek van dividend	19,5	11,5
Coöperatief resultaat inclusief dividend deelnemingen	- 1,4	- 11,4

Toelichting op de enkelvoudige jaarrekening

(in miljoenen EUR)

Algemeen

Voor zover posten uit de enkelvoudige balans en winst-en-verliesrekening hierna niet nader zijn toegelicht, wordt verwezen naar de toelichting op de geconsolideerde balans en winst-en-verliesrekening.

Grondslagen voor de waardering van activa en passiva en de resultaatbepaling

De grondslagen voor de waardering van activa en passiva en de resultaatbepaling zijn gelijk aan die voor de geconsolideerde balans en winst-en-verliesrekening.

(25) IMMATERIËLE VASTE ACTIVA

Het verloop van de immateriële vaste activa is als volgt weer te geven:

	GOODWILL	OVERIGE IMMATERIËLE VASTE ACTIVA	TOTAAL
Cumulatieve aanschafwaarde per 1 januari 2019	174,6	6,2	180,8
Cumulatieve afschrijvingen en andere waardeveranderingen per 1 januari 2019	123,4	3,1	126,5
BOEKWAARDE PER 1 JANUARI 2019	51,2	3,1	54,3
Mutaties:			
- Investerings	-	-	-
- Afschrijvingen	- 7,6	- 0,1	- 7,7
BOEKWAARDE PER 31 DECEMBER 2019	43,6	3,0	46,6
Cumulatieve aanschafwaarde per 31 december 2019	174,6	6,2	180,8
Cumulatieve afschrijvingen en andere waardeveranderingen per 31 december 2019	131,0	3,2	134,2

(26) MATERIËLE VASTE ACTIVA

Het verloop van de materiële vaste activa is als volgt weer te geven:

	BEDRIJFS- GEBOUWEN EN TERREINEN	MACHINES EN INSTALLATIES	ANDERE VASTE BEDRIJFS- MIDDELEN	IN UITVOE- RING EN VOORUIT- BETAALD	NIET AAN DE BEDRIJFS- UITOEFENING DIENSTBAAR	TOTAAL
Cumulatieve aanschafwaarde per 1 januari 2019	152,7	530,4	22,9	6,7	5,8	718,5
Cumulatieve afschrijvingen en waardeveranderingen per 1 januari 2019	77,9	351,9	19,4	-	-	449,2
BOEKWAARDE PER 1 JANUARI 2019	74,8	178,5	3,5	6,7	5,8	269,3
Mutaties:						
- Investerings	5,3	15,6	1,4	2,5	-	24,8
- Desinvesterings	- 1,4	-	-	-	-	- 1,4
- Afschrijvingen	- 4,6	- 35,0	- 1,2	-	-	- 40,8
- Overboekings	1,9	4,7	-	- 6,6	-	-
BOEKWAARDE PER 31 DECEMBER 2019	76,0	163,8	3,7	2,6	5,8	251,9
Cumulatieve aanschafwaarde per 31 december 2019	158,5	550,7	24,3	2,6	5,8	741,9
Cumulatieve afschrijvingen en waardeveranderingen per 31 december 2019	82,5	386,9	20,6	-	-	490,0
	BEDRIJFS- GEBOUWEN EN TERREINEN	MACHINES EN INSTALLATIES	ANDERE VASTE BEDRIJFS- MIDDELEN	IN UITVOE- RING EN VOORUIT- BETAALD	NIET AAN DE BEDRIJFS- UITOEFENING DIENSTBAAR	TOTAAL
Cumulatieve aanschafwaarde per 1 januari 2018	150,9	518,0	21,8	0,6	5,8	697,1
Cumulatieve afschrijvingen en waardeveranderingen per 1 januari 2018	73,1	317,9	18,4	-	-	409,4
BOEKWAARDE PER 1 JANUARI 2018	77,8	200,1	3,4	0,6	5,8	287,7
Mutaties:						
- Investerings	1,4	14,9	1,6	6,6	-	24,5
- Desinvesterings	-	- 0,9	-	-	-	- 0,9
- Afschrijvingen	- 4,5	- 36,0	- 1,5	-	-	- 42,0
- Overboekings	0,1	0,4	-	- 0,5	-	-
BOEKWAARDE PER 31 DECEMBER 2018	74,8	178,5	3,5	6,7	5,8	269,3
Cumulatieve aanschafwaarde per 31 december 2018	152,7	530,4	22,9	6,7	5,8	718,5
Cumulatieve afschrijvingen en waardeveranderingen per 31 december 2018	77,9	351,9	19,4	-	-	449,2

(27) FINANCIËLE VASTE ACTIVA

	31-12-2019	31-12-2018
Deelnemingen in groepsmaatschappijen	273,6	252,8
Vorderingen op groepsmaatschappijen	19,0	429,4
Vorderingen op leden	9,0	11,9
Latente belastingvorderingen	10,5	2,0
Overige vorderingen	1,6	0,6
	313,7	696,7

Het verloop van de financiële vaste activa is als volgt weer te geven:

	DEELNEMINGEN IN GROEPSMAAT- SCHAPPIJEN	VORDERINGEN OP GROEPS- MAATSCHAP- PIJEN	VORDERINGEN OP LEDEN	LATENTE BELASTING- VORDERINGEN	OVERIGE VORDERINGEN	TOTAAL
Stand per 1 januari 2019	252,8	429,4	11,9	2,0	0,6	696,7
Mutaties:						
- Aandeel in resultaat deelnemingen	60,7	-	-	-	-	60,7
- Toevoegingen en verstrekkingen	-	47,4	1,2	10,9	0,3	59,8
- Aflossingen en onttrekkingen	-	- 45,3	- 0,4	- 2,4	-0,8	- 48,9
- Dividend	- 41,2	-	-	-	-	-41,2
- Koersverschillen	1,4	-	-	-	-	1,4
- Overige mutaties	- 0,1	-	-	-	-	- 0,1
- Mutaties ten gunste/laste van het resultaat	-	-	0,3	-	1,5	1,8
- Reclassificatie naar kortlopend	-	- 412,5	- 4,0	-	-	- 416,5
BOEKWAARDE PER 31 DECEMBER 2019	273,6	19,0	9,0	10,5	1,6	313,7

	DEELNEMINGEN IN GROEPSMAAT- SCHAPPIJEN	VORDERINGEN OP GROEPS- MAATSCHAP- PIJEN	VORDERINGEN OP LEDEN	LATENTE BELASTING- VORDERINGEN	OVERIGE VORDERINGEN	TOTAAL
Stand per 1 januari 2018	262,4	395,9	15,2	0,1	0,8	674,4
Mutaties:						
- Aandeel in resultaat deelnemingen	20,3	-	-	-	-	20,3
- Toevoegingen en verstrekkingen	-	40,6	1,2	1,9	-	43,7
- Aflossingen en onttrekkingen	- 20,0	- 7,1	- 0,5	-	-	- 27,6
- Dividend	- 8,8	-	-	-	-	- 8,8
- Koersverschillen	- 1,2	-	-	-	-	- 1,2
- Overige mutaties	0,1	-	-	-	-	0,1
- Mutaties ten gunste/laste van het resultaat	-	-	- 0,1	-	- 0,2	- 0,3
- Reclassificatie naar kortlopend	-	-	- 3,9	-	-	- 3,9
BOEKWAARDE PER 31 DECEMBER 2018	252,8	429,4	11,9	2,0	0,6	696,7

Deelnemingen in groepsmaatschappijen

Suiker Unie GmbH & Co. KG is een deelneming van Coöperatie Koninklijke Cosun U.A. en is opgenomen in de geconsolideerde jaarrekening van Coöperatie Koninklijke Cosun U.A. per 31 december 2019. Suiker Unie GmbH & Co. KG maakt bij het opstellen van de jaarrekening gebruik van de vrijstelling conform artikel 264b HGB.

De aflossingen en onttrekkingen in 2018 hebben betrekking op een agio uitkering van deelneming Cosun Holding B.V. aan de Coöperatie.

Vorderingen op groepsmaatschappijen

Per eind 2018 betrof het saldo met name de langlopende lening aan Cosun Holding (EUR 265 miljoen), Aviko Holding B.V. (EUR 55 miljoen), Aviko B.V. (EUR 40 miljoen), Sensus B.V. (EUR 10 miljoen), SVZ International B.V. (EUR 25 miljoen) en Duynie Holding B.V. (EUR 15 miljoen). Een groot deel van deze leningen loopt af eind 2020 en is hierdoor in 2019 kortlopend geworden.

Vorderingen op leden

De niet rentedragende vorderingen op leden (EUR 9,0 miljoen) betreft de contante waarde van het lange termijn deel van de nog te storten bedragen op uitgegeven ledenleveringsbewijzen (2018: EUR 11,9 miljoen).

Overige vorderingen

Dit betreft geactiveerde kosten verband houdend met de afsluiting van een financieringsovereenkomst met een looptijd tot maart 2024.

(28) VOORRADEN

	31-12-2019	31-12-2018
Terreinen	9,3	9,9
Grond- en hulpstoffen	8,5	8,6
Gereed product en handelsgoederen	248,5	238,3
	266,3	256,8

De voorraad terreinen betreft grond die ontwikkeld wordt in het kader van het bedrijventerrein AFC Nieuw Prinsenland bij Dinteloord en grond bij Roosendaal. Bij de waardering van de voorraden is rekening gehouden met incurantheid. De voorziening hiervoor bedraagt EUR 1,6 miljoen (2018: EUR 1,5 miljoen). Voor een bedrag van EUR 4,4 miljoen is de voorraad gewaardeerd tegen lagere marktwaarde (2018: EUR 29,1 miljoen).

(29) VORDERINGEN EN OVERLOPENDE ACTIVA

	31-12-2019	31-12-2018
Vorderingen op handelsdebiteuren	51,8	44,9
Vorderingen op groepsmaatschappijen	512,5	108,8
Korte termijn deel van nog te storten op uitgegeven aandelen	3,9	3,9
Overige belastingvorderingen	17,0	16,0
Overige vorderingen en overlopende activa	15,8	14,4
	601,0	188,0

(30) EIGEN VERMOGEN

Gestort en opgevraagd kapitaal en agio

	LEDEN- LEVERINGS- BEWIJZEN (LLB'S)	AGIO RESERVE	TOTAAL 2019	TOTAAL 2018
Stand per 1 januari	36,0	32,3	68,3	68,3
Mutaties:				
- Uitgegeven LLB's	1,2	-	1,2	1,2
- Ingenomen LLB's	- 1,2	-	- 1,2	- 1,2
STAND PER 31 DECEMBER	36,0	32,3	68,3	68,3

Het totaal aantal uitgegeven ledenleveringsbewijzen is 6.545.369 (2018: 6.545.369), de nominale waarde bedraagt EUR 5,50 per stuk. Op grond van RJ 620 is in de geconsolideerde jaarrekening EUR 0,7 miljoen (2018: EUR 0,7 miljoen) geclassificeerd als vreemd vermogen. De agioreserve wordt fiscaal volledig als gestort aangemerkt.

Wettelijke reserves, overige reserves en resultaat

	RESERVE DEELNEMINGEN	RESERVE KOERSVERSCHILLEN	OVERIGE RESERVES	TOTAAL 2019	TOTAAL 2018
Stand per 1 januari	4,5	- 1,2	1.159,1	1.162,4	1.165,4
Mutaties:					
- Resultaatbestemming	-	-	18,2	18,2	0,1
- Uitgekeerd aan leden	-	-	- 2,0	- 2,0	- 2,0
- Koersverschillen	-	1,4	-	1,4	- 1,1
- Resultaat deelneming	1,7	-	- 1,7	-	-
STAND PER 31 DECEMBER	6,2	0,2	1.173,6	1.180,0	1.162,4

Reserve deelnemingen

De reserve deelnemingen betreft dat deel van de eigen vermogen mutaties waar vanaf het moment van consolideren niet vrijelijk over beschikt kan worden.

Overige reserves

Op grond van artikel 46 van de statuten vinden uitkeringen plaats aan leden en contractanten. Deze uitkeringen zijn met ingang van januari 2000 in overeenstemming met het reglement Uitkeringsregeling Bietenleveringen (UB). De hoogte van de uitkering is afhankelijk van het gemiddeld geleverd aantal tonnen suikerbieten, het gemiddeld coöperatief resultaat inclusief dividend deelnemingen per ton suikerbiet van de zeven voorafgaande boekjaren en een factor per campagne. Voor de boekjaren 2016, 2017, 2018 en 2019 geldt een overgangperiode waarbij uitgegaan wordt van het gemiddeld coöperatief resultaat inclusief dividend deelnemingen per ton suikerbiet van respectievelijk vier, vijf, zes en zeven voorafgaande boekjaren. Uitkering vindt plaats ten laste van de overige reserves.

Indien alle leden per 31 december 2019 uit hoofde van bedrijfsbeëindiging aanspraak zouden kunnen maken op UB dan zou EUR 37,6 miljoen uitgekeerd moeten worden (2018: EUR 37,0 miljoen). Uitbetaling is, conform artikel 5.3 van het reglement, onder voorbehoud van goedkeuring door de raad van beheer.

Voorstel tot resultaatbestemming

Het nettoresultaat over het jaar 2018 (EUR 0,1 miljoen) is overeenkomstig het besluit van de raad van beheer d.d. 14 maart 2019 toegevoegd aan de overige reserves.

De raad van beheer is voornemens te besluiten dat EUR 18,1 miljoen, toegevoegd zal worden aan de overige reserves. Het vorenstaande is reeds verwerkt in de jaarrekening 2019.

Verschil eigen vermogen geconsolideerde en enkelvoudige jaarrekening

Op grond van de Richtlijn voor de Jaarverslaggeving 620 dient in de geconsolideerde jaarrekening het direct door leden opeisbare deel (2%) van het gestort aandelenkapitaal als vreemd vermogen te worden geclassificeerd.

Dientengevolge ontstaat een verschil in het eigen vermogen tussen de geconsolideerde en enkelvoudige jaarrekening.

	31-12-2019	31-12-2018
Eigen vermogen geconsolideerde jaarrekening	1.247,5	1.230,0
Effect RJ 620	0,7	0,7
EIGEN VERMOGEN ENKELVOUDIGE JAARREKENING	1.248,2	1.230,7

(31) VOORZIENINGEN

	31-12-2019	31-12-2018
Latente belastingverplichtingen	8,5	12,4
Pensioenen en andere uitgestelde personeelsbeloningen	11,3	9,4
Overige voorzieningen	9,1	22,6
	28,9	44,4

De voorzieningen hebben voor circa EUR 17,6 miljoen (2018: EUR 29,1 miljoen) een langlopend karakter.

Het verloop van de voorzieningen kan als volgt worden weergegeven:

	LATENTE BELASTING- VERPLICHTINGEN	PENSIOENEN EN OVERIGE UITGESTELDE PERSONEELS- BELONINGEN	OVERIGE VOORZIENINGEN	TOTAAL
Stand per 1 januari 2019	12,4	9,4	22,6	44,4
Mutaties:				
- Toevoegingen ten laste van het resultaat	3,4	3,9	6,5	13,8
- Onttrekkingen	- 7,3	- 2,0	- 20,0	- 29,3
STAND PER 31 DECEMBER 2019	8,5	11,3	9,1	28,9

Latente belastingverplichtingen

De voorziening voor latente belastingverplichtingen is een voorziening voor uitgestelde belastingbetalingen die voortvloeien uit tijdelijke verschillen tussen de fiscale en commerciële winstbepaling. De latente belastingverplichtingen hebben voor EUR 6,6 miljoen (2018: EUR 11,8 miljoen) een langlopend karakter.

(32) LANGLOPENDE SCHULDEN

	31-12-2019	EFFECTIEVE RENTE	31-12-2018	EFFECTIEVE RENTE
Leaseverplichtingen	9,0	8,4 %	9,3	8,4 %
Schulden aan leden	18,1	2,5 %	24,3	2,4 %
Overige schulden	1,0	-	1,0	-
TOTAAL LANGLOPENDE SCHULDEN	28,1		34,6	

De schulden aan leden betreft het ledenfinancieringsprogramma dat Cosun in 2015 heeft geïntroduceerd. De inleg door leden is rentedragend, kent een vaste looptijd van 2-5 jaar en is achtergesteld bij de overige crediteuren.

(33) KORTLOPENDE SCHULDEN

	31-12-2019	31-12-2018
Schulden aan groepsmaatschappijen	35,5	51,6
Schulden aan leden	106,1	89,2
Schulden aan leveranciers en handelskredieten	68,1	57,3
Te betalen winstbelasting	-	-
Te betalen overige belastingen en premies sociale verzekeringen	2,7	2,3
Te betalen pensioenen	0,9	0,8
Overige schulden en overlopende passiva	43,6	42,7
TOTAAL OVERIGE SCHULDEN EN OVERLOPENDE PASSIVA	256,9	243,9

Overige schulden en overlopende passiva

De overige schulden en overlopende passiva betreffen nog te betalen rente, vakantierechten, bonussen en overige nog te betalen kosten.

(34) NIET UIT DE BALANS BLIJKENDE INFORMATIE

Hoofdelijke aansprakelijkheid en garanties

De coöperatie heeft zich ten opzichte van derden garant gesteld tot een bedrag van EUR 12,9 miljoen (2018: EUR 10,9 miljoen).

Meerjarige financiële verplichtingen

Er zijn langlopende onvoorwaardelijke verplichtingen aangaan ter zake van huur en operationele leasing. De verplichtingen die hieruit voortvloeien bedragen EUR 3,6 miljoen (2018: EUR 2,3 miljoen). De in het komende jaar vervallende huur- en leaseverplichtingen bedragen EUR 1,1 miljoen (2018: EUR 1,1 miljoen). De na 5 jaar vervallende termijnen zijn nihil (2018: nihil). De investeringsverplichtingen bedragen EUR 7,3 miljoen (2018: EUR 4,3 miljoen).

(35) HONORARIA VAN DE ACCOUNTANT

De volgende honoraria van Ernst & Young Accountants LLP zijn ten laste gebracht van de onderneming, een en ander zoals bedoeld in artikel 2:382a lid 1 en 2 BW.

In 2019 zijn de volgende honoraria ten laste gebracht van de onderneming:

	ERNST & YOUNG ACCOUNTANTS LLP	OVERIG ERNST & YOUNG NETWORK	TOTAAL ERNST & YOUNG
Onderzoek van de jaarrekening	0,2	-	0,2
Adviesdiensten op fiscaal terrein	-	0,2	0,2
Andere niet-controlediensten	-	-	-
TOTAAL	0,2	0,2	0,4

In 2018 zijn de volgende honoraria ten laste gebracht van de onderneming:

	ERNST & YOUNG ACCOUNTANTS LLP	OVERIG ERNST & YOUNG NETWORK	TOTAAL ERNST & YOUNG
Onderzoek van de jaarrekening	0,2	-	0,2
Adviesdiensten op fiscaal terrein	-	0,2	0,2
Andere niet-controlediensten	0,1	-	0,1
TOTAAL	0,3	0,2	0,5

De totale honoraria voor het onderzoek van de jaarrekening is gebaseerd op de totale honoraria voor het onderzoek van de jaarrekening over het boekjaar waarop de jaarrekening betrekking heeft, ongeacht of de werkzaamheden door de externe accountant en de accountantsorganisatie reeds gedurende dat boekjaar zijn verricht.

(36) OVERIGE INFORMATIE

Aan bezoldigingen met inbegrip van pensioenlasten als bedoeld in artikel 2:383, lid 1, BW, is in het boekjaar aan leden van de raad van beheer een bedrag van EUR 0,6 miljoen (2018: EUR 0,6 miljoen) en aan leden van de raad van toezicht een bedrag van EUR 0,1 miljoen (2018: EUR 0,1 miljoen) ten laste van het resultaat geboekt.

(37) GEBEURTENISSEN NA BALANSDATUM

De uitbraak van het Coronavirus geeft extra onzekerheid voor wat betreft de economische ontwikkeling in 2020. Bij het opmaken van deze jaarrekening is de impact voor de mensen en waardering van activa van Cosun moeilijk in te schatten.

Gelet op de gezonde solvabiliteit en liquiditeit van Cosun zoals blijkt uit de jaarrekening en binnen de beïnvloedingssfeer van Cosun is de continuïteit van de onderneming naar de mening van de raad van beheer en conserndirectie gewaarborgd.

Raad van beheer

Dirk de Lugt
Arwin Bos
Ben van Doesburgh
Adrie Bossers
Ger Evenhuis
Marianne van den Hoek
Freek Rijna
Jan Voncken
Sander Wijkstra

Raad van toezicht

Jakob Bartelds
Johan van Driel
Hans Huistra
Theo Koekkoek
Edwin Michiels
Pieter van Maldegem
Jaqueline Rijdsijk

Breda, 19 maart 2020

Overige gegevens

Statutaire bepaling resultaatbestemming

De bestemming van de winst is in de statuten als volgt geregeld (art. 42 lid 1 en 2): van de winst der coöperatie zal een door de raad van beheer te bepalen gedeelte worden gereserveerd. Het na inachtneming van het vorig lid resterende bedrag, zal na toepassing van het bepaalde in dit lid, tenzij de ledenraad op voorstel van de raad van beheer anders bepaalt, worden verdeeld onder hen, die aan het einde van het desbetreffende boekjaar lid waren of in of met het einde van dat boekjaar hebben opgehouden lid te zijn, alsmede onder erfgenamen die als rechtsopvolger van een lid een lopende leveringsovereenkomst hebben voortgezet in het betreffende boekjaar, naar gelang van de door hen op ledenleveringsbewijzen binnen de toewijzing voor het desbetreffende boekjaar geleverde bieten en in overeenstemming met de betalingsmethode, neergelegd in het bietenreglement.

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: de leden, de raad van toezicht, de raad van beheer en de concerndirectie van Coöperatie Koninklijke Cosun U.A.

VERKLARING OVER DE IN HET JAARVERSLAG OPGENOMEN JAARREKENING 2019

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2019 van Coöperatie Koninklijke Cosun U.A. te Breda gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Coöperatie Koninklijke Cosun U.A. op 31 december 2019 en van het resultaat over 2019 in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

De jaarrekening bestaat uit:

- de geconsolideerde en enkelvoudige balans per 31 december 2019;
- de geconsolideerde en enkelvoudige winst-en-verliesrekening over 2019;
- de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening.

Wij zijn onafhankelijk van Coöperatie Koninklijke Cosun U.A. zoals vereist in de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Materialiteit

Materialiteit	€ 17.500.000 (2018: € 16.000.000).
Toegepaste benchmark	2,1% van brutomarge genormaliseerd voor de ledentoeslag (2018: 2,0% van brutomarge genormaliseerd voor de ledentoeslag).
Nadere toelichting	Gezien het coöperatieve karakter van de entiteit vinden wij de brutomarge genormaliseerd voor de ledentoeslag een belangrijkere graadmeter dan het resultaat vóór belastingen. De hoogte van de brutomarge geeft een goed beeld van de omvang van de activiteiten. De absolute toename van de materialiteit wordt met name verklaard door een hoger niveau van de bruto marge in vergelijking tot 2018.

Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn.

Wij zijn met de raad van toezicht overeengekomen dat wij aan de raad tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven € 875.000 rapporteren alsmede kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve redenen relevant zijn.

Reikwijdte van de groepscontrole

Coöperatie Koninklijke Cosun U.A. staat aan het hoofd van een groep van entiteiten. De financiële informatie van deze groep is opgenomen in de geconsolideerde jaarrekening van Coöperatie Koninklijke Cosun U.A.

De groepscontrole heeft zich met name gericht op de juridische entiteiten die qua omvang en financieel belang significant zijn of waar significante risico's aan de orde zijn. De controlewerkzaamheden bij de Nederlandse werkmaatschappijen in scope voor de groepscontrole zijn door ons zelf uitgevoerd. De controles van de werkmaatschappijen in scope in het buitenland zijn uitgevoerd door lokale EY-controleteams. De buitenlandse accountants hebben instructies van ons ontvangen op basis waarvan zij hun controlewerkzaamheden hebben uitgevoerd en aan ons de uitkomsten van hun controlewerkzaamheden hebben gerapporteerd. Verder hebben wij gedurende de controle regelmatig overleg gehad met alle controleteams. Daarnaast hebben wij de werkmaatschappij en het EY controleteam bezocht in Duitsland. Op deze wijze hebben wij de groepscontrole aangestuurd en konden wij significante observaties adresseren in onze groepscontrole. De werkzaamheden met betrekking tot de consolidatie van de groep, de toetsing van de toelichtingen in de jaarrekening zijn door het groepsteam uitgevoerd.

In totaal vertegenwoordigen bovengenoemde werkzaamheden 91% (2018: 90%) van de totale activa; 84% (2018: 90%) van de bruto marge van de groep. Door bovengenoemde werkzaamheden bij werkmaatschappijen, gecombineerd met aanvullende werkzaamheden op groepsniveau, hebben wij voldoende en geschikte controle-informatie met betrekking tot de financiële informatie van de groep verkregen om een oordeel te geven over de geconsolideerde jaarrekening.

De kernpunten van onze controle

In de kernpunten van onze controle beschrijven wij zaken die naar ons professionele oordeel het meest belangrijk waren tijdens onze controle van de jaarrekening. De kernpunten van onze controle hebben wij met de raad van beheer en raad van toezicht gecommuniceerd, maar vormen geen volledige weergave van alles wat is besproken.

Wij hebben onze controlewerkzaamheden met betrekking tot deze kernpunten bepaald in het kader van de jaarrekeningcontrole als geheel. Onze bevindingen ten aanzien van de individuele kernpunten moeten in dat kader worden gezien en niet als afzonderlijke oordelen over deze kernpunten.

Ten opzichte van voorgaand jaar is het kernpunt verlieslatende contractposities samengevoegd met het kernpunt waardering voorraad gereed product, omdat de voorziening verlieslatende contracten per balansdatum 2019 € 1,0 miljoen bedraagt en ten opzichte van 2018 minder aandacht heeft gehad in de controle. Het kernpunt waardering (im-)materiële vaste activa had vorig jaar betrekking op het negatieve resultaat bij Suiker Unie als gevolg van de ontwikkelingen in de suikermarkt in dat jaar en heeft dit jaar betrekking op de verantwoording van een bijzondere waardevermindering van SVZ Europe.

Risico	Onze controleaanpak	Belangrijke observaties
Waardering voorraad gereed product (zie toelichting 4)		
<p>De omvang van de voorraad gereed product ten opzichte van de totale balanswaarde is zodanig dat de controle van de voorraad gereed product een belangrijk onderdeel is van onze controleaanpak.</p> <p>Voorraad gereed product wordt gewaardeerd tegen vervaardigingsprijs of lagere realiseerbare waarde. De vervaardigingsprijs is gebaseerd op de aanschafkosten van gebruikte grond- en hulpstoffen en de overige kosten die rechtstreeks aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend. De toerekening van de overige kosten is complexe materie die met aannames en schattingen is omgeven.</p> <p>De berekeningssystematiek van de waardering voorraad gereed product is foutgevoelig als gevolg van de hoeveelheid componenten waaruit de kostprijzen bestaan. De afwaardering naar de lagere realiseerbare waarde bedraagt € 8,2 miljoen (2018: € 35,5 miljoen).</p>	<p>Bij de controle van de waardering voorraad gereed product hebben wij het bestaan van de voorraad vastgesteld door middel van inventarisaties en de inschattingen die tijdens de afsluiting van het voorgaande boekjaar zijn gemaakt afgezet tegen de werkelijke kosten in dit boekjaar ("back-testing"). Tevens hebben wij per toegerekende kostenpost gecontroleerd of deze rechtstreeks aan de vervaardiging mogen worden toegerekend alsmede de parameters die zijn gehanteerd voor toerekening.</p> <p>Bij de controle van de afwaardering voorraad gereed product naar lagere realiseerbare waarde hebben wij per jaareinde de prijzen van de openstaande verkoop contractposities afgezet tegen de waardering van de aanwezige voorraden en de prijzen van de inkoopcontracten op termijn. Daarnaast hebben wij de beschikbare niet gecontracteerde voorraden en de prijzen van de gecontracteerde inkoopposities op balansdatum afgezet tegen de actuele marktprijzen. Tevens hebben wij eerdere aannames van het management afgezet tegen de werkelijke in- en verkoopprijzen in het boekjaar ("back-testing").</p>	<p>De aan de vervaardigingsprijs toegerekende overige kosten zijn naar onze mening kosten die rechtstreeks verband houden met de vervaardiging. De inschatting inzake de toegerekende overige kosten en de gehanteerde parameters achten wij adequaat. Wij hebben tevens vastgesteld dat de toelichting adequaat is.</p> <p>Naar onze mening zijn de grondslagen voor de waardering van voorraden naar lagere actuele marktprijzen adequaat toegepast. Wij hebben tevens vastgesteld dat de toelichting adequaat is.</p>

Risico	Onze controleaanpak	Belangrijke observaties
Waardering (im-)materiële vaste activa (zie toelichting 2)		
<p>Coöperatie Koninklijke Cosun U.A. heeft in verband met het negatieve resultaat van het groepsonderdeel SVZ Europe een indicatie onderkend voor een bijzondere waardevermindering van de (im-)materiële vaste activa van dit groepsonderdeel. Als gevolg hiervan is getoetst of een bijzondere waardevermindering van toepassing is, gelet op de verwachte toekomstige resultaten en kasstromen. De hieruit voortvloeiende bijzondere waardevermindering van € 7,5 miljoen is in de jaarrekening verwerkt.</p>	<p>De gehanteerde aannames ten aanzien van de groei in omzet en EBITDA-marge hebben wij getoetst aan de hand van het operationeel plan van SVZ Europe, de historische resultaten van SVZ Europe en de verwachting van analisten bij vergelijkbare bedrijven. De aannames ten aanzien van toekomstige investeringen hebben wij aangesloten op het operationeel plan van SVZ Europe en de werkkapitaalontwikkeling is getoetst aan de hand de historische ontwikkeling en geplande maatregelen ter verbetering van het werkkapitaal. De gehanteerde disconteringsvoet (WACC) en de rekenkundige juistheid van het gehanteerde model hebben wij gecontroleerd met inzet van onze waarderingsdeskundigen. Tevens hebben wij getoetst of de toelichtingen toereikend zijn en voldoende inzicht geven in de gekozen veronderstellingen en de gevoeligheden hiervan voor de waardering.</p>	<p>Naar onze mening is de inschatting van Coöperatie Koninklijke Cosun U.A. inzake de bijzondere waardevermindering van SVZ Europe adequaat en ligt de uitkomst binnen een acceptabele bandbreedte.</p> <p>Wij hebben tevens vastgesteld dat de toelichting toereikend is.</p>

Benadrukking van ontwikkelingen omtrent Corona

De ontwikkelingen rondom het Corona (Covid-19) virus hebben grote invloed op de gezondheid van mensen en onze samenleving en daarbij ook op de operationele en financiële prestaties van organisaties en de beoordeling van de mogelijkheid om de continuïteit te handhaven. De jaarrekening en de daarbij behorende controleverklaring is een momentopnamen en de situatie verandert van dag tot dag. Ook Coöperatie Koninklijke Cosun U.A. en haar businessgroepen worden met deze ontwikkelingen geconfronteerd, die zijn uiteengezet in het bestuursverslag onder Vooruitzichten op pagina 15, de risicoparagraaf op pagina 31 en de toelichting zoals opgenomen bij de gebeurtenissen na balansdatum op pagina 65 en 76. Wij vestigen de aandacht op deze uiteenzettingen.

Ons oordeel is niet aangepast als gevolg van deze aangelegenheid.

VERKLARING OVER DE IN HET JAARVERSLAG OPGENOMEN ANDERE INFORMATIE

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- over Cosun;
- Cosun in bedrijf;
- beheeraspecten; en
- de overige gegevens.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van Titel 9 Boek 2 BW is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat. Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in Titel 9 Boek 2 BW en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

De raad van beheer is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

VERKLARING BETREFFENDE OVERIGE DOOR WET- OF REGELGEVING GESTELDE VEREISTEN

Benoeming

Wij zijn door de Ledenraad op 29 mei 2013 benoemd als accountant van Coöperatie Koninklijke Cosun U.A. met ingang van de controle over het boekjaar 2013 en zijn vanaf dat boekjaar de externe accountant.

BESCHRIJVING VAN VERANTWOORDELIJKHEDEN MET BETREKKING TOT DE JAARREKENING

Verantwoordelijkheden van de raad van beheer en de raad van toezicht voor de jaarrekening

De raad van beheer is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW. In dit kader is de raad van beheer verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die de raad van beheer noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet de raad van beheer afwegen of de onderneming in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet de raad van beheer de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij de raad van beheer het voornemen heeft om de coöperatie te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is.

De raad van beheer moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de onderneming haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

De raad van toezicht is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de coöperatie.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de entiteit;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door de raad van beheer en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door de raad van beheer gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de onderneming haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een onderneming haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen;
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Gegeven onze eindverantwoordelijkheid voor het oordeel zijn wij verantwoordelijk voor de aansturing van, het toezicht op en de uitvoering van de groepscontrole. In dit kader hebben wij de aard en omvang bepaald van de uit te voeren werkzaamheden voor de groepsonderdelen. Bepalend hierbij zijn de omvang en/of het risicoprofiel van de groepsonderdelen of de activiteiten. Op grond hiervan hebben wij de groepsonderdelen geselecteerd waarbij een controle of beoordeling van de volledige financiële informatie of specifieke posten noodzakelijk was.

Wij communiceren met de raad van toezicht onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Wij bevestigen aan de raad van toezicht dat wij de relevante ethische voorschriften over onafhankelijkheid hebben nageleefd. Wij communiceren ook met de raad van toezicht over alle relaties en andere zaken die redelijkerwijs onze onafhankelijkheid kunnen beïnvloeden en over de daarmee verband houdende maatregelen om onze onafhankelijkheid te waarborgen.

Wij bepalen de kernpunten van onze controle van de jaarrekening op basis van alle zaken die wij met de raad van toezicht hebben besproken. Wij beschrijven deze kernpunten in onze controleverklaring, tenzij dit is verboden door wet- of regelgeving of in buitengewoon zeldzame omstandigheden wanneer het niet vermelden in het belang van het maatschappelijk verkeer is.

Zwolle, 19 maart 2020

Ernst & Young Accountants LLP

w.g. A.E. Wijnsma RA

Adressen

ROYAL COSUN

Postbus 3411
4800 MG Breda
Tel.: 076 530 32 22
www.cosun.nl
info@cosun.com

AVIKO

Postbus 8
7220 AA Steenderen
Tel.: 0575 45 82 00
www.aviko.nl
customerservice@aviko.nl

SVZ

Postbus 9535
4801 LM Breda
Tel.: 076 504 94 94
www.svz.com
info@svz-nl.com

DUYNIÉ GROUP

Postbus 86
2400 AB Alphen aan den Rijn
Tel.: 0172 46 06 10
www.duyniegroun.com
info@duyniegroun.com

COSUN INNOVATION

Postbus 20
4670 AA Dinteloord
Tel.: 076 530 33 33
www.cosun.nl
info@cosun.com

SENSUS

Postbus 1308
4700 BH Roosendaal
Tel.: 0165 58 25 00
www.inspiredbyinulin.com
info@sensus.nl

STICHTING IRS

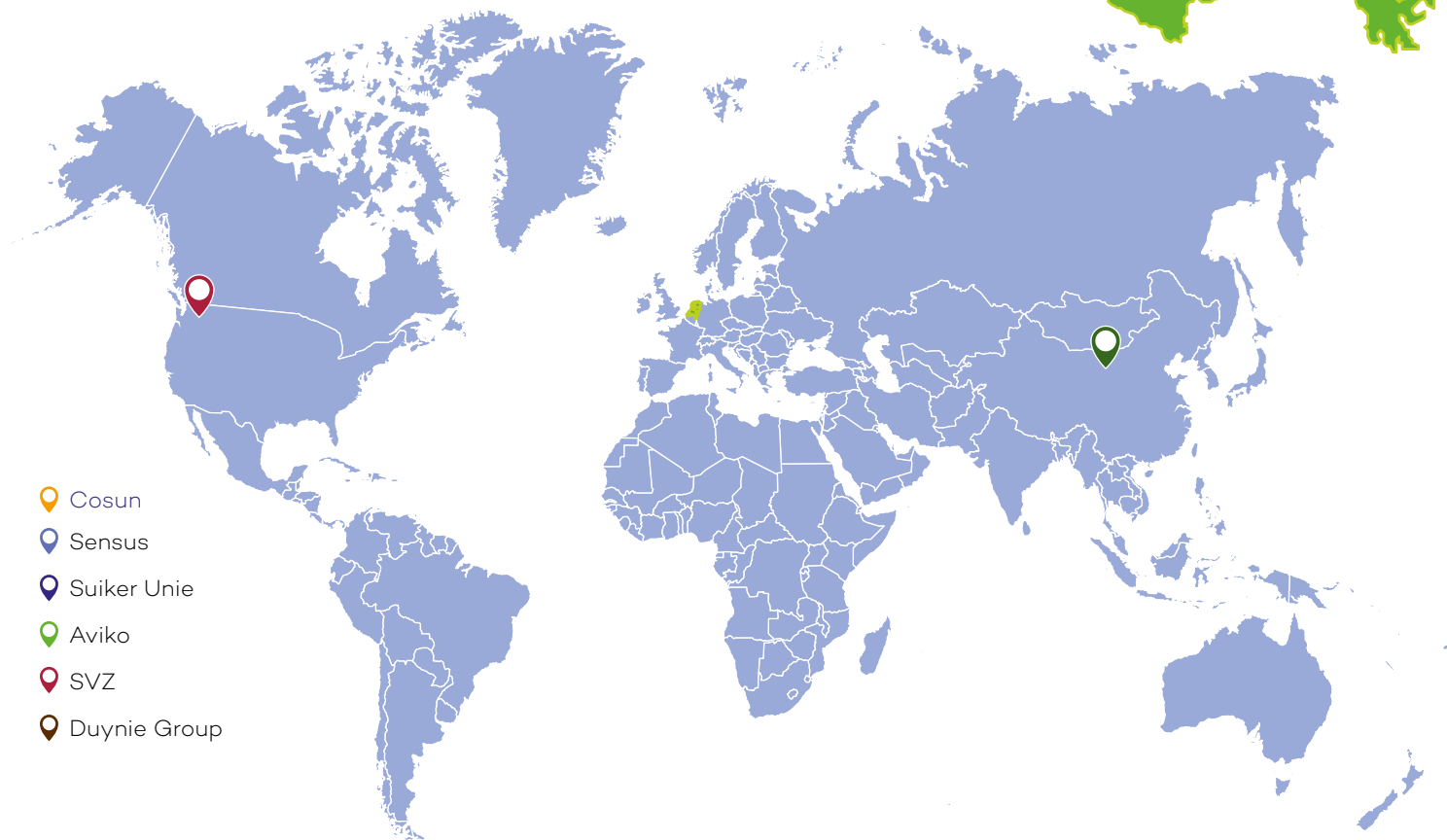
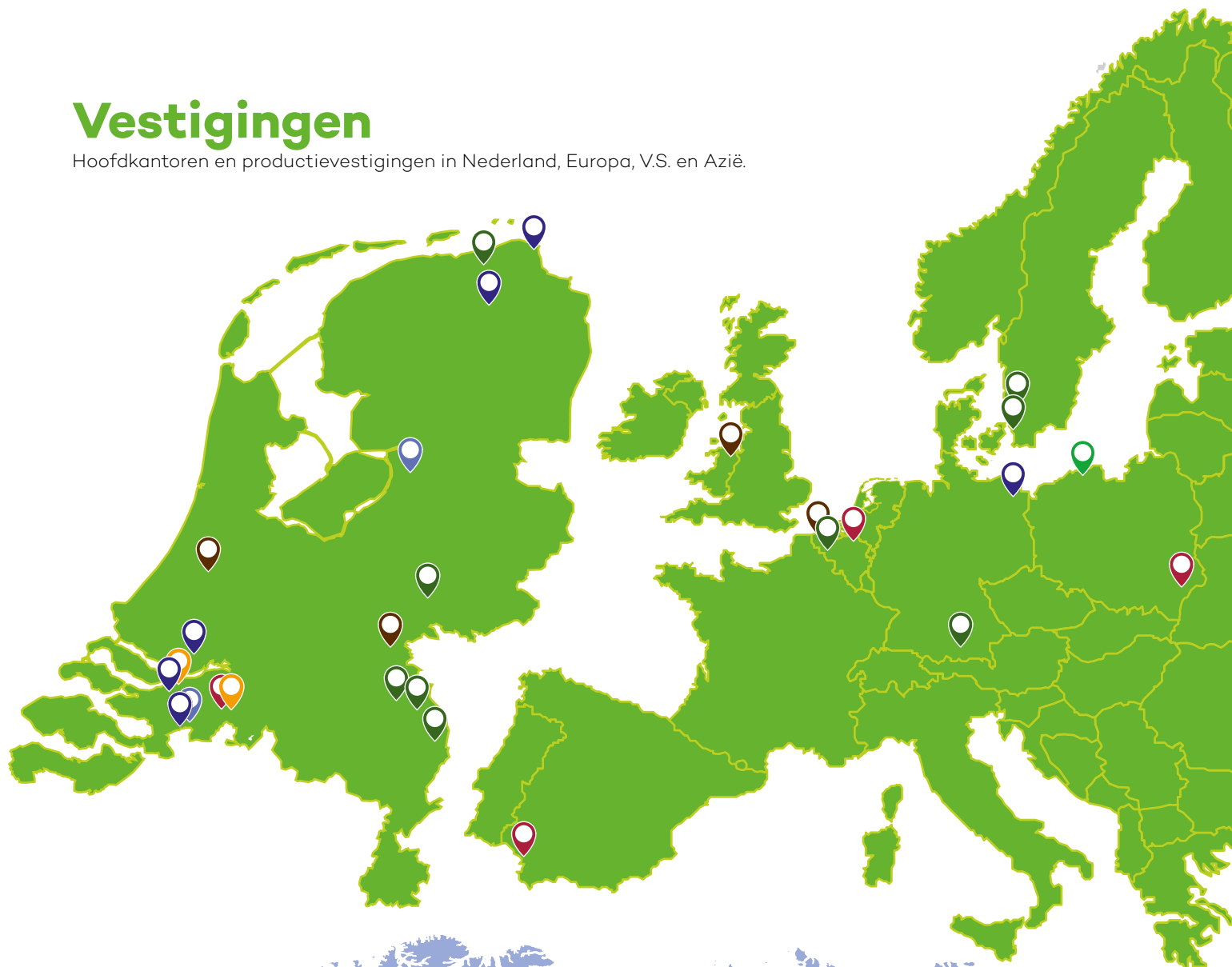
Postbus 20
4670 AA Dinteloord
Tel.: 0165 51 60 70
www.irs.nl
info@irs.nl

SUIKER UNIE

Postbus 100
4750 AC Oud Gastel
Tel.: 0165 52 52 52
www.suikerunie.nl
info@suikerunie.com

Vestigingen

Hoofdkantoren en productievestigingen in Nederland, Europa, V.S. en Azië.

- Cosun
- Sensus
- Suiker Unie
- Aviko
- SVZ
- Duynie Group